

DZIENNIK URZĘDOWY

KURATORIUM OKRĘGU SZKOLNEGO BRZESKIEGO

WRZESIEŃ

1937 R.

TREŚĆ:

Poz.	Str.	Poz.	Str.
56. Ustawa o Świącie Niepodległości	294	73. Wydawnictwo p. t. „Publiczne szkoły powszechnie pierwszego stopnia“	325
57. Okręgi Szkolne	294	74. Kolportaż i sprzedaż wydawnictw w urzędach i instytucjach państwowych	325
58. Organizacja szkolnictwa dokształcającego	295	75. Popieranie akcji bibliotecznej	326
59. Nadawanie prywatnym szkołom dokształcającym zawodowym uprawnień szkół publicznych	296	75a. Opieka wychowawcza nad szkolnymi organizacjami młodzieżowymi	327
60. Przemianowanie publicznych szkół powszechnych.	297	76. Ruch krajoznawczy wśród młodzieży szkolnej	328
61. Zaliczenie szkół dokształcających zawodowych do kategorii szkół publicznych	298	77. Wykaz prywatnych gimnazjów ogólnokształcących nowego ustroju posiadających uprawnienia gimnazjów państwowych	328
62. Otwarcie państwowego liceum pedagogicznego w Białymstoku	299	Komunikat	329
63. Otwarcie państwowego liceum pedagogicznego w Łomży.	299	Wydawnictwa dozwolone do użytku szkolnego	329
64. Nadawanie prywatnym szkołom powszechnym uprawnień publicznych szkół powsz.	300		
65. Taksa administracyjna w państwowych liceach pedagogicznych i pedagogiach	300		
66. Organizacja publicznych szkół powszechnych I stopnia i zmiana stopnia publicznych szkół powszechnych	301		
67. Opłaty szkolne w liceach zawodowych	305		
68. Zwolnienie od obowiązku prowadzenia ćwiczeń dziesięciominutowych i śródlekcyjnych	305		
69. Obrona w komisjach dyscyplinarnych dla nauczycieli	305		
70. Koła szkolne Krucjaty Eucharystycznej w szkołach powszechnych	306		
71. Spis podręczników szkolnych na rok 1937/38	307		
72. Ułatwianie uczniom szkół powszechnych przede wszystkim I i II stopnia przechodzenia i uczęszczania do szkół wyższego stopnia i innych	322		

CZĘŚĆ NIEURZĘDOWA.

Słowo od Redakcji	332
Samokształcenie nauczycieli — J. T. Nowakowski	333
Informacje dla koleżanek i kolegów przygotowujących się do egzaminów w charakterze eksternów na W. K. N. w Warszawie — Koło Brześcian w Warszawie	335
Akcja dostarczania lektury nauczycielstwu przygotowującemu się w charakterze eksternów do egzaminów z W. K. N.— R. Młyński	346
Znaczenie ogrodów przy szkołach powszechnych	352
Przed IV Tygodniem Szkoły Powszechnej	353
Nowe książki i czasopisma	289
Komunikaty	291

PAMIĘTAJ O TYGODNIU SZKOŁY POWSZECHNEJ
2.X — 8.X 1937 r.

56.

U S T A W A

z dnia 23 kwietnia 1937 r.

o Świącie Niepodległości.

(Przedruk z „Dziennika Urzędowego Ministerstwa W. R. i O. P.” Nr. 5, poz. 123 z 1937 r.).

Art. 1. Dzień 11 listopada, jako rocznica odzyskania przez Naród Polski niepodległego bytu państwowego i jako dzień po wsze czasy związany z wielkim imieniem Józefa Piłsudskiego, zwycięskiego Wodza Narodu w walkach o wolność Ojczyzny — jest uroczystym Świątem Niepodległości.

Art. 2. Dzień 11 listopada jest dniem wolnym od pracy.

Art. 3. Wykonanie ustawy niniejszej porucza się Prezesowi Rady Ministrów i wszystkim ministrom.

Art. 4. Ustawa niniejsza wchodzi w życie z dniem ogłoszenia *).

Prezydent Rzeczypospolitej: *I. Mościcki.*

Prezes Rady Ministrów i

Minister Spraw Wewnętrznych:

*Stawoj-Składkowski.*Minister Spraw Zagranicznych: *Beck.*Minister Spraw Wojskowych: *Kasprzycki.*Minister Skarbu: *E. Kwiatkowski.*Minister Sprawiedliwości: *W. Grabowski.*Minister Wyznań Religijnych
i Oświecenia Publicznego:*W. Świętosławski.*

Minister Rolnictwa i Reform Rolnych:

*J. Poniatowski.*Minister Przemysłu i Handlu: *Antoni Roman.*Minister Komunikacji: *Ulrych.*

Minister Opieki Społecznej:

*Marian Zyndram-Kościałkowski.*Minister Poczt i Telegrafów: *E. Kaliński.*

57.

ROZPORZĄDZENIE RADY MINISTRÓW

z dnia 15 maja 1937 r.

o okręgach szkolnych.

(Przedruk z Dz. Urz. Ministerstwa Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego Nr 6, poz. 168 z 1937 r.).

Na podstawie art 2 ustawy z dnia 4 czerwca 1920 r. o tymczasowym ustroju władz szkol-

nych (Dz. U. R. P. Nr 50, poz. 304) w brzmieniu zmienionym art. 53 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 28 grudnia 1934 r. o unormowaniu właściwości władz i trybu postępowania w niektórych działach administracji państwowej (Dz. U. R. P. Nr 110, poz. 976) zarządza się co następuje:

§ 1. Dla celów administracyjnych w zakresie wychowania dzieli się obszar państwa, z wyjątkiem województwa śląskiego, na następujące okręgi szkolne:

1. brzeski, obejmujący obszary województw poleskiego i białostockiego z wyłączeniem powiatów suwalskiego, augustowskiego, grodzieńskiego i wołkowyskiego, z siedzibą kuratora okręgu szkolnego w Brześciu n.Bug.

2. krakowski, obejmujący obszary województw krakowskiego i kieleckiego, z siedzibą kuratora okręgu szkolnego w Krakowie,

3. lubelski, obejmujący obszar województwa lubelskiego, z siedzibą kuratora okręgu szkolnego w Lublinie,

4. lwowski, obejmujący obszary województw lwowskiego, stanisławowskiego i tarnopolskiego, z siedzibą kuratora okręgu szkolnego we Lwowie,

5. pomorski, obejmujący obszar województwa pomorskiego, z siedzibą kuratora okręgu szkolnego w Toruniu,

6. poznański, obejmujący obszar województwa poznańskiego, z siedzibą kuratora okręgu szkolnego w Poznaniu,

7. warszawski, obejmujący obszary okręgu m. st. Warszawy oraz województw warszawskiego i łódzkiego, z siedzibą kuratora okręgu szkolnego w Warszawie,

8. wileński, obejmujący obszary województw wileńskiego i nowogródzkiego oraz powiatów suwalskiego, augustowskiego, grodzieńskiego i wołkowyskiego z województwa białostockiego, z siedzibą kuratora okręgu szkolnego w Wilnie,

9. wołyński, obejmujący obszar województwa wołyńskiego, z siedzibą kuratora okręgu szkolnego w Równem.

§ 2. Wykonanie rozporządzenia niniejszego porucza się Ministrowi Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego.

§ 3. Rozporządzenie niniejsze wchodzi w życie z dniem 1 września 1937 r. Równocześnie traci moc obowiązującą rozporządzenie Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego z dnia 7 lipca 1932 r. o okręgach szkolnych (Dz. U. R. P. Nr. 63, poz. 589*).

Prezes Rady Ministrów: *Stawoj-Składkowski.*Minister W. R. i O. P.: *W. Świętosławski.*

*) t.j. z dniem 30 kwietnia 1937 r.

*) Dz. Urz. Min. W. R. i O. P. Nr 6, poz. 68.

58.

ROZPORZĄDZENIE

Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia
Publicznegoz dnia 24 maja 1937 r. (Nr. III PU-3132|37)
o organizacji szkolnictwa doksztalającego
zawodowego.(Przedruk z „Dziennika Urzędowego Min. W. R. i O. P.
Nr 6, p. 169 z 1937 r.)

Na podstawie artykułów: 2 ust. 2, 15 ust. 2 i 3, 26, 54 i 59 ustawy z dnia 11 marca 1932 r. o ustroju szkolnictwa (Dz. U. R. P. Nr. 38, poz. 389) i w związku z § 222 rozporządzenia Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego z dnia 21 listopada 1933 roku o organizacji szkolnictwa zawodowego (Dz. Urz. Min. M.R. i O.P. Nr. 15, poz. 202) zarządzam, co następuje:

§ 1. Zadaniem szkół doksztalających zawodowych jest:

- a) wychowywanie religijno-moralne i społeczno-obywatelskie młodzieży,
- b) udzielanie wiadomości z dziedziny życia gospodarczego i potrzeb zawodu, pogłębianie wykształcenia praktycznego, otrzymywanego przez młodzież w warsztacie pracy, oraz rozszerzanie jej wykształcenia ogólnego.

§ 2. Szkoły doksztalające zawodowe są przeznaczone dla męskiej i żeńskiej młodzieży pracującej, która wypełniła obowiązek szkolny i podlega obowiązkowi doksztalania zawodowego.

§ 3. Szkoły doksztalające zawodowe są zasadniczo trzyklasowe; w zależności od potrzeb zawodu — za zgodą Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego lub wyznaczonej przez niego państwowej władzy szkolnej — mogą być organizowane szkoły czteroklasowe.

§ 4. Szkoły doksztalające zawodowe pod względem programowym dzielą się na:

- a) ogólnozawodowe, w których odbywa się nauczanie wspólne dla młodzieży pracującej w różnych zawodach,
- b) specjalne, w których odbywa się nauczanie osobne dla młodzieży pracującej w jednym zawodzie lub kilku zawodach pokrewnych.

§ 5. Szkoły doksztalające zawodowe mogą być męskie, żeńskie i koedukacyjne.

Szkoły doksztalające zawodowe koedukacyjne mogą być organizowane tylko w tych wypadkach, gdy liczba kandydatów lub kan-

dydatek nie daje podstawy do zorganizowania osobnej szkoły męskiej lub żeńskiej oraz gdy zostaną zapewnione specjalne warunki wychowawcze, wypływające z koedukacyjnego charakteru szkoły.

§ 6. Szkoła doksztalająca zawodowa może być zorganizowana przy zgłoszeniu się co najmniej 30 kandydatów, w wyjątkowych przypadkach, przy mniejszej liczbie kandydatów, szkoła doksztalająca zawodowa może być zorganizowana tylko za zgodą państwowych władz szkolnych:

§ 7. W szkołach doksztalających ogólnozawodowych mogą być tworzone klasy specjalne, w których nauczanie odbywa się osobno dla młodzieży pracującej w jednym zawodzie lub zawodach pokrewnych.

Klasy lub oddziały specjalne mogą powstać, o ile się zgłosi odpowiednia liczba kandydatów.

§ 8. Jeżeli w szkole doksztalającej ogólnozawodowej znajduje się pewna liczba uczniów (uczennic), pracujących w jednym zawodzie lub zawodach pokrewnych, nie wystarczająca do stworzenia osobnej klasy, może być z niej utworzona grupa, dla której nauczanie przedmiotów zawodowych będzie się odbywało oddzielnie.

§ 9. Szkoły doksztalające zawodowe mogą posiadać różne wydziały specjalne, obok tego również wydział ogólnozawodowy.

§ 10. Gdy liczba uczniów (uczennic), pracujących w jednym zawodzie lub zawodach pokrewnych, rozmieszczona w dwu lub kilku szkołach doksztalających ogólnozawodowych, daje możliwość zorganizowania specjalnego nauczania, należy uczniów tych (uczenice te) zgrupować w jednej ze szkół. Decyzja, przy której ze szkół doksztalających ma być zorganizowane specjalne nauczanie, należy do państwowej władzy szkolnej.

§ 11. Nauczanie w szkołach doksztalających zawodowych odbywa się według programów, ustalonych lub zatwierdzonych przez państwowe władze szkolne.

§ 12. Programy szkół doksztalających ogólnozawodowych są oparte na pierwszym szczeblu programowym szkoły powszechnej; programy szkół doksztalających zawodowych specjalnych są oparte bądź na pierwszym, bądź na drugim szczeblu programowym szkoły powszechnej.

§ 13. Liczba godzin nauczania tygodniowo w szkołach doksztalających zawodowych wynosi w zasadzie od 8 miu do 12-tu. Plan oraz liczbę godzin nauczania w tygodniu dla poszczególnych rodzajów szkół ustalają programy.

§ 14. Przyjmowanie młodzieży do szkół doksztalających zawodowych odbywa się w zasadzie na początku roku szkolnego. Młodzież

która zaczęła pracować po tym terminie, może być przyjmowana do szkoły również w ciągu roku szkolnego.

§ 15. Warunkiem przyjęcia do klasy pierwszej szkoły dokształcającej ogólnozawodowej oraz specjalnej, opierającej swój program na pierwszym szczeblu programowym szkoły powszechnej, jest posiadanie świadectwa ukończenia klasy czwartej, szkoły powszechnej trzeciego lub drugiego stopnia, albo ukończenia z wynikiem pomyślnym pierwszego roku nauki w klasie czwartej szkoły powszechnej pierwszego stopnia, albo innego świadectwa uznanego przez państwowe władze szkolne za równoważne.

Kandydat (kandydatka) posiadający świadectwo ukończenia szkoły powszechnej drugiego stopnia lub świadectwo ukończenia klasy szóstej (z wynikiem dodatnim) szkoły powszechnej trzeciego stopnia lub świadectwo, uznane przez państwowe władze szkolne za równoważne, może być przyjęty — po złożeniu egzaminu sprawdzającego — do klasy drugiej, o ile brak w danej miejscowości szkoły dokształcającej zawodowej specjalnej, opierającej swój program na drugim szczeblu programowym szkoły powszechnej.

Kandydaci, posiadający odpowiednie wykształcenie, uznane przez państwowe władze szkolne za wystarczające, mogą być przyjmowani do klasy trzeciej.

§ 16. Warunkiem przyjęcia do klasy pierwszej szkoły dokształcającej zawodowej specjalnej, opierającej swój program na drugim szczeblu programowym szkoły powszechnej, jest posiadanie świadectwa ukończenia szkoły powszechnej drugiego stopnia lub świadectwa ukończenia z wynikiem dodatnim klasy szóstej szkoły powszechnej trzeciego stopnia lub świadectwa uznanego przez państwowe władze szkolne za równoważne.

§ 17. Dla kandydatów do klasy pierwszej, nie posiadających przygotowania wskazanego w §§ 15 i 16, może być zorganizowana klasa wstępna za zgodą państwowych władz szkolnych.

§ 18. Absolwenci szkół przysposobienia zawodowego pierwszego stopnia oraz kandydaci, posiadający wykształcenie, uznane przez państwowe władze szkolne za wystarczające — po złożeniu egzaminu sprawdzającego — mogą być przyjmowani do klasy drugiej lub trzeciej szkół dokształcających zawodowych.

§ 19. Młodzież, która do szkoły dokształcającej zawodowej nie uczęszczała lub jej nie ukończyła z przyczyn, uznanych przez państwowe władze szkolne za uzasadnione, może być dopuszczona do egzaminu dla eksternów. Za-

kres wymagań egzaminu dla eksternów i ich organizację ustalają osobne przepisy.

Świadectwo złożenia egzaminu przez eksterną z wynikiem dodatnim jest pod względem uprawnień równoważne ze świadectwem ukończenia publicznej szkoły dokształcającej zawodowej.

§ 20. Rozporządzenie niniejsze nie dotyczy szkół dokształcających zawodowych dla młodzieży fizycznie upośledzonej (głuchoniemych, ociemniałych) lub moralnie zaniedbanej. Organizację tych szkół określają osobne zarządzenia Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego.

Rozporządzenie to nie dotyczy dokształcających szkół rolniczych.

§ 21. Rozporządzenie niniejsze wchodzi w życie z dniem 1 września 1937 r.

Równocześnie tracą moc wszelkie przepisy, wydane w sprawach unormowanych niniejszym rozporządzeniem.

Minister

(—) *W. Świętosławski.*

59.

ROZPORZĄDZENIE

Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego.

z dnia 24 maja 1937 r. (Nr III PU-3133/38)

o nadawaniu prywatnym szkołom dokształcającym zawodowym uprawnień szkół publicznych.

(Przedruk z „Dziennika Urzędowego Ministerstwa W. R. i O. P.“ Nr 6 poz. 170 z 1937 r.)

Na podstawie art. 8 ustawy z dnia 11 marca 1932 r. o prywatnych szkołach oraz zakładach naukowych i wychowawczych (Dz. U. R. P. Nr 33, poz. 343) zarządzam co następuje:

§ 1. Uprawnienia publicznych szkół dokształcających zawodowych mogą być nadane:

a) prywatnym szkołom dokształcającym zawodowym, których program i organizacja odpowiadają programowi i organizacji publicznych szkół dokształcających zawodowych,

b) prywatnym szkołom dokształcającym zawodowym, różniącym się programem lub organizacją od publicznych szkół dokształcających zawodowych, a uznanych przez Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego za eksperymentalne.

§ 2. Nadanie uprawnień prywatnej szkole dokształcającej zawodowej może nastąpić, jeżeli:

a) odpowiada ona potrzebom gospodarczym i państwowym na danym terenie;

b) osiąga w pracy wychowawczej poziom uznany przez państwowe władze szkolne za dorównujący poziomowi osiąganemu w publicznych szkołach dokształcających zawodowych — w szczególności w zakresie wychowania młodzieży, odpowiadającego potrzebom Państwa;

c) wyniki nauczania oraz pracy nad wychowaniem fizycznym i przysposobieniem wojskowym młodzieży dorównują wynikom, osiąganym w odpowiednich publicznych szkołach dokształcających zawodowych;

d) posiada odpowiednie do swej liczebności i organizacji pomieszczenie, urządzenie, należyte zaopatrzenie w pomoce naukowe, oraz przestrzega wymagań higieny;

e) stosuje się ściśle do obowiązujących przepisów, dotyczących zarówno szkół dokształcających zawodowych w ogólności, jak i publicznych szkół dokształcających zawodowych, do postanowień statutu szkoły oraz wszelkich zarządzeń państwowych władz szkolnych;

f) jest czynna co najmniej od dwu lat.

§ 3. Uprawnienia szkół publicznych nadaje prywatnej szkole dokształcającej zawodowej Minister Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego na wniosek Kuratora właściwego okręgu szkolnego.

§ 4. Nadanie uprawnień ważne jest do odwołania.

Nadane uprawnienia mogą być odwołane, gdy państwowe władze szkolne stwierdzą, że szkoła przestała spełniać którykolwiek z warunków, przewidzianych w § 2 niniejszego rozporządzenia, lub narusza inne obowiązujące ją przepisy.

§ 5. Prywatna szkoła dokształcająca zawodowa, korzystająca z uprawnień szkół publicznych ma prawo na świadectwach szkolnych umieszczać orzeczenie: Zarządzeniem z dnia Nr Minister Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego nadał prywatnej szkole (nazwa) uprawnienia publicznych szkół dokształcających zawodowych.

§ Rozporządzenie niniejsze wchodzi w życie z dniem 1 września 1937 r.

Równocześnie tracą moc wszelkie przepisy, wydane w sprawach unormowanych niniejszym rozporządzeniem.

Minister
(—) *W. Świątosławski.*

60.

ZARZĄDZENIE Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego

z dnia 22 lipca 1937 r. (Nr II P-5745/37)
o przemianowaniu publicznych szkół
powszechnych.

(Przedruk z „Dziennika Urzędowego Min. W. R. i O. P.”
Nr 8 p. 231 z 1937 r.)

Na podstawie § 2 rozporządzenia Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego z dnia 8 lipca 1937 r. o przystosowaniu ustawy z dnia 17 lutego 1922 r. o zakładaniu i utrzymaniu publicznych szkół powszechnych do wprowadzenia w życie nowego ustroju szkolnictwa (Dz. U. R. P. Nr. 55, poz. 433) zarządzam, co następuje:

§ 1. Dotychczasowe nazwy publicznych szkół powszechnych: jedno, dwu, trzy, cztero, pięć, sześć i siedmioklasowa publiczna szkoła powszechna — zastępuje się z dniem 15 listopada 1937 r. nazwami: publiczna szkoła powszechna stopnia I (pierwszego), II (drugiego) i III (trzeciego).

W związku z tym należy od dnia 15 listopada 1937 r. używać terminów „klasa“ i „oddział“ wyłącznie w znaczeniu ustalonym w § 7 statutu publicznych szkół powszechnych siedmioletnich (Dz. Urz. Min. W. R. i O. P. z r. 1933 Nr. 14, poz. 194)*.

§ 2. Przemianowanie szkół dokonuje się w myśl zasad następujących:

a) Publiczne szkoły powszechne, posiadające jednego lub dwóch nauczycieli i cztery klasy z programem klas szkoły pierwszego stopnia, z których klasy I i II są jednoroczne, III-dwuletnie i IV-trzyletnie, choćby klasa III miała tylko jeden, a klasa IV tylko jeden lub dwa roczniki—zostają przemianowane na szkoły stopnia I (pierwszego).

Szkoły posiadające trzech lub czterech nauczycieli i pięć klas jednorocznych oraz szóstą klasę dwuletnią z programem klas szkoły stopnia drugiego, choćby klasa szóstą miała tylko jeden rocznik, zostają przemianowane na szkoły stopnia II (drugiego).

Szkoły, posiadające co najmniej pięciu nauczycieli i siedem klas jednorocznych, zostają przemianowane na szkoły stopnia III (trzeciego);

b) przy ustalaniu stopnia szkół, w których brak jest czasowo lub na stałe jednej lub wię-

*) Vide „Dziennik Urzędowy K. O. S. B.” Nr 9-(88)
p. 97 z 1933 r.

cej klas, czy też jednego lub dwu roczników w klasie dwuletniej lub trzyletniej, należy kierować się zakresem realizowanego przez istniejące klasy programu i stosowanym planem godzin.

Szkoły, które nie posiadają jednej lub więcej klas wyższych, mogą być — przy odpowiedniej organizacji klas niższych — przemianowane na szkoły stopnia II lub III.

c) Przy przemianowaniu szkół nowoorganizowanych, tzw. „rozwojowych“ należy ustalać ich stopień według zamierzeń na najbliższą przyszłość, opartych zasadniczo na liczbie dzieci i przewidywanej liczbie nauczycieli. Organizację szkół nowoorganizowanych stopnia I podaje okólnik Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego Nr. 56 z dnia 5 czerwca 1937 r. II P-2504/37 (Dz. Urz. Min. W. R. i O. P. Nr. 7, poz. 209).*)

d) Szkoły, które zmieniły w r. 1937/38 organizację i zakres programu nauczania wskutek powiększenia liczby nauczycieli z dwu do trzech, względnie z czterech do pięciu, zostają przemianowane na szkoły stopnia II, względnie III, niezależnie od organizacji przejściowej, przewidzianej w okólniku Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego Nr. 56, z dnia 5 czerwca 1937 r. II P-2504/37 (Dz. Urz. Min. W. R. i O. P. Nr. 7, poz. 209).

e) Tzw. „klasy filialne“ lub „eksponowane“ nie podlegają przemianowaniu, gdyż nie stanowią samodzielnej szkoły, lecz są tylko oddziałami równoległymi klas szkoły macierzystej, która podlega przemianowaniu.

f) Przytoczone wyżej wskazówki nie wyczerpują wszystkich wypadków, jakie mogą być w rzeczywistości. W nieobjętych przez powyższe wskazówki przypadkach należy przede wszystkim ustalić zadania programowe danej szkoły, a w razie niepewności przemianować szkoły raczej na stopień niższy aniżeli wyższy.

W razie wątpliwości należy zwrócić się do Kuratorium lub Ministerstwa o wskazówki, trzeba jednak uczynić to jaknajwcześniej, aby nie przekroczyć wyznaczonego terminu przemianowania szkół.

§ 3. Orzeczenia o przemianowaniu publicznych szkół powszechnych wydadzą Inspektorzy Szkolni według załączonego wzoru w terminie do 15 listopada 1937 r. w oparciu o sprawozdania z organizacji publicznych szkół powszechnych według stanu z dnia 1 października 1937 r. (Dz. Urz. Min. W. R. i O. P. z r. 1935 Nr. 8, poz. 156).

Z przemianowaniem szkół nie należy łączyć zmiany organizacji szkoły, punktu szkolnego, obwodu (rejonu) szkolnego lub zmiany języka nauczania.

*) Vide str. 301.

Orzeczenie o przemianowaniu szkoły należy przesłać gminie i samorządowi szkolnemu w gminie oraz kierownictwu szkoły.

Sprawa przemianowania kierowników i nauczycieli publicznych szkół powszechnych będzie załatwiona oddzielnie.

Minister

(—) W. Świątosławski.

Załącznik do zarządzenia Min. W. R. i O. P. z dnia 22 lipca 1937 r. (Nr II P-5745/37).

INSPEKTOR SZKOLNY

w

dnia 1937 r.

Nr

Na podstawie § 2 rozporządzenia z dnia 8 lipca 1937 r. o przystosowaniu ustawy z dnia 17 lutego 1922 r. o zakładaniu i utrzymywaniu publicznych szkół powszechnych do wprowadzenia w życie nowego ustroju szkolnictwa oraz § 3 zarządzenia Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego z dnia 22 lipca 1937 r. Nr II P-5745/37 o przemianowaniu publicznych szkół powszechnych (Dz. Urz. Min. W. R. i O. P. Nr 8, poz. 231) przemianowuję klasową publiczną szkołę powszechną Nr im. w z dniem 15 listopada 1937 r. na publiczną szkołę powszechną stopnia (.....).

Inspektor Szkolny:

61.

ZARZĄDZENIE

Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego

z dnia 2 czerwca 1937 r. (Nr III, P-3330/37)

o zaliczeniu szkół kształcących zawodowych do kategorii szkół publicznych.

(Przedruk „z Dziennika Urzędowego Ministerstwa W. R. i O. P.“ Nr 6 poz. 172 z 1937 r.)

Na podstawie art. 1 ust. 2 i art. 59 ustawy z dnia 11 marca 1932 r. o ustroju szkolnictwa (Dz. U. R. P.: Nr 38, poz. 389) oraz art. 6 i 10 ustawy z dnia 29 marca 1937 r. o zakładaniu i utrzymywaniu publicznych szkół kształcących zawodowych (Dz. U. R. P. Nr 24 poz. 152) zarządzam co następuje:

§ 1.

Szkoły wymienione na dołączonym do niniejszego zarządzenia wykazie są publicznymi szkołami kształcącymi zawodowymi w rozumieniu art. 1 ust. 2 ustawy z dnia 11 mar-

ca 1932 r. o ustroju szkolnictwa oraz art. 6 ustawy z dnia 29 marca 1937 o zakładaniu i utrzymywaniu publicznych szkół dokształcających zawodowych.

§ 2.

Szkoły, o których mowa w § 1 noszą nazwę: „Publiczna Szkoła Dokształcająca Zawodowa w

W razie istnienia w danej miejscowości kilku publicznych szkół dokształcających zawodowych, należy nazwę każdej poszczególnej szkoły uzupełnić liczbą porządkową.

§ 3.

Zarządzenie niniejsze wchodzi w życie z dniem ogłoszenia.

Minister

w. z. (—) *J. Błeszyński.*

Okrag Szkolny Brzeski

Województwo Białostockie.

Białystok — Publiczna Szkoła Dokształcająca Zawodowa (męska).

Białystok — Publiczna Szkoła Dokształcająca Zawodowa (żeńska).

Bielsk Podlaski — Publiczna Męska Szkoła Dokształcająca Zawodowa.

Hajnówkz — Publiczna Męska Szkoła Dokształcająca Zawodowa.

Łapy — Publiczna Szkoła Dokształcająca Zawodowa im. St. Staszica.

Łomża — Publiczna Szkoła Dokształcająca Zawodowa.

Ostrów-Mazowiecka — Publiczna Szkoła Dokształcająca Zawodowa.

Wysokie-Mazowieckie — Publiczna Szkoła Dokształcająca Zawodowa.

Wojewódzkie Poleskie.

Brześć n.B. — Publiczna Szkoła Dokształcająca Zawodowa.

Dawidgródek — Publiczna Męska Szkoła Dokształcająca Zawodowa.

Kobryń — Publiczna Męska Szkoła Dokształcająca Zawodowa.

Łuniniec — Publiczna Szkoła Dokształcająca Zawodowa.

Pińsk — Publiczna Szkoła Dokształcająca Zawodowa.

Prużana — Publiczna Męska Szkoła Dokształcająca Zawodowa.

62.

ZARZĄDZENIE

Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego

z dnia 13 lipca 1937 r. (Nr II S-6130|37)

w sprawie otwarcia państwowego liceum pedagogicznego w Białymstoku.

(Przedruk z „Dziennika Urzędowego Ministerstwa W. R. i O. P.“ Nr 8, poz. 236 z 1937 r.).

Na podstawie art. 1 ustawy z dnia 4 czerwca 1920 r. o tymczasowym ustroju władz szkolnych (Dz. U. R. P. Nr 50, poz. 304) oraz art. 2, 54 i 60 ustawy z dnia 11 marca 1932 r. o ustroju szkolnictwa (Dz. U. R. P. Nr 38, poz. 389) zarządzam, co następuje:

§ 1. Z początkiem roku szkolnego 1937|38 tworzy się państwowe liceum pedagogiczne męskie w Białymstoku.

§ 2. Zarządzenie niniejsze wchodzi w życie z dniem 1 lipca 1937 r.

Minister

(—) *W. Świątosławski.*

63.

ZARZĄDZENIE

Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego

z dnia 13 lipca 1937 r. (Nr II S 6131|37)

w sprawie otwarcia państwowego liceum pedagogicznego w Łomży.

(Przedruk z „Dziennika Urzędowego Ministerstwa W. R. i O. P.“ Nr 8 poz. 248 z 1937 r.).

Na podstawie art. 1 ustawy z dnia 4 czerwca 1920 r. o tymczasowym ustroju władz szkolnych (Dz. U. R. P. Nr 50, poz. 304) oraz art. 2, 54 i 60 ustawy z dnia 11 marca 1932 r. o ustroju szkolnictwa (Dz. U. R. P. Nr 38, poz. 389) zarządzam, co następuje:

§ 1. Z początkiem roku szkolnego 1937|38 tworzy się państwowe liceum pedagogiczne żeńskie w Łomży.

§ 2. Zarządzenie niniejsze wchodzi w życie z dniem 1 lipca 1937 r.

Minister

(—) *W. Świątosławski.*

64.

MINISTERSTWO

Wyznań Religijnych i Oświecenia
Publicznego

OKÓLNİK Nr. 32.

z dnia 21 kwietnia 1937 r. (II P-3206/37)

w sprawie nadawania prywatnym szkołom powszechnym uprawnień publicznych szkół powszechnych.

(Przedruk z „Dziennika Urzędowego Ministerstwa W. R. i O. P.” Nr 5 poz. 136 z 1937 r.).

Zgodnie z § 7 rozporządzenia Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego z dnia 15 grudnia 1936 r. o nadawaniu prywatnym szkołom powszechnym uprawnień publicznych szkół powszechnych (Dz. Urz. Min. W. R. i O. P. Nr. 11. poz. 214)* po dniu 1 września 1937 r. będą nadawane uprawnienia tym prywatnym szkołom, które spełniają warunki przewidziane w § 2 cytowanego rozporządzenia.

W związku z tym Ministerstwo wyjaśnia co następuje:

do § 1-go.

Za szkoły powszechne prywatne, zorganizowane na wzór publicznych szkół powszechnych można uznawać te szkoły, które stosują w zakresie organizacji i programu wszystkie przepisy, obowiązujące publiczne szkoły powszechne odpowiedniego stopnia, o ile specjalne zarządzenia Ministerstwa W. R. i O. P. inaczej nie stanowią.

do § 2-go

Przeprowadzane wizytacje w prywatnych szkołach powinny dostarczyć odpowiedniego materiału dla stwierdzenia, czy spełnione pozostały poszczególne warunki wymienione w § 2-im, dla opracowania wniosków i podjęcia ostatecznych decyzji.

do § 3-go

1. a) Właściwy Inspektor Szkolny, stwierdziwszy, iż dana prywatna szkoła powszechna spełnia warunki przewidziane w § 2-im, cytowanego rozporządzenia, przesyła Kuratorium do dnia 1 lutego należyte umotywowany wniosek o nadanie uprawnień publicznych szkół powszechnych.

b) Wnioski w sprawie uprawnień przedkłada Inspektor Szkolny dla każdej prywatnej szkoły powszechnej oddzielnie.

c) Do każdego wniosku Inspektor Szkolny dołącza odpis sprawozdania z ostatniej wizytacji danej szkoły oraz swą opinię odnośnie do poszczególnych punktów omawianego § 2-go z ewentualnym uzasadnieniem.

2. Kurator Okręgu Szkolnego podejmuje decyzję w takim terminie, by właściwy Inspektor Szkolny mógł w razie nadania uprawnień zawiadomić o tym interesowaną prywatną szkołę powszechną przed dniem 1 kwietnia tego roku, w którym uprawnienia zostały nadane.

3. Uprawnienia uzyskuje szkoła z tym okresem szkolnym, w ciągu którego zostały nadane.

4. Ewentualne podania i prośby właścicieli lub kierownictw prywatnych szkół powszechnych w sprawie uprawnień należy załatwiać w myśl obowiązujących przepisów.

do § 4-go.

Ewentualne odwołanie nadanych uprawnień powinno nastąpić przed dniem 1 kwietnia.

Inspektorzy Szkolni zobowiązani są prowadzić specjalny rejestr prywatnych szkół powszechnych, mających uprawnienia szkół publicznych odnotowując w nich daty i numery odpowiednich decyzji Kuratorium.

Kuratoria wydadzą w związku z tym dalsze, konieczne zarządzenia

Sprawa świadectw wydawanych przez prywatne szkoły powszechne przed wejściem w życie rozporządzenia o uprawnieniach załatwiona będzie oddzielnie.

Podsekretarz Stanu:

(—) *Jerzy Ferek Błeszyński.*

65.

MINISTER

Wyznań Religijnych i Oświecenia
Publicznego

OKÓLNİK Nr 55

z dnia 3 czerwca 1937 r. (I R—4830/37)

o taksie administracyjnej w państwowych liceach pedagogicznych i pedagogiach.

Z mocą obowiązującą od dnia 1 września 1937 r. zarządzam pobieranie w państwowych liceach pedagogicznych i pedagogiach taksy administracyjnej rocznej w wysokości 30 złotych.

Dzieci rodziców niezamożnych, o ile wykazują postępy w naukach dostateczne i sprawowanie dobre, mogą korzystać — począwszy od

*) Vide „Dziennik Urzędowy K. O. S. B. Nr 2 (120) p. 4 z 1937 r.“.

I półrocza klasy I — ze zwolnienia od taksy administracyjnej. Zwolnienie od taksy administracyjnej należy stosować w odniesieniu do dzieci niezamożnych inwalidów wojennych, niezamożnych kawalerów orderu „Virtuti Militari“ i odznaczonych Krzyżem lub Medalem Niepodległości.

Radom Pedagogicznym przysługuje prawo zwalniania od taksy administracyjnej w granicach 25% liczby uczniów w danej szkole. Gdyby wyjątkowe względy zmuszały Radę Pedagogiczną do udzielenia większej liczby zwolnień, powinny Dyrekcję szkół uzyskać na to zgodę Kuratorium Okręgu Szkolnego, występując z wnioskami w I półroczu do dnia 1 listopada, a w II półroczu do dnia 1 kwietnia.

Nie pobiera się taksy administracyjnej od dzieci, uczęszczających do szkół ćwiczeń państwowych liceów pedagogicznych i pedagogiów, zorganizowanych na zasadach wskazanych w § 14 rozporządzenia Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego z dnia 6-go marca 1937 r. o organizacji państwowego liceum pedagogicznego (Dz. Urz. Min. W. R. i O. P. Nr 3, poz. 56).

Decyzja Rady Pedagogicznej o udzieleniu zwolnień od taksy administracyjnej następuje do dnia 20 października na skutek podania, wniesionego do dyrekcji szkoły przez rodziców lub opiekę domową ucznia w terminie najdalej do dnia 20 września. Dyrekcja szkoły może żądać uzupełnienia podania zaświadczeniem o stanie majątkowym.

Uczniowie, który uzyskali zwolnienie od taksy w I półroczu, korzystają ze zwolnienia i w następnym półroczu szkolnym, o ile istnieją nadal warunki, od których zależy zwolnienie. Uczniowie nie zwolnieni od taksy, obowiązani są wpłacać ją ratami półrocznymi bezzwłocznie po zakomunikowaniu im odnośnych decyzji Rady Pedagogicznej najpóźniej jednak do dnia 20 listopada za I półrocze i do dnia 20 kwietnia za II półrocze.

Uczniowie, wstępujący do państwowych liceów pedagogicznych i pedagogiów, składają w dyrekcji szkoły deklaracje, podpisane przez rodziców lub opiekunów prawnych, że po ukończeniu liceum pedagogicznego (pedagogium) pełnić będą służbę nauczycielską w publicznych szkołach powszechnych w ciągu lat trzech lub dokonają zwrotu kwoty 170 zł. za każdy rok nauki, pobieranej w tych szkołach. Wzór deklaracji i sposób jej składania wskażą osobne przepisy.

Postanowienia punktów VII. IX-a, XII-a i XII-h okólnika Nr. 85 z dnia 14-go czerwca 1934 r. (I. R.—4547/34) o opłatach szkolnych w państwowych szkołach średnich ogólnokształ-

cących, państwowych zakładach kształcenia nauczycieli oraz przy egzaminach nauczycieli szkół powszechnych (Dz. Urz. Min. W. R. i O. P. Nr. 6-7, poz. 96) obowiązują w państwowych liceach pedagogicznych i pedagogiach.

Minister

w. z. (—) Błeszyński.

66.

MINISTER

Wyznań Religijnych i Oświecenia
Publicznego

OKÓLNİK Nr 56

z dnia 5 czerwca 1937 r. (II P 2504/37)

w sprawie nowoorganizowanych publicznych szkół powszechnych I stopnia oraz w sprawie zmiany stopnia publicznych szkół powszechnych.

Zarządzam, aby przy organizowaniu publicznych szkół powszechnych I stopnia o jednym nauczycielu w miejscowościach dotąd bezszkolnych oraz przy zmianie stopnia publicznych szkół powszechnych, dokonywanej przez dodanie etatu nauczycielskiego, stosować dołączone instrukcje oraz podane w nich przejściowe plany godzin.

Minister

w. z. (—) Błeszyński.

2 załączniki-instrukcje.

1 załącznik do Nr. II P-2504/37.

INSTRUKCJA

w sprawie organizacji pracy w publicznych szkołach powszechnych I stopnia o 1 nauczycielu otwieranych w miejscowościach dotąd bezszkolnych.

Wśród różnych warunków, z którymi liczyć się należy przy organizacji pracy w publicznych szkołach powszechnych I stopnia o 1 nauczycielu powstających w miejscowościach dotąd bezszkolnych, należy wyróżnić dwie sytuacje:

I. 1) Jedną, gdy do nowopowstającej szkoły zgłaszają się tylko takie dzieci w wieku obowiązku szkolnego, a więc 7 — 13 latnie, które dotąd wcale do żadnej szkoły nie chodziły i obowiązku szkolnego nie spełniały. Należy dzieci te przyjąć do szkoły zgodnie z obowiązującymi przepisami i na czas okresu przygotowawczego podzielić na dwa liczebnie mniej więcej równe oddziały, przydzielając do jednego z nich dzieci młodsze, do drugiego zaś starsze. Oddziały te powinny pracować w równej liczbie godzin tygodniowo; oddział starszych możliwie w godzinach wcześniejszych, oddział młodszych później.

2) Realizując w okresie przygotowawczym w obu oddziałach te same, przepisane programem, zadania, należy ponadto zorientować się w tym czasie, którzy uczniowie — z wyjątkiem rocznika najmłodszego — będą się nadawali, ze względu na swój poziom rozwoju umysłowego, do przydzielenia po okresie przygotowawczym do klasy nadzwyczajnej, mającej w danym roku szkolnym uczyć się według programu przejściowego, opartego na programie klasy I i II.

3) Opierając się na wynikach okresu przygotowawczego, należy po jego zakończeniu zorganizować z uczniów obu oddziałów już na stałe dwie klasy; pierwszą, realizującą normalny program klasy I i klasę nadzwyczajną (I/II) realizującą program przejściowy. Klasy te będą uczyły się oddzielnie według następującego planu godzin (przy czym w szkołach z niepolskim językiem nauczania należy go odpowiednio dostosować):

K L A S A	I	nadzwyczajna (I/II)
Religia	2	2
Język polski	7	9
Arytmetyka z geom.	4	6
Rysunek i zaj. prakt.	1	1
Śpiew i ćwic. ciel.	1	1
Liczba godzin ucznia	15	19
Liczba godzin nauczyciela	15	19

Uczniów klasy nadzwyczajnej (I/II), którzy w ciągu pierwszego półrocza okażą tak słabe wyniki pracy, że oczywistą będzie rzeczą, iż nie nadają w ciągu drugiego półrocza za resztą klasy, można przenieść do klasy I.

4) Z końcem roku szkolnego uczniowie klasy I przechodzą zgodnie z przepisami statu-

tu do klasy II. Uczniowie klasy nadzwyczajnej (I/II), którzy osiągnęli pomyślne wyniki pracy przechodzą do klasy III, inni którzy takich wyników nie osiągnęli przechodzą do normalnej klasy II.

5) W drugim roku istnienia szkoła powinna już posiadać normalne klasy I i II, uczące się w jednym komplecie według normalnego planu godzin i programu tych klas oraz uczącą się oddzielnie według normalnego co do ilości planu godzin klasę III jednoroczną, realizującą program przejściowy, oparty o program klasy III, kurs A i B szkoły I stopnia.

6) W trzecim roku istnienia szkoła będzie miała już przewidziane w normalnej organizacji klasy I — IV, realizujące normalny program nauki dla szkół I stopnia. Klasa IV powstaje z uczniów, którzy ukończyli z pomyślnym wynikiem klasę III jednoroczną. Uczniowie którzy takiego wyniku w tej klasie nie osiągnęli, przechodzą jeszcze na jeden rok do normalnej klasy III.

II. 1) W drugiej sytuacji do nowoorganizowanej szkoły zgłaszają się obok dzieci w wieku obowiązku szkolnego (7 — 13 latnie), które dotąd nie spełniały wcale obowiązku szkolnego, także dzieci, które pobierały już naukę w zakresie szkoły powszechnej. W tym wypadku należy zorganizować szkołę I stopnia według normalnych planów godzin o trzech lub czterech klasach — zależnie od zgłoszeń dzieci, które już przedtem spełniały gdzieindziej obowiązek szkolny i na podstawie § 76 — 80 statutu mają prawo przejść do odpowiednich klas szkoły I stopnia. Dzieci które dotąd wcale nie spełniały obowiązku szkolnego, należy przyjąć wszystkie do klasy I z tym, że w ciągu roku można zdolniejsze z nich z wyłączeniem rocznika najmłodszego przenieść do klasy II.

2) W drugim roku istnienia szkoła będzie z reguły posiadała już przewidziane w normalnej organizacji klasy I—IV, realizujące normalny program nauki dla szkół I stopnia, przy czym zdolniejsi uczniowie klasy III (dwuletniej), należący do starszych roczników, mogą już po ukończeniu z wynikiem pomyślnym pierwszego roku nauki w tej klasie przejść bez egzaminu do klasy IV.

3) W trzecim roku istnienia szkoła będzie już pracowała zupełnie zgodnie z przepisami dla szkół I stopnia.

III. W sprawie specjalnych programów przejściowych wyjdzie oddzielne zarządzenie.

IV. Szkoły nowoorganizowane należy otoczyć specjalną opieką nadzoru szkolnego, którego przedstawiciel winien je odwiedzić już w pierwszych tygodniach roku szkolnego.

2 Załącznik do Nr II P-2504/37.

I N S T R U K C J A

w sprawie organizacji pracy w publicznych szkołach powszechnych zmieniających stopień przez dodanie etatu nauczycielskiego.

Przy organizacji pracy w publicznych szkołach powszechnych, w których wskutek dodania etatu nauczycielskiego następuje zmiana stopnia, należy w pierwszym roku nauki stosować w zmienionych warunkach następujące wskazania:

I. W szkołach II stopnia powstałych ze szkół I stopnia.

1. Klasy I i II realizują normalny program tych klas szkoły II stopnia.

2. Klasa III składa się z uczniów, którzy z końcem poprzedniego roku szkolnego:

- a) otrzymali promocję z klasy II;
- b) należąc do pierwszego rocznika dwuletniej klasy III, nie osiągnęli pomyślnego wyniku nauki.

W klasie tej realizuje się normalny program nauki klasy III szkoły II stopnia.

3. Klasa IV powstaje z uczniów, którzy w poprzednim roku szkolnym:

- a) należąc do pierwszego rocznika dwuletniej klasy III, osiągnęli pomyślny wynik nauki;
- b) należeli do drugiego rocznika klasy III z wyjątkiem szczególnie uzdolnionych (punkt 4a).

W klasie tej realizuje się specjalny program przejściowy, oparty o program przerobionego w poprzednim roku szkolnym kursu (A lub B) klasy III szkoły I stopnia z uzupełnieniem brakujących składników programu klasy III i IV szkoły II stopnia.

4. Klasa V powstaje z uczniów, którzy w poprzednim roku szkolnym:

- a) ukończyli z pomyślnym wynikiem dwuletnią klasę III szkoły I stopnia i zostali uznani za szczególnie uzdolnionych do dalszej nauki;
- b) ukończyli pierwszy rok nauki w klasie IV szkoły I stopnia;
- c) ukończyli drugi rok nauki w klasie IV szkoły I stopnia i na życzenie rodziców będą uczęszczali do klasy V.

W klasie tej realizuje się zasadniczo program klasy V szkoły II stopnia z pewnymi uzupełnieniami ze względu na niejednorodność przygotowania różnych grup uczniów.

5. Dla uczniów, którzy w poprzednim roku szkolnym ukończyli już drugi rok nauki w klasie IV szkoły I stopnia, a nie wstąpili do utworzonej świeżo klasy V, można zatrzymać w razie potrzeby klasę IV szkoły I stopnia celem przerobienia programu pozostałego trzeciego kursu tej klasy. Po jej ukończeniu z wynikiem pomyślnym otrzymują uczniowie ci świadectwo ukończenia szkoły I stopnia.

6. W razie zgłoszenia się uczniów, którzy ukończyli klasę V w sąsiednich szkołach II lub III stopnia można dla nich zorganizować klasę VI uczącą się w jednym komplecie z klasą V—oczywiście tylko tam, gdzie nie będzie klasy IV szkoły I stopnia.

7. W roku następnym szkoła będzie miała wszystkie klasy, zorganizowane na podstawie normalnych planów godzin i programów nauczania szkół II stopnia.

8. Szczegółowe plany godzin—zależnie od różnych warunków pracy—podają umieszczone na oddzielnej kartce tablice (dla szkół z niepolskim językiem nauczania należy je odpowiednio dostosować).

II. W szkołach III stopnia powstałych ze szkół II stopnia.

1. Klasy I, II, III, IV i V realizują normalny program tych klas szkoły III stopnia.

2. Klasa VI jednoroczna powstaje z uczniów, którzy w poprzednim roku szkolnym:

- a) uzyskali promocję z klasy V;
- b) jako uczniowie pierwszego rocznika klasy VI nie osiągnęli pomyślnego wyniku nauki;

Klasa ta realizuje normalny program nauki klasy VI szkoły III stopnia.

3. Klasę VII tworzy się z uczniów, którzy w poprzednim roku szkolnym:

- a) jako uczniowie pierwszego rocznika klasy VI osiągnęli pomyślne wyniki nauki;
- b) jako uczniowie drugiego rocznika klasy VI szkoły II stopnia nie uzyskali promocji.

Klasa ta realizuje specjalny program przejściowy, uwzględniający niejednolite przygotowanie uczniów.

III. W sprawie specjalnych programów przejściowych, wymienionych powyżej w punktach

I 3, 4 i II 3 wydzie oddzielne zarządzenie.

IV. Szkoły przeorganizowane należy otoczyć specjalną opieką nadzoru szkolnego, którego przedstawiciel winien je odwiedzić już w pierwszych tygodniach roku szkolnego.

Przejściowy plan godzin szkoły II stopnia o 3 nauczycielach w pierwszym roku po przekształceniu ze szkoły I stopnia.

KLASA	Wariant a. (bez kl. 4)					Wariant b. (bez klasy 4)					Wariant c. (z klasą 4 szk. I stopnia)						Wariant d. (z klasą VI)					
	I	II	III	IV	V	I	II	III	IV	V	I	II	III	IV	V	4	I	II	III	IV	V	VI
Religia	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	1+1	1+1	2	2	2	2	1+1	1+1
Język polski	6	6	5	5	5	6	6	6	6	5	6	6	5	5	4+3	3+3	6	6	5	5	4+3	3+3
Historia	—	—	—	—	3	—	—	—	—	3	—	—	—	—	2+1	1+1	—	—	—	—	2+1	2+1
Geografia	—	—	—	—	3	—	—	—	—	3/4	—	—	—	—	3	—	—	—	—	—	2+1	2+1
Nauka o przyrodzie	—	—	3	4	—	—	—	3	4	—	—	—	3	4	—	—	—	—	3	4	—	—
Arytmetyka z geometrią	3	4	4	4	3	3	4	4	4	4	3	4	4	4	3+1	2+1	3	4	4	4	2+2	2+2
Rysunek	—	—	1	1	1	—	—	1	1	1	—	—	1	1	—	—	—	—	1	1	—	—
Zajęcia prakt.	1	1	—	—	—	1	1	—	—	—	1	1	—	—	—	—	1	1	—	—	—	—
Śpiew	—	—	—	—	1	—	—	—	—	1	—	—	—	—	1	1	—	—	—	—	1	1
Ćw. cielesne.	1	1	1	1	—	1	1	1	1	1	1	1	1	1	chl. 1	dziew. 1	—	—	—	—	chl. 1	dziew. 1
Liczba godz. ucznia	13	14	17	18	24	15	16	19	20	26	13	14	17	18	30	22	13	14	17	18	30	29
Liczba godz. naucz.	13	14	17	18	24	15	16	19	20	26	13	14	17	18	—	34	13	14	17	18	—	34

Razem godzin nauczycieli 86. Ponadto 10 minut codziennych ćwiczeń cielesnych z wyłączeniem klas I i II. Każda klasa uczy się oddzielnie.

Religii uczy nauczyciel tej szkoły.

Razem godzin nauczycieli 96 etatowych i 10 nadliczbowych. Ponadto 10 minut codziennych ćwiczeń cielesnych z wyłączeniem klas I i II. Każda klasa uczy się oddzielnie.

Religii uczy nauczyciel tej szkoły.

Religii uczy duchowny.

Razem godzin nauczycieli 96, 86 etatowych i 10 nadliczbowych. Ponadto 10 minut codziennych ćwiczeń cielesnych z wyłączeniem klasy I i II. Klasa V (szkoły I stopnia) i 4 (szkoły I stopnia) mają 19 godzin nauki równoczesnej w jednej izbie, poza tym klasa V ma 9 godzin nauki osobnej.

Religii uczy nauczyciel tej szkoły.

Religii uczy duchowny.

Razem godzin nauczycieli 96, 86 etatowych i 10 nadliczbowych. Ponadto 10 minut codziennych ćwiczeń cielesnych z wyłączeniem klasy I i II. Klasy V i VI mają 25 godzin nauki równoczesnej w jednej izbie, poza tym klasa V ma 9 godzin nauki osobnej, klasa VI 3 godziny.

Religii uczy nauczyciel tej szkoły.

Religii uczy duchowny.

67.

MINISTER

Wyznań Religijnych i Oświecenia
Publicznego.

OKÓLNIK Nr 58

z dnia 9 czerwca 1937 r. (I R-4665/37)

o opłatach szkolnych w liceach zawodowych

Z mocą obowiązującą od dnia 1 czerwca 1937 r. zarządzam pobieranie we wszystkich liceach zawodowych, zorganizowanych według nowego ustroju następujących opłat:

1. Taksa za egzamin wstępny . . . zł 3.—
2. Taksa za badania psychotechniczne . „ 2.—
3. Taksa administracyjna roczna . „ 170.—

W związku z tym okólnik Nr 4 z dnia 13 stycznia 1937 r. (I R-10926/36) o opłatach szkolnych w szkołach zawodowych (Dz. Urz. Min. W. R. i O. P. Nr 1, poz. 10)*) zostaje zmieniony w sposób następujący:

1. w punkcie I ustęp a) skreśla się wyrazy „jak również w liceach rolniczych“. W tym punkcie wprowadza się nowy ustęp d) treści następującej „we wszystkich liceach zawodowych, zorganizowanych według nowego ustroju zł 3.—“,

2. w punkcie II ustęp a) otrzymuje brzmienie „w szkołach wymienionych w p. I ust. a, c i d“,

3. w punkcie VII-A-2-c skreśla się wyrazy „oraz w liceach rolniczych“. W punkcie tym wprowadza się nowy ustęp o treści następującej „we wszystkich liceach zawodowych, zorganizowanych według nowego ustroju rocznie zł 170“.

4. w punkcie XIII ustęp d) skreśla się wyrazy „oraz w liceach rolniczych“, a zamiast tych wyrazów wprowadza się: „oraz w liceach zawodowych, zorganizowanych według nowego ustroju“.

Minister

(—) *W. Świątosławski.*

*) Vide „Dziennik Urzędowy K. O. S. B. Nr 2-(120) p. 11 z 1937 r.“.

68.

MINISTER

Wyznań Religijnych i Oświecenia
Publicznego.

OKÓLNIK Nr 61

z dnia 30 czerwca 1937 r. (II W-5737/37)

w sprawie zwolnienia od obowiązku prowadzenia ćwiczeń dziesięciominutowych i śródlekcyjnych.

(Przedruk z „Dziennika Urzędowego Ministerstwa W. R. i O. P.“ Nr 8 poz. 283 z 1937 r.)

Dziesięciominutowe ćwiczenia cielesne, objęte programami nauczania dają często wyniki ujemne z powodu nieodpowiednich warunków w wielu szkołach powszechnych i średnich. Wobec tego zarządzam, aby od początku roku szkolnego 1937/38 ćwiczenia te prowadzono nadal tylko w szkołach, które mają względnie uzyskają odpowiednie warunki umożliwiające osiągnięcie istotnych korzyści z ćwiczeń.

Równocześnie uchylam nakaz prowadzenia tak zwanych ćwiczeń śródlekcyjnych, zarządzonych okólnikiem z dnia 15.X.1931 r. Nr I WF-4095/31 (Dz. Urz. Min. W. R. i O. P. Nr 11 z r. 1931, poz. 129).

Jednakże polecam nauczycielstwu szkół wszystkich stopni i typów jak najskrupulatniej przestrzegać wietrzenia klas i pracowni w czasie zajęć szkolnych; moment ten powinien być połączony z przerwą w pracy, umożliwiającą młodzieży swobodny odpoczynek i rozprostowanie całego ciała. Pmiętać przy tym należy, że im młodsze dzieci w klasach i im bardziej niewygodne ławki, tym konieczniejsze są takie odpoczynki i przerwy.

Minister

(—) *W. Świątosławski.*

69.

MINISTER

Wyznań Religijnych i Oświecenia
Publicznego.

OKÓLNIK Nr 62

z dnia 23 czerwca 1937 r. (BP-1927/37)

w sprawie obrony w Komisjach Dyscyplinarnych dla nauczycieli.

(Przedruk z „Dziennika Urzędowego Ministerstwa W. R. i O. P.“ Nr 8, poz. 284 z 1937 r.)

I. Art. 83 ustawy z dnia 1 lipca 1926 r. o stosunkach służbowych nauczycieli (Dz. U. R.

P. Nr 104 z 1932 r., poz. 873) i § 7 rozporządzenia Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego z dnia 20 stycznia 1933 r. o komisjach dyscyplinarnych i postępowaniu dyscyplinarnym przeciwko nauczycielom (Dz. U. R. P. Nr 26, poz. 217) nie zawierają wyraźnego przepisu, któryby postanawiał, że obrońcą w Komisji Dyscyplinarnej może być jedynie nauczyciel lub funkcjonariusz w służbie czynnej.

Wobec tego należy dopuszczać do obrony nauczyciela względnie funkcjonariusza państwowego emerytowanego, zamieszkałego na obszarze, na który rozciąga się zakres działania komisji dyscyplinarnej.

II. Zmieniając wyjaśnienie, zawarte w ustępie ostatnim pisma Ministerstwa W. R. i O. P. z dnia 31 maja 1935 r. Nr BP-7108|34 ustalam że: pojęcia „funkcjonariuszów państwowych” w rozumieniu art. 83 ustawy o stosunkach służbowych nauczycieli nie należy ograniczać do kategorii, wymienionych w art. 1 ust. 2 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 28 października 1933 r. (Dz. U. R. P. Nr 86, poz. 663), ponieważ wyłączenie innych kategorii, a mianowicie sędziów i prokuratorów, oficerów i szeregowych Policji Państwowej i Straży Granicznej nie miałyby w art. 83 powołanej ustawy dostatecznego uzasadnienia.

III. Równocześnie uchylam okólnik Nr 93 z dnia 12 listopada 1935 r. (BP-24897|35) o interpretacji rozporządzenia w sprawie postępowania dyscyplinarnego przeciwko nauczycielom.

M i n i s t e r

(—) *W. Świątosławski.*

70.

MINISTER

Wyznań Religijnych i Oświecenia
Publicznego

OKÓLNİK Nr. 67.

z dnia 8 lipca 1937 r. (II P-6062/37)

w sprawie Kół Szkolnych Krucjaty Eucharystycznej w szkołach powszechnych.

(Przedruk z „Dziennika Urzędowego Ministerstwa W. R. i O. P.” Nr 8, poz. 289 z 1937 r.).

Po porozumieniu się z władzami kościelnymi ustalam, że na terenie szkół powszechnych mogą istnieć jako jedyne organizacje religijne dla młodzieży szkolnej wyznania rzymskokatolickiego „Koła Szkolne Krucjaty Eucharystycznej”.

Organizacja Kół Szkolnych Krucjaty Eucharystycznej powinna się opierać na załączonym regulaminie.

M i n i s t e r

(—) *W. Świątosławski.*

Załącznik do okólnika Nr. 67, z dn.
8 lipca 1937 r. (Nr II P-6062/37)

R E G U L A M I N

Kół Szkolnych Krucjaty Eucharystycznej.

1. Dla pogłębienia wychowania religijnego i umiejętnego stosowania w życiu codziennym zasad religii katolickiej oraz kształtowania charakteru młodzieży zakłada się w szkołach powszechnych organizację pod nazwą „Koła Szkolne Krucjaty Eucharystycznej”.

2. Środkami prowadzącymi do osiągnięcia powyższego celu są ćwiczenia religijne, modlitwa, przystępowanie do Sakramentów św. i zebrań Koła Szkolnego Krucjaty Eucharystycznej.

3. Koła Szkolne Krucjaty Eucharystycznej powołuje do życia właściwy Ordynariusz diecezji. O założeniu Koła Szkolnego Krucjaty Eucharystycznej zawiadamia właściwe kierownictwo szkoły ksiądz—Opiekun Koła.

4. Na czele Koła Szkolnego Krucjaty Eucharystycznej stoi jako opiekun ksiądz nauczający religii w szkole powszechnej, w której Koło powstaje. Jeżeli w szkole religii nie uczy kapłan, opiekunem Koła Szkolnego Krucjaty Eucharystycznej może być każdorazowy duszpasterz parafii, w której znajduje się szkoła, o ile w poszczególnym wypadku nie zgłosi umotywowanego zastrzeżenia wobec Ks. Biskupa Ordynariusza Kurator Okręgu Szkolnego. Ksiądz-Opiekun może do współpracy w Kole Szkolnym Krucjaty Eucharystycznej zaprosić członków grona nauczycielskiego religii rzymskokatolickiej.

5. Członkiem Koła Szkolnego Krucjaty Eucharystycznej może być każdy przyjęty przez opiekuna uczeń lub uczennica szkoły powszechnej religii rzymskokatolickiej, odznaczający się sumiennym spełnianiem obowiązków w domu i w szkole.

6. Składek od członków Kół Szkolnych Krucjaty Eucharystycznej na terenie szkoły nie pobiera się.

7. W Kole Szkolnym Krucjaty Eucharystycznej mogą być tworzone sekcje, odpowiadające zasadniczym celom i środkom Koła Szkolnego Krucjaty Eucharystycznej.

8. Zebrania Koła Szkolnego Krucjaty Eucharystycznej powinny się odbywać przynajmniej raz na miesiąc w lokalu szkolnym, przeznaczonym na ten cel przez kierownictwo szkoły, albo — w braku miejsca w szkole — w innym miejscu obranym przez Księdza-Opiekuna. Na zebraniach może być obecny Kierownik Szkoły lub osoba religii rzymskokatolickiej, wyznaczona spośród grona nauczycielskiego. O każdym zebraniu Koła Szkolnego Krucjaty Eucharystycznej zawiadamia Ksiądz - Opiekun Kierownika Szkoły.

9. Ksiądz-Opiekun podaje do wiadomości kierownictwa szkoły liczbę członków Koła Szkolnego Krucjaty Eucharystycznej, z końcem zaś każdego roku szkolnego krótkie sprawozdanie z pracy Koła.

10. Młodzież zorganizowana w Kołach Szkolnych Krucjaty Eucharystycznej może nosić odznakę Kół Szkolnych Krucjaty Eucharystycznej, posiadać sztandar według ustalonego wzoru oraz brać udział w obchodach i manifestacjach religijnych w czasie wolnym od zajęć szkolnych.

11. Rozwiązać Koła Szkolne Krucjaty Eucharystycznej może Ordynariusz, majątek zaś tych Kół przechodzi wtedy na własność innej organizacji religijnej według jego rozporządzenia.

71.

MINISTER

Wyznań Religijnych i Oświecenia
Publicznego

OKÓLNIK Nr 70.

z dnia 16 lipca 1937 r. (Nr II Pr-6505/37)

w sprawie spisów podręczników szkolnych na rok szkolny 1937/38.

(Przedruk z „Dziennika Urzędowego Ministerstwa W. R. i O. P.” Nr 9 poz. 309 z 1937 r.)

Zatwierdzam spisy podręczników szkolnych dla szkół powszechnych i średnich ogólnokształcących podane w załącznikach.

Spisy te uwzględniają:

- 1) podręczniki dostosowane do nowych programów i dozwolone do użytku w roku szkolnym 1937/38 w klasach I i II szkół powszechnych wszystkich kategorii, III, IV i V szkół powszechnych o 3 i więcej nauczycielach, VI i VII szkół powszechnych o 5 i więcej nauczycielach;

- 2) podręczniki dostosowane do nowych programów i dozwolone do użytku w roku szkolnym 1937/38 w klasach I, II, III i IV gimnazjum według nowego ustroju.

W klasie VIII gimnazjum według dawnego ustroju obowiązują podręczniki ogłoszone w Spisie książek szkolnych i środków naukowych dozwolonych do użytku w szkołach średnich ogólnokształcących na rok szkolny 1935/36, oraz w Dzienniku Urzędowym Ministerstwa Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego z dnia 21 sierpnia 1936 r. w Nr 7, poz. 131.

Podręczniki dla szkół powszechnych I i II stopnia i liceów wszystkich typów ogłoszone zostaną w czasie późniejszym.

Minister:

(—) W. Świątosławski.

Załącznik Nr 1 do okólnika Nr 70 z dnia 16 lipca 1937 r. (II Pr-6505/37).

Spis podręczników szkolnych, dozwolonych do użytku na rok szkolny 1937/38 w klasach I i II szkół powszechnych o każdej liczbie nauczycieli, w klasach III, IV i V szkół powszechnych o 3 i więcej nauczycielach, oraz w klasach VI i VII szkół o 5 i więcej nauczycielach.

RELIGIA RZYMSKOKATOLICKA.

KLASA I i II.

Nauka bez podręcznika.

KLASA III.

Baranowski Z. Ks. i Noryśkiewicz J. K. Ks. Życie religijne. Podręcznik dla uczniów szkół powszechnych. Klasa III. Wydawnictwo Księgarni św. Wojciecha Poznań. Cena zł 1,00¹⁾.

Hausner A. Ks. Konieczny F. Ks. i Wójcik F. Ks. Nauka religii rzymskokatolickiej dla III klasy szkół powszechnych. Wydawnictwo Zakładu Narodowego im. Ossolińskich. Lwów. Cena zł 1,00.

Książka pomocnicza:

Białowąs M. Ks. i Dajczak J. Ks. Pan Jezus wśród dzieci. Podręcznik do nauki religii katolickiej w III klasie szkół powszechnych. Wydawnictwo K. S. Jakubowskiego. Lwów 1937. Cena zł 1,00.

¹⁾ Podane w spisie ceny podręczników są obliczone wraz ze znaczkiem na Towarzystwo Popierania Budowy Publicznych Szkół Powszechnych.

KLASA IV.

Baranowski Z. Ks. i Noryskiewicz J. Ks. Życie religijne. Podręcznik dla uczniów szkoły powszechnej. Klasa IV. Wydawnictwo Księgarni św. Wojciecha. Poznań—Warszawa 1937. Cena zł 1,20.

Białowas M. Ks. i Dajczak J. Ks. Wiara i życie katolickie. Podręcznik religii katolickiej w IV klasie szkół powszechnych. Z rysunkami J. Chudzikowskiej. Wydawnictwo K. S. Jakubowskiego. Lwów 1937. Cena zł 1,20.

Bielawski Z. Ks. Służba Boża. Podręcznik do nauki religii rzymskokatolickiej dla IV klasy szkół powszechnych. Wydawnictwo Tow. „Biblioteka Religijna”. Lwów 1937. Cena zł 1,20.

Hausner A. Ks. i Wójcik F. Ks. Podręcznik do nauki religii rzymskokatolickiej dla IV klasy szkoły powszechnej. Wydawnictwo Zakładu Narodowego im. Ossolińskich. Lwów. Cena zł 1,20.

KLASA V.

Kowalewski T. Ks. Obszerniejsza Historia Święta Starego Testamentu. Wydanie 18. Nakład B ci Detrychów. Płock 1927.

Pismo Święte. Wypisy wydane z polecenia i z przedmową J. Em. Ks. Kardynała Dalbora, Prymasa Polski. Wydawnictwo Księgarni św. Wojciecha. Poznań 1925.

KLASA V, VI.

Bielawski Z. Ks. Dzieje biblijne Starego i Nowego Przymierza dla niższych klas szkół średnich i dla wyższych oddziałów szkół powszechnych „Biblioteka Religijna”. Lwów 1931.

Kalinowski W. Ks. Katechizm rzymskokatolicki (większy) dla szkół średnich i wyższych oddziałów szkół powszechnych. Wydawnictwo Księgarni św. Wojciecha. Poznań 1930.

Kawalewski T. Ks. Nauka wiary i moralności katolickiej. Wydanie 10. Nakład Braci Detrychów, Płock 1930.

Kowalewski T. Ks. Katechizm rzymskokatolicki dla dzieci przystępujących do Spowiedzi i Komunii św. Kurs wyższy. Wydanie 13. Nakład autora. Płock.

Kawalewski T. Ks. Obszerniejsza Historia Święta albo Biblijna Nowego Testamentu. Wyd. 21. Nakład B-ci Detrychów. Płock 1930.

Nowa Historia Biblijna Diecezjalna. Skład główny w Księgarni Spółki Pedagogicznej. Poznań 1931.

Szuster J. Dzieje biblijne Starego i Nowego Przymierza. Wydawnictwo Zakładu Narodowego im. Ossolińskich. Lwów 1931.

Większy katechizm rzymskokatolicki Archidiecezji Lwowskiej obrz. łac. Wydanie 4. „Biblioteka Religijna”. Lwów 1930.

KLASA VI.

Naskręcki Ks. Liturgika. Kronika Rodzinna. Warszawa 1930.

KLASA VII.

Archutowski R. Ks. Krótki zarys historii Kościoła katolickiego. Podręcznik szkolny. Wydawnictwo Księgarni św. Wojciecha. Poznań 1931.

Boczkar J. Ks. Dzieje Kościoła katolickiego. Wydanie 13. Wydawnictwo Zakładu Narodowego im. Ossolińskich. Lwów—Warszawa 1931.

Gadowski W. Ks. Krótka historia Kościoła katolickiego. Nakład J. Pisza. Tarnów 1925.

RELIGIA EWANGELICKO-AUGSBURSKA.

KLASA I.

Nauka bez podręcznika.

KLASY II, III.

Mały katechizm Dr M. Lutra. Objąsnił Ks. Al. Schoeneich. Wydanie 4. Nakład Z. Manitiusa. Łódź 1920.

Wangeman L. Historie biblijne. Wydanie 4. Nakład W. Mietkego. Warszawa 1913.

KLASA IV.

Historie biblijne. Warszawa 1886.

Mały katechizm Dr M. Lutra. Objąsnił Ks. Al. Schoeneich. Wydanie 4. Nakład Z. Manitiusa. Łódź 1920.

KLASY V, VI, VII

Historie biblijne dla młodzieży. Warszawa 1886.

Hulka-Laskowski P. Historia biblijna Starego i Nowego Testamentu. Nakład Zboru Ewangelicko-Augsburskiego w Warszawie.

Mały katechizm Dr M. Lutra. Objąsnił Ks. Al. Schoeneich. Wydanie 4. Nakład Z. Manitiusa. Łódź 1920.

RELIGIA EWANGELICKO-REFORMOWANA.

KLASA I.

Nauka bez podręcznika.

KLASY II, III, IV.

Historie biblijne opowiedziane dla młodzieży. Nakład W. Mietkego, Warszawa.

Jeleń F. X. Mały katechizm dla dzieci chrześcijańskich wyznania ewangelicko-reformowanego. Wyd. 3. Skład główny w Kanc. Kośc. Kalw., Warszawa, Leszno 20, Nakład Zboru Reformowanego.

KLASY V, VI, VII.

Historie biblijne, opowiedziane młodzieży. Warszawa. Nakład W. Mietkego.

Semadeni W. X., Skierski X. i Woyde A. Katechizm większy. Nakład Zboru Reformowanego. Warszawa 1920.

RELIGIA MOJŻESZOWA.

Dubnow S. M. Krótka historia Żydów. Wydanie VIII Część I. Historia biblijna. Nakład L. Kozaka. Warszawa 1924.

Gutman R. Ilustrowane opowiadania biblijne dla dzieci. Część I. Warszawa 1932.

Gutman R. Ilustrowane opowiadania biblijne dla dzieci. Część II. Warszawa 1932.

Gutman R. Ilustrowane opowiadania biblijne dla klasy trzeciej szkół powszechnych. Warszawa 1935.

Gutman R. Ilustrowane opowiadania biblijne dla klasy czwartej szkół powszechnych. Warszawa 1936.

Kantorowicz P. Dzieje ludu izraelskiego. Tekst hebrajski z przekładem polskim podług Dankowicza S., Neufelda D., Cyklowa Dr i Szeniaka S. Wydawnictwo Kantorowicza. Warszawa 1926.

König B. Pierwsza Księga Biblii. Nakład autora. Lwów 1927.

Kramer H. Wyimki z Tory I i II Księgi mojszowej. Część I dla kl. VI szk. powsz. Wydawnictwo Kramera H. Stanisławów 1930.

Prużański A. Dzieje biblijne i legendy. Część I. Od stworzenia świata do śmierci Mojżesza. Wydawnictwo E. Gitlina. Warszawa 1928.

Prużański A. Dzieje biblijne i legendy z ilustracjami, dla żydowskiej młodzieży szkolnej. Część II. Od śmierci Mojżesza do panowania pierwszego króla w Izraelu. Wydawnictwo E. Gitlina. Warszawa 1928.

Rosenman D. Biblia dla młodzieży szkół średnich i wydziałowych. Zeszyt I i II Kraków,

Schächner L. Dzieje Żydów Część I. (Od powrotu z niewoli babilońskiej do upadku drugiej świątyni). Podręcznik do nauki religii mojszowej na klasę (oddział) V szkół powszechnych w Polsce. Nakład Związku Nauczycieli religii mojsz. szk. powsz. w Polsce. Lwów 1926.

Schipper N. Dzieje Żydów w Polsce. Część I. Wyd. I. Nakład autora, Lwów 1926.

Sondheim H. i Planer I. Nauka religii na podstawie historii. Część I. Wydawnictwo Zakładu Narodowego im. Ossolińskich. Lwów.

Sondheim H. Nauka religii na podstawie historii. Część II. Nakład H. Zwechera Tarnów.

Spitzer S. Historia biblijna oraz zasady wiary i moralności. Część I, II i III. Nakład autora. Kraków.

Spitzer S. Zródź życia. Zasady wiary i moralności na podstawie Pisma Świętego. Część I. Wydanie 3. Nakład autora. Kraków 1928.

Spitzer S. Dzieje biblijne. Część I i II. Nakład autora. Kraków.

Spitzer S. Dzieje biblijne, tj. Pięcioksiąg Mojżesza z nauką wiary i moralności dla młodzieży szkół powszechnych. Część I. Wyd. 5. Nakład autora. Kraków 1929.

Szyper N. i Schipper N. Zbiór modlitw dla szkół ludowych i wydziałowych z dodatkiem modlitwy na Nowy Rok. Nakład autorów. Lwów.

Szyper N. Opowiadania i nauki z dziejów biblijnych dla dziatwy izraelskiej. Część I. Nakład N. Schippa. Lwów.

Szyper N. Opowiadania i nauki z dziejów biblijnych dla młodzieży izraelskiej. Część II. Nakład autora. Lwów.

Szyper N. Opowiadania i nauki z dziejów biblijnych dla młodzieży izraelskiej. Część III i IV. Nakład N. Schippa. Lwów.

Szyper N. Dzieje Żydów. Część V. Wydanie I. Nakład autora. Lwów.

Szyper N. Dzieje Żydów. Część VI. Wydanie I. Nakład autora. Lwów 1912.

Tauber M. i Wajngarten J. Mała historia biblijna. Dla drugiego oddziału szkół powszechnych. Wydawnictwo Instytutu Wydawniczego „Szkoła”. Warszawa 1931.

Tauber M. i Wajngarten J. Mała historia biblijna. Dla trzeciego oddziału szkół powszechnych. Wydawnictwo Instytutu Wydawniczego „Szkoła”. Warszawa 1931.

Tauber M. i Wajngarten J. Mała historia. Dla czwartego oddziału szkół powszechnych. Wydawnictwo Instytutu Wydawniczego „Szkoła”. Warszawa 1931.

Tauber M. i Wajngarten J. Mała historia Żydów. Dla piątej klasy szkół powszechnych. Podręcznik nauki religii mojszowej. Wydanie 3. Nakład autorów. Warszawa 1935.

Terner E. D. Nauka religii mojszowej na podstawie modlitw. Wydanie III. Nakład autora. Lwów 1925.

Zwecher H. Zbiór modlitw dla młodzieży szkolnej. Nakład autora. Tarnów.

Zwecher H. Nauka religii. Część I. Zeszyt I i II. Nakład autora. Tarnów 1926.

JĘZYK POLSKI

Elementarze

Dla szkół wiejskich.

Falski M. Elementarz dla I klasy szkół powszechnych wiejskich. Wydawnictwo Książnicy-Atlas. Lwów—Warszawa 1937. Cena zł 0,60.

Millerówna R. i Rostkowska M. Pierwsza klasa pracuje. Elementarz wiejski. Nakład Państwowego Wydawnictwa Książek Szkolnych. Lwów 1937. Cena zł. 0,60.

Rytłowa J., Rytel F. i Saloni J. U. nas. Elementarz dla wsi. Metoda wyrazowa. Wydawnictwo Zakładu Narodowego im. Ossolińskich. Lwów 1937. Cena zł 0,60.

Tync S., Gołąbek J. i Duszyńska J. Elementarz dla I klasy szkół powszechnych wiejskich. Wydawnictwo Książnicy-Atlas. Lwów—Warszawa 1937. Cena zł 0,60.

Dla szkół miejskich.

Falski M. Elementarz dla I klasy szkół powszechnych miejskich. Wydanie drugie. Wydawnictwo Książnicy-Atlas. Lwów — Warszawa 1937. Cena zł 0,60.

Millerówna R. i Rostkowska M. Pierwsza klasa pracuje. Elementarz miejski. Nakład Państwowego Wydawnictwa Książek Szkolnych. Lwów 1937. Cena zł. 0,60.

Dozwolone do końca roku szkolnego 1937/38 w wydaniu dostosowanym do nowej ortografii:

Dobraniecki S., Kubski B., Kotarbiński M., Zarembina E. Elementarz (Metoda wyrazowa). Wydawnictwo K. S. Jakubowskiego. Lwów 1933. Cena zł 0,60.

Kubski B., Kotarbiński M., Zarembina E. Elementarz. (Metoda zdaniowa) Wydawnictwo K. S. Jakubowskiego. Lwów 1933. Cena zł 0,60.

KLASA II.

Czytanki.

Dla szkół wiejskich.

Brzezińska G. i Porazińska J. Będziemy lepsi i rozumniejsi. Czytanka dla II klasy wiejskich szkół powszechnych. Wydawnictwo K. S. Jakubowskiego. Lwów 1937. Cena zł. 1,10.

Grotowska H., Gutry M. i Klingerowa Z. Czytanka dla II klasy szkół powszechnych wiejskich. Wydawnictwo Zakładu Narodowego im. Ossolińskich Lwów 1937. Cena zł 1,10.

Saloni J., Rytłowa J. i Rytel F. W Lipkach. Podręcznik do nauki języka polskiego dla II klasy szkół powszechnych. Wydawnictwo Zakładu

Narodowego im. Ossolińskich. Lwów 1937. Cena zł 1,10.

Tync S., Gołąbek J. i Duszyńska J. Nasza wieś. Czytanka polska dla II klasy szkół powszechnych wiejskich. Wydawnictwo Książnicy-Atlas. Lwów—Warszawa 1937. Cena zł 1,10.

Zarembina E. Czytanka dla II klasy wiejskich szkół powszechnych. Ilustrował S. Bobiński. Wydawnictwo K. S. Jakubowskiego. Lwów 1937. Cena zł 1,10.

Dla szkół miejskich.

Brzezińska G. i Porazińska J. Będziemy lepsi i rozumniejsi. Czytanka dla II klasy miejskich szkół powszechnych. Wydawnictwo K. S. Jakubowskiego. Lwów 1937. Cena zł 1,10

Grotowska H., Gutry M. i Klingerowa Z. Czytanka dla II klasy szkół powszechnych miejskich. Wydawnictwo Zakładu Narodowego im. Ossolińskich. Lwów 1937. Cena zł 1,10.

Tync S., Gołąbek J. i Duszyńska J. Nasze miasto. Czytanka dla II klasy szkół powszechnych miejskich. Wydanie drugie. Wydawnictwo Książnicy Atlas. Lwów—Warszawa 1937. Cena zł 1,10.

Zarembina E. Czytanka dla II klasy miejskich szkół powszechnych. Ilustrował S. Bobiński. Wydawnictwo K. S. Jakubowskiego. Lwów 1937. Cena zł 1,10.

Cwiczenia ortograficzne.

Książki pomocnicze:

Baczyńska S. i Oderfeldówna A. Patrzą i opisują. Książka do ćwiczeń ortograficznych na kl. II szkół powszechnych. Część I. Wydanie 12. Wydawnictwo Naszej Księgarni. Warszawa 1937. Cena zł 1.20.

Kubicka J. Ćwiczenia ortograficzne dla klasy II szkoły powszechnej. Wydawnictwo księgarni Kazimierza Rutkiego. Wilno 1937. Cena zł 0,50.

KLASA III.

Czytanki.

Dla szkół wiejskich:

Kubski B., Kotarbiński M., Zarembina E. Czytanki. Dla III klasy wiejskich szkół powszechnych. Wydawnictwo K. S. Jakubowskiego. Lwów 1934. Cena zł 1,10.

Tync S., Gołąbek J. i Duszyńska J. Wieś i miasto. Czytanka polska dla III klasy szkół powszechnych wiejskich. Wydawnictwo Książnicy-Atlas. Lwów — Warszawa 1934. Cena zł 1,10.

Dla szkół miejskich.

Kubski B., Kotarbiński M., Zarembina F. Czytanka dla III klasy miejskich szkół powszechnych. Wydawnictwo K. S. Jakubowskiego. Lwów 1934. Cena zł 1,10.

Tync S., Gołąbek J. i Dynowska M. Miasto i wieś Czytanka polska dla I i II klasy szkół powszechnych miejskich. Wydawnictwo Książnicy-Atlas. Lwów — Warszawa 1934. Cena zł. 1.10.

Ćwiczenia ortograficzne.

Książka pomocnicza.

Kubicka J. Ćwiczenia ortograficzne dla III klasy szkoły powszechnej. Nakład księgarni Kazimierza Rutskiego. Wilno 1937. Cena zł 0,50.

KLASA IV.

Czytanki.

Grotowska H., Gutry M., Klingerowa Z. Czytanka polska. Dla czwartej klasy szkół powszechnych. Nakład Państwowego Wydawnictwa Książek Szkolnych. Lwów — Warszawa 1935. Cena zł 1,50.

Kubski B., Kotarbiński M., Zarembina E. Czytanka dla IV klasy miejskich i wiejskich szkół powszechnych. Wydawnictwo K. S. Jakubowskiego. Lwów 1935. Cena zł 1,50.

Tync S., Gołąbek J. i Duszyńska J. U progu Polski. Czytanka polska dla IV klasy szkoły powszechnej. Wydawnictwo Książnicy-Atlas. Lwów — Warszawa 1935. Cena zł. 1,50.

KLASA V.*)

Czytanki.

Balicki J. i Maykowski S. Pieśń o ziemi naszej. Podręcznik do nauki języka polskiego dla V klasy szkół powszechnych. Nakładem Wydawnictwa Zakładu Narodowego im. Ossolińskich. Lwów 1937. Cena zł, 1,90.

Grotowska H. i Klingerowa Z. Nasza ojczyzna. Czytanka polska dla piątej klasy szkół powszechnych. Nakład Państwowego Wydawnictwa Książek Szkolnych, Lwów 1937. Cena zł 1,90.

Kubski B., Kotarbiński M. i Czechowicz J. Wypisy polskie dla V klasy szkół powszechnych 3 i 2 stopnia. Wydawnictwo Zakładu Narodowego im. Ossolińskich. Lwów 1937. Cena zł 1,90

Tync S., Gołąbek J. i Nowakowski Z. Piękna nasza Polska cała. Czytanki polskie dla

V klasy szkoły powszechnej. Wydawnictwo Książnicy-Atlas. Lwów — Warszawa 1937. Cena zł 1,90

Zaremba J. i Ostrowski J. U nas w Polsce. Czytanki dla klasy V szkół powszechnych III i II stopnia. Nakład Państwowego Wydawnictwa Książek Szkolnych. Lwów 1937. Cena zł 1,90

Gramatyki.

Dańciewiczowa J. Ćwiczenia i wiadomości gramatyczne dla V klasy szkół powszechnych. Wydawnictwo Zakładu Narodowego im. Ossolińskich. Lwów 1937. Cena zł 0,45.

Gaetner H. Mowa polska, Podręcznik do ćwiczeń językowych dla V klasy szkoły powszechnej. Wydanie drugie. Przejrzał i uzupełnił Wł. Kuraszkiwicz. Wydawnictwo Książnicy-Atlas. Lwów — Warszawa 1937. Cena zł 0,60.

Klemensiewicz Z. Język polski. Ćwiczenia i pogadanki gramatyczne dla V klasy szkoły powszechnej. Wydawnictwo Książnicy-Atlas. Lwów — Warszawa. 1937. Cena zł. 0,60.

Szober S. Gramatyka polska dla klasy V szkół powszechnych. Wydanie drugie. Wydawnictwo M. Arcta. Warszawa 1937. Cena zł 0,60.

Ćwiczenia ortograficzne.

Bakkowa M. i Perkowska Z. Pisownia polska w ćwiczeniach dla klasy piątej szkół powszechnych. Wydawnictwo „Naszej Księgarni”. Warszawa 1937. Cena zł 0,60.

Szober S., Niewiadomska C. i Bogucka C. Nauka pisowni na wzorach i ćwiczeniach. Część IV. Podręcznik dla V klasy szkoły powszechnej. Wydawnictwo Gebethnera i Wolffa. Warszawa 1937. Cena zł 0,60.

Szober S. i Szczerba T. Ucz się pisać poprawnie. Część IV. Podręcznik pisowni dla klasy V szkół powszechnych. Wydawnictwo Gebethnera i Wolffa. Warszawa 1937. Cena zł 0,60.

KLASA VI.

Czytanki.

Balicki J. i Maykowski S. Okno na świat. Szósty rok nauki języka polskiego w szkołach powszechnych. Wydawnictwo Zakładu Narodowego im. Ossolińskich. Lwów 1934. Cena zł 1,90

Grotowska H., Klingerowa Z. Czytanka polska dla VI klasy szkół powszechnych. Nakład Państwowego Wydawnictwa Książek Szkolnych. Warszawa — Lwów 1935. Cena zł 1,90.

Gramatyki.

Dańciewiczowa J. Ćwiczenia i wiadomości gramatyczne dla VI klasy szkoły powszechnej.

*) Lektura uzupełniająca dla klas V — VII — według spisu ogłoszonego w Dzienniku Urzędowym Min. W. R. i O. P. z dnia 21 sierpnia 1936 r. Nr. 7, poz. 131.

Lwów. Zakład Narodowy im. Ossolińskich. 1934.
Cena zł 0,45.

Gaertner H. Mowa polska. Podręcznik do ćwiczeń językowych. Dla VI klasy szkoły powszechnej. Wydawnictwo Książnicy-Atlas. Lwów—Warszawa 1934. Cena zł 0,40.

Klemensiewicz Z. Język polski. Ćwiczenia i pogadanki gramatyczne. Dla VI klasy szkoły powszechnej. Wydawnictwo Książnicy-Atlas. Lwów—Warszawa 1934. Cena zł 0,55.

Szober S. Gramatyka polska w szkole powszechnej. (Zadania — Ćwiczenia — Wykład). Klasa VI. Wydawnictwo M. Arcta, Warszawa 1934. Cena zł 0,55.

Ćwiczenia ortograficzne.

Bakkowa M. i Perkowska Z. Pisownia polska w ćwiczeniach dla klasy szóstej szkół powszechnych. Wydawnictwo „Naszej Księgarni”. Warszawa 1936. Cena zł 0,60.

Szober S., Niewiadomska C. i Bogucka C. Nauka pisowni we wzorach i ćwiczeniach. Część V. Podręcznik dla szóstej klasy szkoły powszechnej. Wydanie drugie z dodatkiem, uwzględniającym nową ortografię. Wydawnictwo Gebethnera i Wolffa. Warszawa 1936. Cena zł 0,60.

KLASA VII.

Czytanki.

Balicki J. i Maykowski S. Niesiemy plon. Siódmy rok nauki języka polskiego w szkołach powszechnych. Wydawnictwo Zakładu Narodowego im. Ossolińskich. Lwów 1935. Cena zł 1,90.

Zaremba J. i Ostrowski J. Budujmy miłą Ojczyznę dom. Czytanka dla VII klasy szkół powszechnych. Nakład Państwowego Wydawnictwa Książek Szkolnych. Lwów 1937. Cena zł 1,90.

Gramatyki.

Dańciewiczowa J. Ćwiczenia i wiadomości gramatyczne dla VII klasy szkoły powszechnej. Wydawnictwo Zakładu Narodowego im. Ossolińskich. Lwów 1935. Cena zł 0,45.

Gaertner H. Mowa polska. Podręcznik do ćwiczeń językowych. Dla VII klasy szkoły powszechnej. Wydawnictwo Książnicy-Atlas. Lwów—Warszawa 1935. Cena zł 0,60.

Klemensiewicz Z. Język polski. Najważniejsze wiadomości gramatyczne z ćwiczeniami i wybór tekstów gwarowych. Dla VII klasy szkoły powszechnej. Wydawnictwo Książnicy-Atlas. Lwów—Warszawa 1935. Cena zł 0,60.

Szober S. Gramatyka polska w szkole powszechnej. (Zadania — Ćwiczenia — Wykład). Klasa VII. Wydawnictwo M. Arcta, Warszawa 1935. Cena zł 0,60.

HISTORIA.

KLASA V.

Bobkowska W. i Dąbrowski J. Wiadomości z dziejów Polski. Podręcznik do nauki historii w V klasie szkół powszechnych. Wydawnictwo K. S. Jakubowskiego. Lwów 1937. Cena zł 1,50.

Gebertowa G. Historia dla V klasy szkół powszechnych III i II stopnia. Wydawnictwo Książnicy-Atlas. Lwów—Warszawa 1937. Cena zł 1,50.

Gebertowa G. Historia dla V klasy szkół powszechnych III stopnia. Wydawnictwo Książnicy Atlas. Lwów—Warszawa 1937. Cena zł 1,50.

Jarosz W. Opowiadania z dziejów ojczyźtych dla V klasy szkół powszechnych 3-go i 2-stopnia. Wydawnictwo Zakładu Narodowego im. Ossolińskich. Lwów 1937. Cena zł 1,50.

Martynowiczówna W. Historia. Podręcznik dla V klasy szkół powszechnych 3 i 2 stopnia. Wydawnictwo Zakładu Narodowego im. Ossolińskich. Lwów 1937. Cena zł 1,50.

KLASA VI.

Jarosz W. i A. Kargol. Opowiadania z dziejów ojczyźtych. Dla VI klasy szkół powszechnych. Wydawnictwo Zakładu Narodowego im. Ossolińskich. Lwów 1934. Cena zł 1,50.

Pohoska H. i Wysznačka M. Z naszej przeszłości. Podręcznik do nauki historii. Dla VI klasy szkół powszechnych. Wydawnictwo M. Arcta i „Naszej Księgarni”. Warszawa 1934. Cena zł 1,50.

Schönbrenner J. Dzisiaj i dawniej na ziemiach polskich. Historia Polski. Dla VI klasy szkoły powszechnej. Wydawnictwo Instytutu Wydawniczego „Biblioteka Polska”. Warszawa 1934. Cena zł 1,50.

KLASA VII.

Gebert S. Obywatel polski. Podręcznik historii. Dla VII klasy szkoły powszechnej. Wydawnictwo Książnicy-Atlas. Lwów—Warszawa 1936. Cena zł 1,10.

Jarosz W. Historia. Podręcznik na VII klasę szkół powszechnych. Wydawnictwo Zakładu Narodowego im. Ossolińskich. Lwów 1935. Cena zł 1,10.

Pohowska H. i Wysznačka M. Z naszej teraźniejszości. Podręcznik do nauki historii. Dla VII klasy szkół powszechnych. Wydawnictwo M. Arcta i „Naszej Księgarni”. Warszawa 1936. Cena zł 1,10.

GEOGRAFIA I NAUKA O PRZYRODZIE.

KLASA III.

Książki pomocnicze.

Dla szkół wiejskich.

Gnoińska H., Librachowa M. Moja wieś. Przyroda i geografia dla III klasy wiejskich szkół powszechnych. Zeszyt ucznia. Nakład Państwowego Wydawnictwa Książek Szkolnych. Warszawa — Lwów 1935. Cena zł 1,00.

Wuttkowa J., Zalewska Z., Wuttke G. Poznaj swoją wieś. Przyroda i geografia dla kl. III szkoły powszechnej. Wydawnictwo Instytutu Wydawniczego „Biblioteka Polska” Warszawa. Cena zł 1,00

Dla szkół miejskich.

Gnoińska H. — Librachowa M. Moje miasto. Przyroda i geografia dla III klasy miejskich szkół powszechnych. Zeszyt ucznia. Nakład Państwowego Wydawnictwa Książek Szkolnych. Warszawa — Lwów 1936. Cena zł 1,00.

Wuttkowa J., Zalewska Z., Wuttke G. Poznaj swoje miasto. Przyroda i geografia dla kl. III szkoły powszechnej. Wydawnictwo Instytutu Wydawniczego „Biblioteka Polska”. Warszawa. Cena zł 1,00.

KLASA IV.

Podręczniki.

Gayówna D., Łysakiewiczówna J. Przyroda i geografia. Dla czwartej klasy szkoły powszechnej. Nakład Państwowego Wydawnictwa Książek Szkolnych. Warszawa — Lwów 1935. Cena zł 1,40.

Wernerowa J. Poznajmy przyrodę i nasz kraj. Podręcznik dla klasy czwartej szkół powszechnych. Wydawnictwo M. Arcta w Warszawie 1935. Cena zł 1,40.

GEOGRAFIA.

KLASA V.

Michałowska J. i Domaniewska W. Wiadomości z geografii. Dla V klasy szkół powszechnych 3 i 2 stopnia. Wydawnictwo Zakładu Narodowego im. Ossolińskich. Lwów 1937. Cena zł 1,60.

Radliński T. i Wuttke G. Geografia. Kurs klasy piątej szkoły powszechnej. Warszawa 1937. Cena zł 1,60.

Dozwolony do końca r. szk. 1937/38.

Bzowski K. Geografia. Dla klasy V szkół powszechnych. Nakładem Wydawnictwa M. Arcta. Warszawa 1933. Cena zł 1,60.

KLASA VI.

Malicki A., Piątkowski J., Uhorczak F. Geografia dla VI klasy szkoły powszechnej. Nakład Państwowego Wydawnictwa Książek Szkolnych. Lwów 1934. Cena zł 1,60.

Niemcówna S. i Pawłowski S. Geografia. Dla VI klasy szkoły powszechnej. Wydawnictwo Książnicy-Atlas. Lwów — Warszawa 1934. Cena zł 1,55.

Radliński T. i Wuttke G. Geografia. Ziemia i jej mieszkańcy. Kurs klasy szóstej szkoły powszechnej. Warszawa. Cena zł 1,60.

KLASA VII.

Janiszewski M., Wuttke G. Geografia gospodarcza Polski. Dla klasy VII szkoły powszechnej. Wydawnictwo „Biblioteka Polska”. Warszawa 1935. Cena zł 1,20.

Malicki A., Piątkowski J., Zinkiewicz W. Jak pracujemy w Polsce. Podręcznik do nauki geografii. Dla VII klasy szkoły powszechnej. Nakład Państwowego Wydawnictwa Książek Szkolnych. Warszawa — Lwów 1935. Cena zł 1,20.

Książki pomocnicze i mapy uzupełniające podręczniki — według spisu ogłoszonego w Dzienniku Urzędowym Ministerstwa W. R. i O. P. z dnia 21 sierpnia 1937 r., Nr. 7. poz. 131; nowe zostaną ogłoszone w czasie późniejszym.

NAUKA O PRZYRODZIE.

PRZYRODA ŻYWA.

KLASA V.

Daykowski B. Przyroda żywa dla klasy V szkół powszechnych. Nakładem Wydawnictwa M. Arcta. Warszawa 1937. Cena zł 1,10.

Gayówna D. Podręcznik do nauki o przyrodzie żywej dla klasy V szkoły powszechnej. Nakładem Państwowego Wydawnictwa Książek Szkolnych. Warszawa 1937. Cena zł 1,20.

KLASA VI.

Feliksiak S., Kołodziejczyk J., Wernerowa J. Poznajmy przyrodę. Podręcznik dla klasy szóstej szkół powszechnych. Wydawnictwo M. Arcta. Warszawa 1934. Cena zł 1,20.

KLASA VII.

Radomski J., Muł T., Tołpa S. Nauka o człowieku łącznie z higieną. Podręcznik do nauki przyrody żywej i higieny dla klasy VII szkół powszechnych. Wydawnictwo Zakładu Narodowego im. Ossolińskich. Lwów — Warszawa 1935. Cena zł 1,20.

Dozwolony do końca roku szk. 1937/38

Mitkiewicz K., Nauka o zdrowiu. Podręcznik dla VII kl. szkoły powszechnej. Nakład Instytutu Wydawniczego „Biblioteka Polska”. Warszawa 1935. Cena zł 1,20.

PRZYRODA MARTWA.

KLASA V.

Abrysowski J. Podręcznik do nauki o przyrodzie martwej dla V klasy szkół powszechnych 3 i 2 stopnia. Nakładem Wydawnictwa Zakładu Narodowego im. Ossolińskich 1937. Cena zł 1,00.

Chmielewski K. Wiadomości z przyrody martwej. Dla V klasy szkół powszechnych. Nakładem Księgarni K. S. Jakubowskiego. Lwów 1937. Cena zł 1,00.

Cieśluk M. Przyroda martwa dla klasy V szkół powszechnych. Nakładem Państwowego Wydawnictwa Książek Szkolnych. Lwów 1937. Cena zł 1,00.

Dmochowski A. i Ziemecki S. Nauka o przyrodzie nieożywionej dla V klasy szkoły powszechnej. Nakładem Księgarni Kazimierza Rutkiego. Wilno 1937. Cena zł 1,00.

Koziński L. i Moycho S. Przyroda martwa. Dla klasy V publicznych szkół powszechnych III i II stopnia. Wydawnictwo Księgarni Gebethnera i Wolffa. Warszawa 1937. Cena zł 1,00.

Ptaszycka A. i Szadzewiczowa M. Jak i dlaczego? Podręcznik przyrody martwej. Dla V klasy szkoły powszechnej. Wydawnictwo Książnicy-Atlas. Lwów — Warszawa 1937. Cena zł 1,00.

KLASA VI.

Dmochowski A. i Ziemecki S. Przyroda nieożywiona. (Martwa). Dla klasy VI szkoły powszechnej. Wydawnictwo Księgarni K. Rutkiego. Wilno. Cena zł 1,00.

KLASA VII.

Dmochowski A. i Ziemecki S. Przyroda nieożywiona (martwa) dla VII klasy szkoły powszechnej. Nakładem Księgarni Kazimierza Rutkiego. Wilno. Cena zł 1,10.

Sobolewski M. Przyroda martwa. Podręcznik dla VII klasy szkół powszechnych. Wydawnictwo Zakładu Narodowego im. Ossolińskich. Lwów — Warszawa 1936. Cena zł 1,10.

Żłobicki W. i Adwentowicz K. Przyroda martwa. Dla VII klasy szkół powszechnych. Wydawnictwo K. S. Jakubowskiego, Lwów 1932. Cena zł 1,10.

PRZYRODA ŻYWA I MARTWA.

KLASA VI.

Gayówna D., Żłobicki W. i Adwentowicz K. Podręcznik do nauki o przyrodzie żywej i martwej. Dla klasy VI szkoły powszechnej. Wydawnictwo K. S. Jakubowskiego. Lwów i „Nasza Księgarnia” Warszawa 1934. Cena zł 2,10.

ARYTMETYKA Z GEOMETRIĄ.

KLASA I.

Chwiałkowski Z. i Schayer W. Rachunki dla pierwszej klasy szkół powszechnych na wsi. Nakład Państwowego Wydawnictwa Książek Szkolnych. Lwów 1937. Cena zł 0,70.

Chwiałkowski Z. i Schayer W. Rachunki dla pierwszej klasy szkół powszechnych w mieście. Nakład Państwowego Wydawnictwa Książek Szkolnych. Lwów 1937. Cena zł 0,70.

Durek S. i Lewicki W. Rachunki dla pierwszej klasy szkół powszechnych. Nakład Państwowego Wydawnictwa Książek Szkolnych. Lwów 1937. Cena zł 0,70.

Kubrakiewicz S. i Orlicz W. Rachunki dla I klasy szkoły powszechnej. Wydawnictwo Zakładu Narodowego im. Ossolińskich. Lwów 1937. Cena zł 0,70.

Rusiecki A. M. i Zarzecki A. Arytmetyka. Podręcznik dla uczniów szkoły powszechnej. Klasa I. Wydawnictwo Księgarni św. Wojciecha. Poznań — Warszawa 1937. Cena zł 0,70.

Sierżputowski T. i Klebanowski S. Rachunki dla I klasy szkoły powszechnej. Wydanie drugie. Wydawnictwo Książnicy-Atlas. Lwów — Warszawa 1937. Cena zł 0,70.

Wojtowiczowa J. i Wojtowicz W. Arytmetyka dla I klasy szkół powszechnych. Wydawnictwo K. S. Jakubowskiego. Lwów 1937. Cena zł 0,70.

KLASA II.

Chwiałkowski Z. i Schayer W. Rachunki dla drugiej klasy szkół powszechnych trzeciego, drugiego i pierwszego stopnia. Nakład Państwowego Wydawnictwa Książek Szkolnych. Lwów 1937. Cena zł 1,00.

Durek S. i Lewicki W. II. Rachunki dla drugiej klasy szkół powszechnych. Nakład Państwowego Wydawnictwa Książek Szkolnych Lwów 1937. Cena zł 1,00.

Rusiecki A. M. i Zarzecki A. Arytmetyka. Podręcznik dla uczniów szkoły powszechnej stopnia I, II i III. Klasa II. Wydawnictwo Księgarni św. Wojciecha. Poznań — Warszawa 1937. Cena zł 1,00.

Sierżputowski T. i Klebanowski S. Rachunki dla II klasy szkoły powszechnej. Wydawnictwo Książnicy - Atlas, Lwów — Warszawa 1937. Cena zł 0,90.

Wojtowiczowa J. i Wojtowicz W. Arytmetyka dla II klasy szkół powszechnych. Wydawnictwo K. S. Jakubowskiego. Lwów 1937. Cena zł 1,00.

KLASA III.

Rusiecki A. M. i Zarzecki A. Arytmetyka. Podręcznik dla uczniów szkoły powszechnej. Klasa III. Wydawnictwo Księgarni św. Wojciecha Poznań 1934. Cena zł 0,90.

Sierżputowski T. i Klebanowski S. Rachunki. Dla III klasy szkoły powszechnej. Wydawnictwo Książnicy-Atlas. Lwów — Warszawa 1934. Cena zł 0,90.

Wojtowiczowa J. i Wojtowicz W. Arytmetyka. Dla III klasy szkół powszechnych. Wydawnictwo K. S. Jakubowskiego. Lwów 1934. Cena zł 0,90.

KLASA IV.

Chwiałkowski Z., Schayer W. Rachunki. Dla IV klasy szkoły powszechnej. Nakład Państwowego Wydawnictwa Książek Szkolnych. Warszawa — Lwów 1935. Cena zł 1,10.

Rusiecki A. M. i Zarzecki A. Arytmetyka z geometrią. Podręcznik dla uczniów szkoły powszechnej. Klasa IV. Wydawnictwo Księgarni św. Wojciecha. Poznań 1934. Cena zł 1,10.

Sierżputowski T. i Klebanowski S. Rachunki. Dla IV klasy szkoły powszechnej. Wydawnictwo Książnicy-Atlas. Lwów — Warszawa 1935. Cena zł 1,10.

Wojtowiczowa J. i Wojtowicz W. Arytmetyka i geometria. Dla IV klasy szkół powszechnych. Wydawnictwo K. S. Jakubowskiego. Lwów 1935. Cena zł 1,10.

KLASA V.

Banach S., Sierpiński W. i Stożek W. Arytmetyka i geometria dla V klasy szkoły powszechnej. Wydawnictwo Książnicy - Atlas. Lwów—Warszawa, Cena zł 1,60.

Bielecki B. i Krasiński W. Arytmetyka i geometria dla V klasy szkół powszechnych. Wydanie drugie. Wydawnictwo K. S. Jakubowskiego. Lwów 1937. Cena zł 1,60.

Rusiecki K. M. i Zarzecki A. Arytmetyka z geometrią. Podręcznik dla uczniów szkoły powszechnej stopnia II i III. Klasa V. Wydawnictwo Księgarni św. Wojciecha. Poznań 1937. Cena zł 1,60.

Sierżputowski T. i Klebanowski S. Arytmetyka i geometria dla V-jej klasy szkoły powszech-

nej. Wydawnictwo Książnicy - Atlas. Lwów — Warszawa 1937. Cena zł 1,00.

Wojtowiczowa J. i Wojtowicz W. Arytmetyka i geometria dla klasy V-jej szkoły powszechnej trzeciego stopnia. Wydawnictwo „Biblioteki Polskiej”. Warszawa 1937. Cena zł 1,60.

KLASA VI.

Banach S., Sierpiński W., Stożek W. Arytmetyka i geometria. Dla VI klasy szkoły powszechnej. Wydawnictwo Książnicy-Atlas. Lwów — Warszawa 1934. Cena zł 1,40.

Bielecki B. i Krasiński W. Arytmetyka i geometria. Tom II. Dla VI klasy szkół powszechnych. Wydawnictwo K. S. Jakubowskiego. Lwów 1934. Cena zł 1,50.

Chwiałkowski Z. Arytmetyka z geometrią. Dla VI klasy szkoły powszechnej. Nakład Państwowego Wydawnictwa Książek Szkolnych. Lwów 1934. Cena zł 1,50.

Rusiecki A. M. i Zarzecki A. Arytmetyka z geometrią. Podręcznik dla uczniów szkoły powszechnej. Klasa VI. Wydawnictwo Księgarni św. Wojciecha. Poznań 1934. Cena zł 1,50.

KLASA VII.

Banach S., Sierpiński W. i Stożek W. Arytmetyka i geometria dla VII klasy szkoły powszechnej. Wydawnictwo Książnicy Atlas. Lwów — Warszawa 1935. Cena zł 1,50.

Bielecki B. i Krasiński W. Arytmetyka i geometria. Tom III. Dla VII klasy szkół powszechnych. Wydawnictwo K. S. Jakubowskiego. Lwów 1935. Cena zł 1,50.

Chwiałkowski Z., Schayer W. Arytmetyka z geometrią dla VII klasy szkoły powszechnej. Nakład Państwowego Wydawnictwa Książek Szkolnych. Warszawa—Lwów 1935. Cena zł 1,50.

ŚPIEW I MUZYKA.

KLASA V.

Dozwolony do końca roku szk. 1937/38:

Hławiczka K. i Lachman W. I zanuśmy pieśń wesoło. Podręcznik śpiewu dla V klasy szkoły powszechnej. Wydawnictwo Gebethnera i Wolffa. Warszawa 1935. Cena zł 1,20.

KLASA VI.

Hławiczka K., Rybicki F., Wysocki S. Leć pieśni w dal. Podręcznik nauki śpiewu dla klasy VI szkół powszechnych. Wydawnictwo Gebethnera i Wolffa. Warszawa 1936. Cena zł 1,40.

Załącznik Nr 2 do okólnika Nr 70
z dnia 16 lipca 1937 r. (Il. Pr-6505/37).

Spis podręczników szkolnych dozwolonych,
do użytku w gimnazjum według nowego
ustroju na rok szkolny 1937/38.

RELIGIA RZYMSKOKATOLICKA.

KLASA I.

Dyboski M. Ks. Liturgika. Podręcznik do nauki religii dla uczniów gimnazjum. Klasa I. Wydawnictwo Księgarni św. Wojciecha. Poznań—Warszawa 1937. Cena zł 1,50¹⁾.

Szmyd G. Ks. Życie chrześcijanina z Chrystusem w kościele i liturgii. Podręcznik do nauki religii rzymskokatolickiej dla I klasy gimnazjalnej. Wydawnictwo Zakładu Narodowego im. Ossolińskich. Lwów 1937. Cena zł 1,50.

KLASA II.

Baranowski Z. Ks. i Kowalski S. Ks. Nauka wiary i obyczajów. Podręcznik do nauki religii dla gimnazjum. Klasa II. Wydawnictwo Księgarni św. Wojciecha. Poznań—Warszawa 1937. Cena zł 1,80.

Konieczny F. Ks. Nauka wiary i obyczajów. Podręcznik do nauki religii rzymskokatolickiej dla II klasy gimnazjalnej. Wydawnictwo Zakładu Narodowego im. Ossolińskich. Lwów 1937. Cena zł 1,80.

Zarembowicz H. Ks. Wierz, czyń i żyj w Chrystusie. Podręcznik do nauki religii katolickiej w II klasie gimnazjów. Wydawnictwo K. S. Jakubowskiego. Lwów 1937. Cena zł 1,80.

KLASA III.

Archutowski R. Ks. Historia Kościoła katolickiego w zarysie. Wyd. VI.

Długosz T. Ks. Historia Kościoła katolickiego, Część I. Starożytność i średniowiecze, Część II. Czasy nowożytne. Wydawnictwo K. S. Jakubowskiego. Lwów 1925.

Gadowski W. Ks. Zarys historii Kościoła katolickiego. Część I. Wyd. VI. Wydawnictwo Książnicy-Atlas. Lwów 1927.

Jougan A. Ks. Historia Kościoła katolickiego. Podręcznik szkolny. Wyd. V. Część I i II. Wydawnictwo Księgarni Naukowej. Lwów 1925.

KLASA IV.

Archutowski R. Ks. Historia Kościoła katolickiego w zarysie. Wyd. VI.

Długosz T. Ks. Historia Kościoła katolickiego. Część I. Starożytność i średniowiecze. Część II. Czasy nowożytne. Wydawnictwo K. S. Jakubowskiego. Lwów 1925.

Gadowski W. Ks. Zarys historii Kościoła katolickiego. Część II. Wyd. VI. Wydawnictwo Książnicy-Atlas. Lwów 1927.

Jougan J. Ks. Historia Kościoła katolickiego. Podręcznik szkolny. Wyd. V. Część I i II. Wydawnictwo Księgarni Naukowej. Lwów 1925.

RELIGIA MOJŻESZOWA

Spitzer S. Zdrój życia. Zasady wiary i moralności na podstawie Pisma Świętego. Część II. Etyka judaizmu. Wyd. III. Nakład autora. Kraków 1929.

Szapiro Ł. Etyka judaizmu i podstawy religii mojżeszowej. Podręcznik do nauki religii mojżeszowej dla szkół średnich i powszechnych. Warszawa 1927.

Terner E. D. Nauka pięcioksięgu mojżeszowego. Część I. Genesis (Powstanie). Nakład własny. Lwów 1929.

JĘZYK POLSKI.

KLASA I.

W y p i s y.

Balicki J. i Maykowski S. Mówią wieki. Podręcznik do nauki języka polskiego dla I klasy gimnazjalnej. Wydawnictwo Zakładu Narodowego im. Ossolińskich. Lwów 1937. Cena zł 2,80.

Bielak F. i Bystron S. Dawniej i dziś. Wypisy polskie dla I klasy gimnazjalnej. Wydanie drugie. Wydawnictwo Książnicy-Atlas Lwów—Warszawa 1937. Cena zł 2,80.

Gaertner H. Łempicki S. i Skulski R. Między dawnymi a nowymi laty. Czytania dla I klasy gimnazjów. Wydanie drugie. Wydawnictwo K. S. Jakubowskiego. Lwów 1937. Cena zł 2,80.

Kolczyńska L. i Łoziński E. Książka polska na kl. I gimnazjalną. Nakład Państwowego Wydawnictwa Książek Szkolnych. Lwów 1937. Cena zł 2,80.

Kosiński K. i Rygier L. Przemiany. Książka polska dla I klasy gimnazjalnej. Nakład Państwowego Wydawnictwa Książek Szkolnych. Lwów 1937. Cena zł 2,80.

G r a m a t y k i.

Gaertner H. Mowa polska. Podręcznik do nauki o języku dla I klasy gimnazjalnej. Wydanie drugie. Przejrzał i uzupełnił W. Kuraszkiewicz. Wydawnictwo Książnicy-Atlas. Warszawa 1937. Cena zł 0,70.

Klemensiewicz Z. Język polski. Ćwiczenia i pogadanki gramatyczne dla I klasy gimnazjalnej.

¹⁾ Podane w spisie ceny podręczników są obliczone wraz ze znaczkami na Towarzystwo Popierania Budowy Publicznych Szkół Powszechnych.

nej. Wydawnictwo Książnicy-Atlas. Lwów—Warszawa 1937. Cena zł 0,70.

Słuszkiewiczowa M. i Taszycki W. Gramatyka języka polskiego dla I klasy gimnazjalnej. Wydawnictwo Zakładu Narodowego im. Ossolińskich. Lwów 1937. Cena zł 0,70,

Szober S. Nauka o języku dla klasy pierwszej gimnazjalnej, Wydanie drugie. Wydawnictwo M. Arcta. Warszawa 1937. Cena zł 0,70.

KLASA II.

Wypisy.

Balicki J. i Maykowski S. Mówią wieki. Część II, Drugi rok nauki języka polskiego w gimnazjach. Wydawnictwo Zakładu Naukowego im. Ossolińskich. Lwów 1934. Cena zł 2,80.

Gramatyka.

Gaertner H. Mowa polska. Podręcznik do nauki o języku dla II klasy gimnazjalnej. Wydawnictwo Książnicy-Atlas. Lwów — Warszawa 1934. Cena zł 0,60.

Klemensiewicz Z. Język polski. Ćwiczenia i pogadanki gramatyczne. Dla II klasy gimnazjalnej. Wydawnictwo Książnicy-Atlas. Lwów—Warszawa 1934. Cena zł 0,60

Szober S. Nauka o języku. Dla klasy II gimnazjalnej. Wydawnictwo M. Arcta. Warszawa 1934. Cena zł 0,60.

KLASA III.

Wypisy.

Balicki J. i Maykowski S. Mówią wieki. Część III. Trzeci rok nauki języka polskiego w gimnazjach. Wydawnictwo Zakładu Narodowego im. Ossolińskich. Lwów 1935. Cena zł 2,80.

Bielak F. i Bystroń J. S. Życie polskie. Wypisy polskie dla III klasy gimnazjalnej. Wydawnictwo Książnicy - Atlas Lwów—Warszawa 1935. Cena zł 2,80.

Gramatyki.

Gaertner H. Mowa polska. Podręcznik do nauki o języku dla III klasy gimnazjalnej. Wydawnictwo Książnicy - Atlas. Lwów—Warszawa 1935. Cena zł 0,70.

Klemensiewicz Z. Język polski. Ćwiczenia i wiadomości gramatyczne dla III klasy gimnazjalnej. Wydawnictwo Książnicy-Atlas. Lwów—Warszawa 1935. Cena zł 0,70.

Szober S. Nauka o języku. Dla klasy III gimnazjalnej. Wydawnictwo M. Arcta. Warszawa 1935. Cena zł 0,70.

KLASA IV.

Wypisy.

Balicki J. i Maykowski S. Mówią wieki. Część IV. Czwarty rok nauki języka polskiego w gimnazjach. Wydawnictwo Zakładu Narodowego imienia Ossolińskich we Lwowie. Cena zł 2,80.

Bielak F. i Bystroń J. S. Życie polskie. Wypisy polskie dla klasy IV gimnazjalnej. Wydawnictwo Książnicy - Atlas. Warszawa. Cena zł 2,80.

Peliński S. Kostka. Wczoraj i dziś. Wypisy polskie na IV klasę gimnazjalną. Wydawnictwo Biblioteki Polskiej. Warszawa 1936. Cena zł 2,80.

Gramatyka.

Klemensiewicz Z. Język polski. Wybór wiadomości o znaczeniu i użyciu form językowych oraz o gwarach ludowych. Dla IV kl. gimnazjalnej. Wydawnictwo Książnicy-Atlas. Lwów—Warszawa 1936. Cena zł 0,80.

Szober S. Nauka o języku. Dla klasy czwartej gimnazjalnej. Wydawnictwo księgarni M. Arcta. Warszawa. Cena zł 0,80.

JĘZYK ŁACIŃSKI.

KLASA I.

Auerbach M. i Dąbrowski K. Disce latine. Podręcznik do nauki łaciny dla I klasy gimnazjalnej. Wydawnictwo Zakładu Narodowego im. Ossolińskich. Lwów 1937. Cena zł 1,50.

Kowalski J. i Golias M. Puer Romanus. Podręcznik do nauki języka łacińskiego dla I klasy gimnazjów ogólnokształcących. Wydanie II. Przerobił M. Golias. Nakład Państwowego Wydawnictwa Książek Szkolnych. Lwów 1937. Cena zł 1,50.

Sinko T. Disce puer latine Podręcznik łaciny dla I klasy gimnazjalnej. Wydanie drugie. Wydawnictwo Książnicy-Atlas. Lwów—Warszawa 1937. Cena zł 1,50.

Skimina S. Elementa latina. I. Podręcznik do nauki języka łacińskiego dla I klasy gimnazjalnej. Wydawnictwo Zakładu Narodowego im Ossolińskich. Lwów 1937. Cena 1,50.

Strycharski I. i Essmanowski S. Italia. Podręcznik do nauki łaciny dla I klasy gimnazjalnej Nakład Państwowego Wydawnictwa Książek Szkolnych. Lwów 1937. Cena zł 1,50.

KLASA II.

Auerbach M. i Dąbrowski K. Disce latine. Podręcznik do nauki łaciny dla II klasy gimnazjalnej. Wydawnictwo Zakładu Narodowego im. Ossolińskich. Lwów 1935. Cena zł 1,50.

Kowalski J. i Golias M. *Juvenis Romanus*. Czytanki łacińskie dla klasy II gimnazjów ogólnokształcących. Nakład Państwowego Wydawnictwa Książek Szkolnych. Lwów 1934. Cena zł 1,60.

Sinko T. *Tirocinium Publii*. Podręcznik łaciny dla II klasy gimnazjalnej. Wydawnictwo Książnicy-Atlas. Lwów—Warszawa 1935. Cena zł 1,50.

Skimina S. *Elementa latina. II*. Podręcznik do nauki języka łacińskiego. Dla II klasy gimnazjalnej. Wydawnictwo Zakładu Narodowego im. Ossolińskich. Lwów 1936. Cena zł 1,50.

KLASA III.

Auerbach M. i Dąbrowski K. *Disce latine*. Podręcznik do nauki łaciny dla III klasy gimnazjalnej. Wydawnictwo Zakładu Narodowego im. Ossolińskich. Warszawa 1936. Cena zł 1,50.

Golias M. Kowalski J. Smereka J. *Viri illustres*. Podręcznik do nauki języka łacińskiego dla III klasy gimnazjów ogólnokształcących. Nakład Państwowego Wydawnictwa Książek Szkolnych. Warszawa—Lwów 1935. Cena zł 1,60.

Sinko T. *Vir bonus*. Podręcznik łaciny dla III klasy gimnazjalnej. Wydawnictwo Książnicy-Atlas. Lwów—Warszawa. 1935. Cena zł. 1,50.

Skimina S. *Elementa latina. IV*. Podręcznik do nauki języka łacińskiego dla IV klasy gimnazjalnej. Wydawnictwo Zakładu Narodowego im. Ossolińskich. Lwów 1937. Cena zł 1,60.

KLASA IV.

Auerbach M. i Dąbrowski K. *Disce latine*. Podręcznik do nauki łaciny dla IV klasy gimnazjalnej. Wydawnictwo Zakładu Narodowego im. Ossolińskich. Lwów 1936. Cena zł 1,60.

Golias M. Smereka J. *Res publica Romana*. Podręcznik do nauki języka łacińskiego dla IV klasy gimnazjów ogólnokształcących. Nakład Państwowego Wydawnictwa Książek Szkolnych. Warszawa—Lwów. Cena zł 1,60.

Sinko T. *Roma aeterna*. Podręcznik łaciny dla IV klasy gimnazjalnej. Wydawnictwo Książnicy-Atlas. Lwów—Warszawa 1936. Cena zł 1,60.

Skimina S. *Elementa IV*. Podręcznik do nauki języka łacińskiego dla IV klasy gimnazjalnej. Wydawnictwo Zakładu Narodowego im. Ossolińskich. Lwów 1937. Cena zł 1,60.

Gramatyki.

Auerbach M. i Dąbrowski K. *Gramatyka języka łacińskiego dla gimnazjum*. Wydawnictwo Zakładu Narodowego im. Ossolińskich. Lwów 1937. Cena zł 1,40.

Sinko T. *Mała gramatyka łacińska*, Podręcznik dla wszystkich klas gimnazjalnych. Wydawnictwo Książnica-Atlas. Lwów—Warszawa 1936. Cena zł 1,30.

JĘZYKI OBCE NOWOŻYTNE.

JĘZYK ANGIELSKI*).

KLASA I.

Grzebieniowski T. *A first english book*. Podręcznik języka angielskiego dla I klasy gimnazjalnej. Wydanie drugie. Wydawnictwo Książnicy-Atlas. Lwów—Warszawa 1937. Cena zł 1,60.

Dozwolony do końca roku szkolnego 1937/38.:

Jastroch K. *The first year of english*. Podręcznik języka angielskiego na I klasę gimnazjalną. Nakład Państwowego Wydawnictwa Książek Szkolnych. Lwów. Cena zł 1,60.

KLASA II.

Grzebieniowski T. *A second english book*. Podręcznik języka angielskiego dla II klasy gimnazjalnej. Wydawnictwo Książnica-Atlas. Lwów—Warszawa 1935. Cena zł 1,60.

KLASA III.

Jastroch K. i Grzebieniowski T. *Great and Greater Britain (Scenes and Stories)*. Podręcznik języka angielskiego dla klasy III gimnazjalnej. Nakład Państwowego Wydawnictwa Książek Szkolnych. Lwów 1935. Cena zł 1,80.

KLASA IV.

Podręczniki będą ogłoszone w czasie późniejszym.

JĘZYK FRANCUSKI.

KLASA I.

Cieślińska O. i Nieniewska H. *Parlons français*. Podręcznik do nauki języka francuskiego dla I klasy gimnazjalnej. Nakład Państwowego Wydawnictwa Książek Szkolnych. Lwów 1937. Cena zł 1,60.

Czerny S. Jungman F. *Les aventures de Polo. Premier livre de français pour la première classe des écoles secondaires*. Wydanie drugie. Wydawnictwo Książnicy-Atlas. Lwów—Warszawa 1937. Cena zł 1,60.

Kielski B. *Leçons de français*. Podręcznik do nauki języka francuskiego w I klasie gim-

*) Książki do lektury uzupełniającej do klas II—IV—według spisu ogłoszonego w Dzienniku Urzędowym M. W. R. i O. P. z dn. 21 sierpnia 1936 r., Nr 7, poz. 131; nowe zostaną ogłoszone w czasie późniejszym.

nazjów, Wydanie drugie. Wydawnictwo K. S. Jakubowskiego. Lwów 1937. Cena zł 1,60.

KLASA II*).

Cieślińska O. i Nieniewska H. Le Français travaille. Podręcznik do nauki języka francuskiego dla II klasy gimnazjalnej. Nakład Państwowego Wydawnictwa Książek Szkolnych. Warszawa—Lwów 1935. Cena zł 1,60.

Czerny S. i Jungman F. Bon sourire et en avant. Deuxième livre de français pour la deuxième classe des écoles secondaires. Wydawnictwo Książnicy-Atlas. Lwów—Warszawa 1935. Cena zł 1,60.

Kielski B. Leçons de français. (Mon ami Roger). Podręcznik do nauki języka francuskiego w II klasie gimnazjów. Wydawnictwo K. S. Jakubowskiego. Lwów 1935. Cena zł 1,60.

KLASA III.

Cieślińska O. Nieniewska K. Aux quatre coins de la France. Podręcznik do nauki języka francuskiego dla III klasy gimnazjalnej. Nakład Państwowego Wydawnictwa Książek Szkolnych. Warszawa—Lwów 1935. Cena zł 1,60.

Czerny S. i Jungman F. Hier et aujourd'hui. Troisième livre de français pour la troisième classe des écoles secondaires. Wydawnictwo Książnicy-Atlas. Lwów—Warszawa 1936. Cena zł 1,80.

Kielski B. i Pionnier L. Casimir en France. Podręcznik do nauki języka francuskiego w III klasie gimnazjów. Wydawnictwo Książnicy K. S. Jakubowskiego. Lwów 1936. Cena zł 1,80.

KLASA IV.

Podręczniki będą ogłoszone w czasie późniejszym.

JĘZYK NIEMIECKI.

KLASA I.

Dewitzowa W. i Żółtkowska G. Podręcznik do nauki języka niemieckiego dla klasy I gimnazjalnej. Nakład Państwowego Wydawnictwa Książek Szkolnych. Lwów 1937. Cena zł 1,60.

Łempicki Z. i Elgert G. Deutsch. Podręcznik języka niemieckiego dla I klasy gimnazjalnej. Wydanie drugie. Wydawnictwo Książnicy-Atlas. Lwów—Warszawa 1937. Cena zł 1,60.

Piprek J. Unser erstes deutsches Buch. Podręcznik do nauki języka niemieckiego dla I klasy gimnazjalnej. Wydawnictwo Zakładu Narodowego im. Ossolińskich. Lwów 1937. Cena zł 1,60.

KLASA II*).

Dewitzowa W. Kern R. Żółtkowska G. Wir sprechen deutsch. Podręcznik do nauki języka niemieckiego dla II klasy gimnazjalnej. Nakład Państwowego Wydawnictwa Książek Szkolnych. Warszawa—Lwów 1935. Cena zł 1,60.

Łempicki Z. i Elgert G. Deutsch. Podręcznik języka niemieckiego dla II klasy gimnazjalnej. Wydawnictwo Książnicy-Atlas. Lwów—Warszawa 1935. Cena zł 1,60.

Piprek J. Unser zweites deutsches Buch. Podręcznik do nauki języka niemieckiego dla II klasy gimnazjalnej. Wydawnictwo Zakładu Narodowego im. Ossolińskich. Lwów 1935. Cena zł 1,60.

KLASA III.

Dewitzowa W. Żółtkowska G. Zum schaffenden Menschen in deutschen Landen. Podręcznik do nauki języka niemieckiego dla III klasy gimnazjalnej. Nakład Państwowego Wydawnictwa Książek Szkolnych. Warszawa—Lwów 1936. Cena zł 1,80.

Łempicki Z. i Elgert G. Deutsch. Podręcznik języka niemieckiego dla III klasy gimnazjalnej. Wydawnictwo Książnicy-Atlas. Lwów—Warszawa 1936. Cena zł 1,80.

Piprek J. Podręcznik do nauki języka niemieckiego dla III klasy gimnazjalnej. Wydawnictwo Zakładu Narodowego im. Ossolińskich. Warszawa 1936. Cena zł 1,80.

KLASA IV.

Podręczniki będą ogłoszone w czasie późniejszym.

HISTORIA.

KLASA I.

Bornholtz T. Historia dla klasy I gimnazjów. Nakład Państwowego Wydawnictwa Książek Szkolnych. Lwów 1937. Cena zł 2,60.

Dąbrowski J. Historia. Tom pierwszy. Dla I klasy gimnazjów. Wydanie drugie. Wydawnictwo K. S. Jakubowskiego. Lwów 1937. Cena zł 2,60.

Gebertowa G. Z dziejów starożytnych i wczesnego średniowiecza. Opowiadania i źródła.

*) Książki do lektury uzupełniającej dla klas II—IV według spisu ogłoszonego w Dzienniku Urzędowym M. W. R. i O. P. z dnia 21 sierpnia 1936 r., Nr 7, poz. 131; nowe zostaną ogłoszone w czasie późniejszym.

*) Książki do lektury uzupełniającej dla klas II—IV—według Dziennika Urzędowego M. W. R. i O. P. z dnia 21 sierpnia 1936 r., Nr 7, poz. 131; nowe zostaną ogłoszone w czasie późniejszym.

dła. Podręcznik do nauki historii dla I klasy gimnazjalnej. Wydanie drugie. Wydawnictwo Książnicy-Atlas Lwów—Warszawa 1937. Cena zł 2,60

Moszczeńska W. i Mrozowska H. Podręcznik do nauki historii na pierwszą klasę gimnazjalną. Wydawnictwo Zakładu Narodowego im. Ossolińskich. Lwów 1937. Cena zł 2,60.

Serejski M. H. Historia powszechna na pierwszą klasę gimnazjalną. Wydanie drugie. Wydawnictwo M. Arcta. Warszawa 1937. Cena zł 2,60.

KLASA II.

Bornholtz T. Historia dla klasy II gimnazjów. Wydawnictwo Gebethnera i Wolffa. Warszawa 1934. Cena zł 2,60.

Dąbrowski J. Historia. Dla II klasy gimnazjum. Wydawnictwo K. S. Jakubowskiego. Lwów 1934. Cena zł 2,60.

Moszczeńska W. i Mrozowska H. Podręcznik do nauki historii na II klasę gimnazjalną. Wydawnictwo Zakładu Narodowego im. Ossolińskich. Lwów 1934. Cena zł 2,60.

KLASA III.

Bornholtz T. Historia dla klasy III gimnazjów. Nakład Gebethnera i Wolffa. Warszawa 1935. Cena zł 2,60.

Dąbrowski J. Historia. Tom trzeci. Dla II klasy gimnazjów. Nakład K. S. Jakubowskiego Lwów 1935. Cena zł 2,60.

Moszczeńska W. — Mrozowska H. Podręcznik do nauki historii na trzecią klasę gimnazjalną. Wydawnictwo Zakładu Narodowego im. Ossolińskich. Lwów 1935. Cena zł 2,60.

KLASA IV.

Bornholtz T. Historia dla klasy IV gimnazjów. Nakład Państwowego Wydawnictwa Książek Szkolnych. Warszawa 1937. Cena zł 1,80.

Dąbrowski J. Historia. Tom czwarty. Dla IV klasy gimnazjów. Wydawnictwo K. S. Jakubowskiego. Lwów 1937. Cena zł 1,80.

Moszczeńska W. i Mrozowska H. Podręcznik do nauki historii na czwartą klasę gimnazjalną. Wydawnictwo Zakładu Narodowego im. Ossolińskich. Lwów 1937. Cena zł 1,80.

GEOGRAFIA.*)

KLASA I.

Chałubińska A. i Janiszewski M. Geografia Polski. Podręcznik do nauki geografii dla I kla-

*) Książki pomocnicze dla klasy I — IV — według spisu ogłoszonego dnia 21 sierpnia 1936 r. w Dzienniku Urzędowym M. W. R. i O. P. Nr. 7, poz. 131; nowe będą ogłoszone w czasie późniejszym.

sy gimnazjalnej. Wydawnictwo Zakładu Narodowego im. Ossolińskich. Lwów 1937. Cena zł 2,10
Karczewski S. Geografia Polski dla I klasy gimnazjalnej. Wydanie drugie. Wydawnictwo Książnicy - Atlas. Lwów — Warszawa 1937. Cena zł 2,10.

Pawłowski S. Geografia Polski dla klasy I gimnazjalnej. Wydawnictwo Książnicy - Atlas, Lwów — Warszawa 1937. Cena zł 2,10.

KLASA II.

Chałubińska A. i Janiszewski M. Geografia Europy. Podręcznik do nauki geografii dla II klasy gimnazjalnej. Wydawnictwo Zakładu Narodowego im. Ossolińskich. Lwów 1934. Cena zł 2,10.

Siwak M. Geografia. Dla II klasy gimnazjów. Wydawnictwo K. S. Jakubowskiego. Lwów 1934. Cena zł 2,10.

KLASA III.

Bzowski K. Geografia. Podręcznik na III klasę gimnazjalną. Wydawnictwo Zakładu Narodowego im. Ossolińskich. Lwów 1936. Cena zł 2,10.

Pawłowski S. Kraje i morza pozaeuropejskie. Podręcznik geografii dla III klasy gimnazjalnej. Wydawnictwo Książnicy-Atlas. Lwów — Warszawa 1935. Cena zł 2,10.

KLASA IV.

Kudławiec A. Geografia gospodarcza Polski. Podręcznik dla IV klasy gimnazjum. Nakład Państwowego Wydawnictwa Książek Szkolnych. Warszawa 1936. Cena zł 1,70.

Pawłowski S. Geografia. Dla IV klasy gimnazjalnej. Wydawnictwo Książnicy - Atlas. Warszawa 1936. Cena zł 1,70.

BIOLOGIA.

KLASA I.

Dziurzyński A. O życiu i budowie zwierząt. Podręcznik zoologii dla I klasy gimnazjalnej. Wydawnictwo Zakładu Narodowego im. Ossolińskich. Lwów 1937. Cena zł 1,80.

Jaszewscy H. i T. Podręcznik zoologii na pierwszą klasę gimnazjalną. Wydawnictwo M. Arcta. Warszawa 1937. Cena zł 1,80.

KLASA II.

Kołodziejczykowa J. i T. Botanika. Podręcznik dla klasy drugiej gimnazjum. Wydawnictwo M. Arcta. Warszawa 1935. Cena zł 1,80.

Mul T. i Radomski J. Botanika. Podręcznik do nauki biologii dla II klasy gimnazjalnej.

Wydawnictwo Zakładu Narodowego im. Ossolińskich. Lwów 1934. Cena 1,80.

Szafer W. Dyakowski B. Botanika dla II klasy gimnazjalnej. Wydawnictwo K. S. Jakubowskiego. Lwów 1934. Cena zł 1,80,

KLASA IV.

Radomski J. i Tołpa S. Nauka o człowieku. Podręcznik biologii dla IV klasy gimnazjalnej. Wydawnictwo Zakładu Narodowego im. Ossolińskich. Lwów 1936. Cena zł 1,80.

FIZYKA.

KLASA III.

Bąkowski S. i Lorenz F. Fizyka. Podręcznik na II klasę gimnazjalną. Wydawnictwo Zakładu Narodowego im. Ossolińskich. Lwów 1935. Cena zł 1,50.

Gawecki B. Zdobywaj przyrodę. Podręcznik fizyki dla kl. III gimnazjalnej. Wydawnictwo Instytutu Wydawniczego „Biblioteka Polska”. Warszawa 1935. Cena zł 1,50.

Malec S. i Werner W. Fizyka. Dla III klasy gimnazjalnej. Wydawnictwo Książnicy-Atlas. Lwów — Warszawa 1935. Cena zł 1,50.

KLASA IV.

Bąkowski B. i Lorenz F. Fizyka. Podręcznik na IV klasę gimnazjalną. Wydawnictwo Zakładu Narodowego im. Ossolińskich. Warszawa 1936. Cena zł 2,50.

Gawecki B. Zdobywaj przyrodę. Część II. Podręcznik fizyki dla kl. IV gimnazjalnej. Wydawnictwo „Biblioteki Polskiej”. Warszawa 1936. Cena zł 2,80,

Malec S. i Werner W. Fizyka dla IV klasy gimnazjalnej. Wydawnictwo Książnicy-Atlas. Lwów — Warszawa 1936. Cena zł 2,50.

CHEMIA.

KLASA III.

Duchowicz B. Wiadomości z chemii. Dla III klasy gimnazjów. Wydawnictwo K. S. Jakubowskiego. Lwów 1935. Cena zł 1,30.

Szeler Z. Chemia. Dla III klasy gimnazjów. Rozdział o obronie przeciwgazowej opr. St. Rybicka. Wydawnictwo K. S. Jakubowskiego. Lwów 1935. Cena zł 1,30.

Turkiewicz E. Świat chemii. Podręcznik chemii. Dla III klasy gimnazjalnej. Wydawnictwo Instytutu Wydawniczego „Biblioteka Polska”. Warszawa 1935. Cena zł 1,30.

MATEMATYKA*).

KLASA I.

Banach S., Sierpiński W. i Stożek W. Arytmetyka dla I klasy gimnazjalnej. Wydanie drugie. Wydawnictwo Książnicy-Atlas. Lwów — Warszawa 1937. Cena zł 2,10.

Czarkowska Z. Podręcznik matematyki dla I klasy gimnazjalnej. Nakład Państwowego Wydawnictwa Książek Szkolnych. Lwów 1937. Cena zł 2,10.

Dąbrowski J. i Straszewski F. Matematyka. Podręcznik dla kl. I gimnazjum. Wydawnictwo Instytutu Wydawniczego „Biblioteka Polska”. Warszawa 1937. Cena zł 2,10.

Iwaszkiewicz B., Mazur J. i Słowikowski J. Arytmetyka dla I klasy gimnazjalnej. Wydawnictwo Zakładu Narodowego im. Ossolińskich. Lwów 1937. Cena zł 2,10.

Wojtowicz W. i Krywicki W. Matematyka. Podręcznik dla kl. I gimnazjum. Wydawnictwo Instytutu Wydawniczego „Biblioteka Polska”. Warszawa 1937. Cena zł 2,10.

KLASA II.

Banach S. i Stożek W. Algebra. Dla II klasy gimnazjalnej. Wydawnictwo Książnicy-Atlas. Lwów — Warszawa 1933. Cena zł 1,10.

Iwaszkiewicz B. Geometria. Dla II klasy gimnazjalnej. Wydawnictwo Zakładu Narodowego im. Ossolińskich. Lwów 1934. Cena zł 1,20.

Łomnicki A. Geometria. Dla II klasy gimnazjalnej. Wydawnictwo Książnicy-Atlas. Lwów — Warszawa 1934. Cena zł 1,20.

Mihułowicz J. Algebra. Dla II klasy gimnazjalnej. Wydawnictwo Książnicy-Atlas. Lwów — Warszawa 1934. Cena zł 1,10.

Straszewicz S. i Kulczyński S. Geometria. Dla II klasy gimnazjalnej. Wydawnictwo Książnicy-Atlas. Lwów — Warszawa 1934. Cena zł 1,10.

Wojtowicz W. Algebra. Podręcznik dla II klasy gimnazjalnej. Wydawnictwo Instytutu Wydawniczego „Biblioteka Polska”. Warszawa 1934. Cena zł 1,10.

Zydlar J. Geometria. Podręcznik na klasę II gimnazjalną. Wydawnictwo M. Arcta. Warszawa 1934. Cena zł 1,00.

KLASA III.

Banach S. Algebra dla III klasy gimnazjalnej. Wydawnictwo Książnicy-Atlas. Lwów — Warszawa 1935. Cena zł 1,10.

*) Książki pomocnicze dla klas II — IV — według spisu ogłoszonego w Dz. Urz. Min. W. R. i O. P. z dnia 21 sierpnia 1936 r., Nr. 7, poz. 131; nowe zostaną ogłoszone w czasie późniejszym.

Chwiałkowski Z., W. Schayer, A. Tarski. Geometria dla III klasy gimnazjalnej. Nakład Państwowego Wydawnictwa Książek Szkolnych. Warszawa — Lwów 1935. Cena zł 1,20.

Iwaskiewicz B. Geometria. Dla III klasy gimnazjalnej. Wydawnictwo Zakładu Narodowego im. Ossolińskich. Lwów 1935. Cena zł 1,20.

Łomnicki A. Geometria. Dla III klasy gimnazjalnej. Wydawnictwo Książnicy-Atlas. Lwów — Warszawa 1935. Cena zł 1,20.

Mihułowicz J. Algebra. Dla III klasy gimnazjalnej. Wydawnictwo Książnicy-Atlas. Lwów — Warszawa 1935. Cena zł 1,10.

Nikliborc W. i Stożek W. Algebra. Dla III klasy gimnazjalnej. Wydawnictwo Książnicy-Atlas. Lwów — Warszawa 1935. Cena zł 1,10.

Straszewicz S. i Kulczyński S. Geometria. Dla III klasy gimnazjalnej. Wydawnictwo Książnicy-Atlas. Lwów — Warszawa 1935. Cena zł 1,20.

KLASA IV.

Banach S. Algebra. Dla IV klasy gimnazjalnej. Wydawnictwo Książnicy-Atlas. Lwów — Warszawa 1936. Cena zł 1,10.

Iwaskiewicz B. Geometria dla IV klasy gimnazjalnej. Wydawnictwo Zakładu Narodowego im. Ossolińskich. Lwów — Warszawa 1936. Cena zł 1,20.

Łomnicki A. Geometria. Dla IV klasy gimnazjalnej. Wydawnictwo Książnicy-Atlas. Lwów — Warszawa 1936. Cena zł 1,20.

Mihułowicz J. Algebra. Dla IV klasy gimnazjalnej. Wydawnictwo Książnicy - Atlas. Lwów — Warszawa 1937. Cena zł 1,10.

Nikliborc W. i Stożek W. Algebra. Dla IV klasy gimnazjalnej. Wydawnictwo Książnicy Atlas. Lwów — Warszawa 1936. Cena zł 1,10.

Straszewicz S. i Kulczycki S. Geometria. Dla IV klasy gimnazjalnej. Wydawnictwo Książnicy Atlas. Lwów — Warszawa 1936. Cena zł 1,20.

72.

MINISTER

Wyznań Religijnych i Oświecenia
Publicznego

OKÓLNİK Nr 71

z dnia 19 lipca 1937 r. (II P-4285/37)

(Przedruk z „Dziennika Urzędowego Ministerstwa W. R. i O. P.“ Nr 9 poz. 310 z 1937 r.).

w sprawie ułatwiania uczniom szkół powszechnych, przede wszystkim stopnia I i II, przechodzenia i uczęszczania do szkół wyższego stopnia lub innego typu.

Szczególnie ważną pod względem państwowym i społecznym jest sprawa umożliwiania

względnie ułatwiania uczniom szkół powszechnych stopnia I i II, chętnym i wybitnie zdolnym przechodzenia i uczęszczania do szkół innych oraz zdobywania wyższego poziomu wykształcenia.

Ponieważ okoliczności, w jakich to zagadnienie w życiu występuje, są bardzo rozmaite, sposoby jego rozwiązywania muszą być też różnorodne; wybór najodpowiedniejszego sposobu w każdym przypadku zależeć będzie zarówno od dokładnej znajomości wszystkich warunków, jak i od stopnia osobistego zainteresowania się tymi ważnymi i pilnymi potrzebami.

Podkreślając przy tej sposobności z całym naciskiem konieczność niesienia pomocy w kształceniu wybitnie zdolnych uczniów—dzieci rolników, omówioną w okólniku Nr 72 z dnia 6 sierpnia 1936 r. Nr II P-5162/37 (Dz. Urz. Min. W. R. i O. P. Nr 6, poz. 126)*), dla ułatwienia orientacji w powyższym zagadnieniu podaję wskazania, które powinny być brane pod uwagę przez zainteresowane osoby, instytucje i władze do czasu ogłoszenia szczegółowych przepisów, zwłaszcza dotyczących sieci szkolnej.

A Możliwości przechodzenia.

Zgodnie z obowiązującymi przepisami istnieją następujące możliwości przechodzenia uczniów szkół powszechnych,

I. Ze szkół stopnia I:

- 1) bez egzaminu — po ukończeniu z wynikiem pomyślnym:
 - a) klasy I i II do kl. II i III szkoły stopnia II i III,
 - b) dwuletniej klasy III—(ze stratą roku) do kl. IV szkoły powszechnej stopnia II i III,
 - c) co najmniej jednego roku klasy IV (ze stratą roku) do kl. V szkoły powszechnej stopnia II i III oraz do szkół zawodowych stopnia niższego i do szkół do kształcących zawodowych, opartych na pierwszym szczeblu programowym;
- 2) na podstawie egzaminu wstępnego — po ukończeniu z wynikiem pomyślnym:
 - a) jednego roku klasy III do kl. IV szkoły powszechnej stopnia II i III,
 - b) dwu lat klasy IV (ze stratą roku) do kl. VI szkoły powszechnej stopnia II i III,
 - c) trzyletniej klasy IV (ze stratą roku) na podstawie egzaminu sprawdzającego (niepełnego) do kl. I gimnazjum ogólnokształcącego,

*) Vide „Dziennik Urzędowy K. O. S. B. Nr 7—(115) o. z. 49 z 1936 r.

II. Ze szkół stopnia II:

- 1) bez egzaminu—po ukończeniu z wynikiem pomyślnym klasy I, II, III, IV i V do klasy II, III, IV, V i VI szkoły powszechnej stopnia III;
- 2) na podstawie egzaminu wstępnego po ukończeniu z wynikiem pomyślnym:
 - a) jednego roku klasy VI do kl. VII szkoły powszechnej stopnia III,
 - b) co najmniej jednego roku klasy VI na podstawie egzaminu sprawdzającego (niepełnego) do kl. I gimnazjum ogólnokształcącego.
 - c) dwu lat klasy VI do kl. I gimnazjum zawodowego, nadto dziewczęta na kurs I seminarium dla wychowawczyń przedszkoli.

III. Ze szkół III stopnia:

na podstawie egzaminu wstępnego sprawdzającego (niepełnego) po ukończeniu z wynikiem pomyślnym:

- a) klasy VI do kl. I gimnazjum ogólnokształcącego lub zawodowego, nadto dziewczęta na kurs I seminarium dla wychowawczyń przedszkoli,
- b) klasy VII do kl. I gimnazjum zawodowego, opartego na 3-cim szczeblu programowym.

IV. Po ukończeniu z wynikiem pomyślnym pełnej szkoły powszechnej stopnia III, II lub I do szkół przysposobienia zawodowego.

B. Środki ułatwiające przechodzenie i uczęszczanie.

Można ułatwiać młodzieży przechodzenie względnie uczęszczanie do innych szkół przez: 1) odpowiednią organizację szkolnictwa powszechnego oraz przez dostosowaną do tego celu sieć szkolną, 2) przez zorganizowaną pomoc społeczną i 3) przy możliwości przechodzenia na podstawie egzaminu przez douczanie.

W niektórych przypadkach dla osiągnięcia pełnego rezultatu potrzebne będzie zastosowanie dwu, a nawet wszystkich trzech sposobów.

I. W dziale organizacji wysuwają się na plan pierwszy sposoby rozważania następujące:

1. Organizowanie tzw. „szkół zbiorczych” powstających w ten sposób, że dzieci zamieszkałe w rejonach szkół stopnia I lub II po ukończeniu dwu lub więcej klas w swojej szkole przechodzą do szkoły stopnia wyższego w rejonie sąsiednim i uczęszczają do niej pomimo oddalenia, przekraczającego 3 km. Aby jak najwięcej dzieci z sąsiednich rejonów mogło

uczęszczać do takich „szkół zbiorczych” należy wybierać dla tych celów miejscowości, które są ośrodkami, do których dla tych czy innych względów ludność częściej przybywa i do których komunikacja jest możliwie najdogodniejsza.

Jako pierwszy etap umożliwiania dzieciom z rejonów szkół niższych stopni, zwłaszcza I, uczęszczania do szkół stopnia wyższego, należy poczynić starania, aby każda gmina zbiorowa miała przynajmniej jedną szkołę stopnia III względnie II, która mogłaby stać się „szkołą zbiorczą”.

Wiąże się z tym sprawa pokrywania kosztów utrzymania „szkół zbiorczych”, która może być często na terenie innej gminy, niż obwody (rejony) szkół, z których dzieci do niej uczęszczają; dotyczy to głównie szkół miejskich, które stają się „szkołami zbiorczymi” dla dzieci zamieszkałych w gminach wiejskich, otaczających miasto. Sprawę tę omawia okólnik Ministerstwa Spraw Wewnętrznych z dnia 5.IX. 1936 r. Nr. S. S. 53/66 I, podany do wiadomości przez Ministerstwo Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego pismem z dnia 17.IX. 1936 r. Nr II P-6140/36. Zaznaczono w nim, że zarówno zbyt wysokie opłaty, jak i żądanie opłat za dzieci, których rodzice nie mogą ich uiścić, nie są wskazane i zgodne z interesem publicznym; zalecono, by gminy miejskie traktowały indywidualnie obowiązek uiszczania opłat za uczniów z obcego obwodu (rejonu), a w każdym razie tak, by żądanie uiszczania opłaty nie uniemożliwiło dzieciom obcych obwodów (rejonów) uczęszczania do szkół powszechnych stopnia wyższego.

2. Z powstawaniem „szkół zbiorczych” łączy się sprawa organizacji tych szkół stopnia I lub II, z których dzieci starszych roczników przechodzą do „szkół zbiorczych”, wyludniając klasy wyższe szkół swego obwodu (rejonu). Szkoła taka staje się wówczas tzw. „szkołą kadłubową”, mającą tylko klasy niższe. W „szkole kadłubowej” np. o jednym nauczycielu, nie mającej wcale klasy czwartej, trzecia klasa może być zamiast dwuletniej jednoroczną i realizować program klasy trzeciej szkoły stopnia II lub III, a wtedy uczniowie po ukończeniu trzech klas takiej szkoły będą mogli przechodzić bez egzaminu i bez straty roku do klasy czwartej szkoły stopnia II lub III.

3. Oprócz „szkół kadłubowych”, które posiadają swój rejon, mogą być utrzymywane dla dzieci najmłodszych roczników, przede wszystkim w rejonach szkół stopnia III o większej liczbie uczniów, tzw. „oddziały filialne”, w których wyniki nauczania nie mogą być niższe od wyników odpowiednich klas w szkole macierzystej tak, że uczniowie starszych roczników przechodzą bez żadnych egzaminów do odpowiednio wyższych klas szkoły macierzystej.

II. Drugi rodzaj środków ułatwiających już nie tyle przechodzenie, ile raczej uczęszczanie do innych szkół dotyczy: a) dochodzenia uczniów do szkół wyższych stopni, b) dowożenia uczniów, oraz c) stałego lub okresowego w ciągu roku szkolnego pobytu uczniów w miejscowości w której są szkoły o wyższym poziomie nauki.

O ile chodzi o dochodzenie, należy zwrócić baczną uwagę przede wszystkim na te wszystkie ułatwienia i skrócenia drogi dzieci do szkoły innej, które dadzą się przeprowadzić niewielkim nakładem pracy i kosztów (budowa mostków, kładek na rzeczkach i strumieniach, grobli na bagnach, zorganizowanie przewozów przez rzeki, stawy, jeziora, budowa ścieżek, obsadzenie ich drzewami itp.).

Sprawą dowożenia (podwożenia) dzieci do szkoły i odwożenia ich do domu rodzicielskiego należy zainteresować wszystkie wchodzące tu w grę czynniki, a więc inspektoraty szkolne, kierownictwa szkół, opieki szkolne, koła rodzicielskie, gromady, gminy: samorząd powiatowy, przedsiębiorstwa przemysłowe itd.

Konsekwentne działanie na tym odcinku powinno z czasem doprowadzić do powszechnego uznania i stosowania tego środka, co stanie się właściwą podstawą ustawowego jego unormowania.

Przy organizowaniu dowożenia dzieci do szkół przez gminy, gromady, opieki szkolne, koła rodzicielskie itp. należy mieć na uwadze nie tylko faktyczne dowożenie (podwożenie) i odwożenie dzieci szkolnych, ale również ewentualne zapewnienie uczniom całkowitego lub częściowego opłacania biletów kolejowych, autobusowych itd. Wyzyskać więc należy w tym zakresie wszystkie możliwości przejazdów ulgowych. Należy też brać pod uwagę te wszystkie miejscowe środki dowożenia (podwożenia), które nie tylko dają gwarancję największej trwałości i ciągłości (np. poczta wiejska, dowożenie produktów żywnościowych do miast, mleka do spółdzielni, kolejki leśne itp.), ale zarazem umożliwiają powrót dzieci ze szkoły do domu.

Młodzież gromadnie dojeżdżającą do szkół i odjeżdżającą do domów rodzicielskich, należy otoczyć właściwie zorganizowaną opieką tak w czasie czekania na odjazd pociągu, autobusu, furmanek t t.p., jak i w czasie podróży.

Stały względnie okresowy (przez pewną tylko część roku szkolnego) pobyt młodzieży w miejscowościach, w których uczęszcza do szkół, ułatwiać nadto należy przez wyzyskanie tych możliwości, jakie nasuwają istniejące już bursy i internaty oraz przez organizowanie nowych burs i internatów lub stancji zbiorowych, dostosowanych do warunków miejscowych.

III. Środkiem ułatwiającym uczniom, istotnie zdolnym, przechodzenie do szkół innych na podstawie złożonego egzaminu jest ich douczanie.

1. Douczanie uczniów zdolnych może być indywidualne lub grupowe, według odpowiednio opracowanych programów, które powinny uwzględniać poszczególne możliwości wymienione pod A.

Specjalną formą douczania indywidualnego jest samouctwo uczniów oparte przede wszystkim na radach i systematycznie udzielanych wskazówkach przez nauczycieli.

2. Douczanie może być bezpłatne jako działalność społeczna lub opłacane przez gromady, gminy, opieki szkolne lub zainteresowanych rodziców; odbywać się ono powinno z reguły w budynku szkolnym, przy korzystaniu ze środków i pomocy szkolnych oraz pod opieką władz szkolnych i szkoły.

3. Douczanie może być prowadzone bądź w ciągu całego roku szkolnego, bądź w ciągu wakacji na specjalnie zorganizowanym kursie, najlepiej w miejscowości centralnie w gminie położonej dla umożliwienia udziału w kursie i uczniom mieszkającym dalej od siedziby kursu należy urządzić dla kursu bursę w szkole lub przy szkole, opłacaną częściowo przez samorząd terytorialny, częściowo zaś, z reguły w naturze, przez zainteresowanych rodziców.

4. Z douczaniem wiąże się sprawa zdobycia odpowiednich podręczników i utworzenia biblioteczek do wypożyczania tych podręczników zainteresowanym uczniom. Należy dążyć do tego, by biblioteczki takie były w każdej szkole zwłaszcza stopnia I, oraz w szkołach, przy których będą wakacyjne kursy douczające. Przy zdobywaniu podręczników należałoby wyzyskać również pomoc szkół jednych dla drugich,

Warunki komunikacyjne, społeczne, gospodarcze, poziom kulturalny ludności i t.d. w Polsce przedstawiają zbyt wielką różnorodność, żeby można było wskazać i omówić wszystkie możliwości ułatwień w przechodzeniu i uczęszczaniu uczniów szkół powszechnych, zwłaszcza stopnia I i II, do szkół innych. Dlatego też, rozwiązując to zagadnienie, nie należy się opierać na jakichś schematach, lecz działanie swe dostosowywać do warunków lokalnych i istotnych możliwości technicznych. Pamiętać należy, że nawet w najgorszych warunkach można ułatwić w znacznym stopniu dzieciom zdolnym przechodzenie i uczęszczanie do szkół wyższego stopnia organizacyjnego, a przez to umożliwić zdobywanie wyższego poziomu wykształcenia.

Odwołuję się też do dobrej woli p. p. inspektorów szkolnych, kierowników szkół i nau-

czycieli, aby w poczuciu najlepiej pojętego obowiązku obywatelskiego zajęli się tą sprawą jak najtroskliwiej i zechcieli w miarę możliwości przyczynić się do powiększenia liczby młodzieży kończącej szkoły powszechne o najwyższym stopniu organizacyjnym.

Minister

(—) *W. Świątosławski*

73.

MINISTER

Wyznań Religijnych i Oświecenia
Publicznego

OKÓLNİK Nr. 78.

z dnia 9 sierpnia 1937 r. (II P-6620/37)

w sprawie wydawnictwa Ministerstwa W. R. i O. P. „Publiczne szkoły powszechne pierwszego stopnia”.

(Przedruk z „Dziennika Urzędowego Ministerstwa W. R. i O. P.” Nr 10 poz. 323 z 1937 r.

Ministerstwo W. R. i O. P. dążąc do usunięcia braków w zakresie rozplanowania i urządzenia budynków szkolnych na wsi zwłaszcza szkół I stopnia, opracowało specjalne wydawnictwo poświęcone tym zagadnieniom.

Publikacja ta p. t. „Publiczne szkoły powszechne pierwszego stopnia — teren, budynki, sprzęt” Warszawa 1937 r. omawia w sposób przystępny i dostosowany do różnych możliwości finansowych gmin sprawę terenu szkoły i jego urządzenia (Część I), budynek szkolny i jego wykonanie (Część II), urządzenie pomieszczeń (Część III) i urządzenie gospodarcze (Część IV); dołączone rysunki ułatwiają znakomicie praktyczną orientację w tych zagadnieniach.

Wydawnictwo to rozesłało Ministerstwo W. R. i O. P. bezpłatnie wszystkim zarządom gmin, inspektoratom szkolnym i kierownikom publicznych szkół powszechnych, pragnąc jak najszerzego rozpowszechnienia znajomości właściwego rozwiązywania tych spraw dla podniesienia kultury materialnej naszej wsi.

W związku tym należy zwrócić uwagę inspektoratów szkolnych i kierownictw publicznych szkół powszechnych wszystkich stopni na to wydawnictwo i dołożyć usilnych starań, by w możliwie najkrótszym czasie publiczne szkoły powszechne wszystkich stopni osiągnęły przynajmniej taki poziom zagospodarowania jaki przedstawiają zawarte w omawianym wydawnictwie wskazówki. Można tego dokonać, jak świadczą liczne fakty, nawet w bardzo trudnych warunkach finansowych przy odpowiedniej zapobiegli-

wości kierownictw szkół, popartych troskliwą opieką inspektoratów szkolnych. A jakkolwiek wydawnictwo odnosi się do szkół pierwszego stopnia, to jednak podaje ono niezbędne minimum, jakiemu powinna odpowiadać pod względem zagospodarowania każda publiczna szkoła powszechna, jeśli ma spełnić należycie swe zadania.

W dążeniu do osiągnięcia powyższych celów należy jaknajściślej współdziałać z czynnikami samorządowymi, zwłaszcza z zarządami gmin, które należy tą sprawą szczególnie żywo zainteresować, starając się, by przez wstawianie do budżetów choćby minimalnych ale corocznie się powtarzających kwot, zmierzać stopniowo do właściwego zagospodarowania szkół.

Ministerstwo W. R. i O. P. odnosi się równocześnie w powyższej sprawie do Ministerstwa Spraw Wewnętrznych z prośbą o wydanie odpowiednich wskazań czynnikiem samorządu terytorialnego, zwłaszcza zarządom gminnym jako najbardziej zainteresowanym.

Minister

(—) *W. Świątosławski*.

74.

PREZES RADY MINISTRÓW

dnia 3 lipca 1937 r. Nr. 41-25/4

OKÓLNİK Nr. 17

Kolportaż i sprzedaż wydawnictw w urzędach i instytucjach państwowych.

Do

Pana Ministra (wszystkich)

Kolportaż i rozsprzedaż różnych wydawnictw (książek, broszur, czasopism, albumów i t. p.) przez instytucje społeczne i osoby prywatne wśród urzędów i instytucji administracji państwowej i ich pracowników przybiera niejednokrotnie formy niewłaściwe, zakłóca tok urzędowania i przynosi szkodę dla interesu publicznego. Z drugiej strony zalecanie wydawnictw przez władze niekiedy wykorzystywane jest również do nadużyć, narażających na szkodę interesy prywatne, zwłaszcza w tych wypadkach, gdy agenci danego wydawnictwa, dzięki posiadanym w swych rękach zaleceniom urzędów, wywierają zdecydowany nacisk zarówno przy uzyskiwaniu płatnego materiału informacyjnego do tego wydawnictwa, jak i przy jego rozsprzedażu.

W związku z powyższym proszę o wydanie zarządzeń co do stosowania w podległym Panu Ministrowi dziale administracji rządowej następujących zasad:

1) w urzędach i instytucjach państwowych

kolportaż i rozsprzedaż wydawnictw są zasadniczo niedopuszczalne;

2) w przypadkach szczególnych władze centralne mogą stosować wyjątki od powyższej zasady, zawiadamiając o tym podległe organa; wywieranie nacisku ze strony kolporterów i sprzedawców nie powinno być w żadnym wypadku tolerowane;

3) osobom interesowanym żadne pisma w sprawie dopuszczenia lub zalecenia wydawnictw nie powinny być wydawane.

Równocześnie proszę Pana Ministra o spowodowanie w drodze nadzoru wprowadzenia w życie powyższych zasad w urzędach i instytucjach samorządu.

Prezes Rady Ministrów

(—) *Sławoj Składkowski.*

* * *

MINISTER

Wyznań Religijnych i Oświecenia
Publicznego

OKÓLNİK Nr. 79

z dnia 19 sierpnia 1937 r. (BP-15910|37)

w sprawie kolportażu i sprzedaży w urzędach i instytucjach państwowych.

Okólnik Pana Prezesa Rady Ministrów Nr. 17 z dnia 3 lipca 1937 roku Nr. 41-25|4 w sprawie kolportażu i sprzedaży wydawnictw w urzędach i instytucjach państwowych, podaje do wiadomości i stosowania.

NO-23965/37.

Minister

(—) *W. Świętosławski*

75.

MINISTER SPRAW WEWNĘTRZNYCH

dnia 3 czerwca 1937 r. Nr. SS 54—10—1

OKÓLNİK Nr. 31

w sprawie popierania akcji bibliotecznej.

Do PP. Wojewodów, Przewodniczących
Wydziałów Powiatowych
i Prezydentów Miast.

Realizowane z dużym nakładem ze strony Skarbu Państwa i samorządu terytorialnego na-

uczanie przez szkolnictwo powszechne, ażeby wydało możliwie pełne wyniki, powinno być po wyjściu młodzieży ze szkoły powszechnej utrwalane i pogłębiane przez oświatę pozaszkolną, w której podstawowe znaczenie posiada zorganizowane czytelnictwo publiczne, jako jeden z najważniejszych i najskuteczniejszych środków wychowania szerokich rzesz ludności oraz jej uświadczenia obywatelsko-narodowego.

Racjonalne prowadzenie akcji czytelniczej i bibliotecznej jest zagadnieniem o doniosłym znaczeniu państwowym, które domaga się szybkiego rozwiązania przy najbardziej czynnym udziale samorządu.

Stosunek samorządu terytorialnego do akcji bibliotecznej powinien wynikać z dążenia samorządu do podniesienia poziomu oświaty i uświadczenia obywatelskiego mieszkańców oraz z troski, ażeby włożony na cele szkolnictwa powszechnego wysiłek ze strony Skarbu Państwa i samorządu nie został zmarnowany. Przesłanki te prowadzą nas do postawienia przed samorządem terytorialnym wyraźnego postulatu moralnej, i organizacyjnej materialnej opieki nad akcją biblioteczną.

Dowody zrozumienia potrzeb w tej dziedzinie daje samorząd terytorialny niemal od chwili odzyskania Niepodległości Rzeczypospolitej i ponoszone na ten cel świadczenia bywały niejednokrotnie znaczne. Nie zaspakajały one jednak istniejących potrzeb, gdyż nie wszystkie związki samorządowe w akcji tego rodzaju brały udział, a powtóre udział samorządu wyrażał się przede wszystkim w udzielaniu kilku różnym instytucjom społecznym zasiłków i zapomóg, co niejednokrotnie stwarzało rozproszkowanie akcji i jej osłabienie.

Podjęcie ze strony Ministerstwa Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego od r. 1933 wysiłków uporządkowania i zorganizowania akcji bibliotecznej wyraziło się wzmożeniem tej akcji ze strony samorządu terytorialnego. Jak wynika z memoriałów, posiadanych przez Ministerstwo Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego w latach 1930—1936 przybyło 91 powiatowych centrali bibliotecznych, zaś w 1934 i 1935—111 gminnych bibliotek samorządowych, to jest tyle, ile powstało ich w ciągu pierwszych 15 lat od chwili odzyskania Niepodległości. Podkreślić przy tym wypada, że ten rozrost bibliotek dokonywał się w okresie ostrego kryzysu finansów samorządowych.

Pragnąc udział samorządu terytorialnego w akcji bibliotecznej umocnić, rozszerzyć i harmonizować z postulatami Ministerstwa Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego, zalecam związkom samorządowym:

1) w miarę możliwości finansowych przeznaczyć na akcję biblioteczną stale corocznie pewne sumy z budżetu związku samorządowego;

2) przeznaczane fundusze użytkować bezpośrednio na zakładanie bądź rozszerzanie bibliotek samorządowych gminnych i powiatowych;

3) nawiązać stałą współpracę z instruktorem oświaty pozaszkolnej, jako organem władz szkolnych w zakresie akcji bibliotecznej;

4) zainteresować akcją biblioteczną członków organów stanowiących, a szczególnie radnych gminnych i gromadzkich oraz zachęcać ich do propagowania czytelnictwa wśród mieszkańców wsi;

5) umożliwić delegatowi właściwego Kuratorium Okręgu Szkolnego omówienie akcji bibliotecznej w powiecie na najbliższym zebraniu wójtów, a w województwie na zjeździe Przewodniczących Wydziałów Powiatowych czy też sekretarzy Wydziałów Powiatowych lub Inspektorów Samorządu Gminnego.

Oczekuję, że powyższe zalecania w zrozumieniu doniosłości czynnego udziału samorządu terytorialnego w dziale podnoszenia kultury ludności, będą przyjmowane przez organa stanowiące związków samorządowych — do realizacji, jako ich własny nakaz moralny.

Minister

(—) *Sławoj-Składkowski.*

* * *

MINISTERSTWO

Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego.

dnia 14 czerwca 1937 r.
Nr OP-4882/37.

Poparcie samorządowej akcji
bibliotecznej.

Ministerstwo Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego przesyła do wiadomości odpis okólnika Pana Ministra Spraw Wewnętrznych z dnia 3 czerwca r. b. Nr SS 54-10-1.

Ministerstwo zwraca uwagę na wytyczne, ustalone przez Pana Ministra Spraw Wewnętrznych w zakresie współdziałania Panów Wojewodów i Przewodniczących Wydziałów Powiatowych z władzami szkolnymi nad dalszym rozwojem akcji bibliotecznej samorządu terytorialnego i zaleca otoczenie każdej inicjatywy w tym kierunku jak najbardziej troskliwą opieką i pomocą.

Podsekretarz Stanu

(—) *Jerzy Ferek-Błeszyński.*

NO—16390/37.

75.

KURATORIUM

Okręgu Szkolnego Brzeskiego

OKÓLNİK Nr. 10/37.

z dnia 20 sierpnia 1937 r. (NO-21013/37)

w sprawie opieki wychowawczej nad szkolnymi organizacjami młodzieżowymi.

Zachodzą przypadki świadczące, że szkolne organizacje młodzieżowe nie są otoczone należytą opieką wychowawczą ze strony Dyrekcji i Kierownictw szkół a nawet nie mają często opiekunów z ramienia Rady Pedagogicznej.

Podkreślam z całym naciskiem, że szkolne organizacje młodzieżowe tworzą jeden z bardzo ważnych czynników pracy wychowawczej szkoły. Działalność ich przeto musi być uzgodniona z programem wychowawczym szkoły, odpowiedzialność zaś za utrzymanie właściwego kierunku wychowawczego spoczywa na opiekunie organizacji oraz dyrektorze względnie kierowniku szkoły.

Plan działalności organizacji opracowywany zasadniczo przez samą młodzież powinien uzyskać, ujęty w formę konkretnych i realnych przedsięwzięć, aprobatę Rady Pedagogicznej. Nad jego realizacją czuwać ma opiekun organizacji, który zdaje sprawę przed Radą Pedagogiczną z dokonanych osiągnięć.

Wszystkich członków grona nauczycielskiego obowiązuje życzliwe ustosunkowanie się do zatwierdzonych i popieranых przez władze szkolne zrzeseń młodzieży i współpraca z nich opiekunami.

Obowiązek ten dotyczy zarówno organizacji międzyklasowych np. Spółdzielnie, Szkolne Kasy Oszczędnościowe jak i organizacji o zasięgu międzyszkolnym takich np. jak: Koła Krajoznawcze, Liga Obrony Powietrznej Państwa, Liga Morska i Kolonialna, Polski Biały Krzyż, Polski Czerwony Krzyż, Przysposobienie Wojskowe Kobiet, Sodaliczka Mariańska, Straż Przednia, Związek Harcerstwa Polskiego.

Liczba tych organizacji powinna być raczej ograniczona i uzależniona od rzeczywistych zainteresowań młodzieży oraz możliwości szkoły w zakresie znalezienia odpowiednich opiekunów spośród członków R. P.

Staranie o harmonijne współdziałanie organizacji, unikanie dysonansów wychowawczych pod postacią tarć i antagonizmów wśród poszczególnych zrzeseń młodzieżowych powinno być ważnym i zasadniczym zadaniem Rady Pedagogicznej. Z tego też powodu jest rzeczą pod względem wychowawczym wysoce szkodliwą krytykowanie organizacji uczniowskich przez na-

uczycieli wobec młodzieży lub publicznie, jak to się nieraz zdarza, wypowiedanie przez nauczycieli ujemnych opinii o niektórych organizacjach uczniowskich.

Proszę Panów Inspektorów, Dyrektorów oraz kierowników szkół (rolniczych, doksztalcających i powszechnych) o zwrócenie uwagi na ten ważny odcinek pracy wychowawczej w szkole i otoczenie ze swej strony należyta i troskliwą opieką organizacji młodzieżowych na terenie szkoły oraz żywe interesowanie się życiem i działalnością tych organizacji.

Podstawa: Okólnik Pana Ministra W.R. O.P. z dnia 21 lipca 1937 r. (II W-2764/37).

K u r a t o r

Otrzymują:
PP, Wizytatorzy, Inspektorzy oraz Dyrektorzy i kierownicy wszystkich szkół na terenie Okręgu.

76.

KURATORIUM

Okręgu Szkolnego Brzeskiego

OKÓLNİK Nr 11/37

z dnia 21 sierpnia 1937 r. (O-19436/37)

w sprawie ruchu krajoznawczego wśród młodzieży szkolnej.

Nawiązując do okólników Ministerstwa W.R. i O.P. Nr 90 z dnia 22 października 1935 r. i Nr II W-4412/37 z dnia 8 lipca 1937 r. (I Pol-1251/35)*) Kuratorium zwraca uwagę na wysokie wartości naukowe i wychowawcze ruchu krajoznawczego wśród młodzieży. Wycieczki krajoznawcze bowiem wybitnie umożliwiają nauczycielstwu obserwację młodzieży poza murami szkoły i dają dużo sposobności do oddziaływania wychowawczego, a młodzież uczy na konkretnych i realnych przykładach organizacji zespołowych przedsięwzięć. Wycieczki krajoznawcze pogłębiają i uzupełniają w myśl obowiązujących programów wiedzę nabytą w szkole, zwłaszcza zaś wiadomości z geografii, przyrody i kultury polskiej, a zmuszając do pokonywania trudności, wzmacniają tężyznę fizyczną przez zaprawianie do dłuższych marszów i znoszenia niewygód. Na krajoznawcze wycieczki bliższe i dalsze oraz na obozy letnie powinny być szczególnie wyzyskane przez szkoły okresy wiosenny, letni i jesienny. Dlatego planowa na szereg lat z góry ustalona praca w tym kierunku powinna

*) Vide „Dziennik Urzędowy K.O.S.B. Nr 2—(110) poz. 3 z 1936 r.

przyczynić się do rozbudzenia w młodym pokoleniu umiłowania wędrówek po kraju rodzinnym i do krzewienia tą drogą miłości ziemi ojczystej.

W pracy nad podniesieniem ruchu krajoznawczego wśród młodzieży dużą pomoc mogą mieć dyrekcje i kierownictwa szkół w należycie zorganizowanych szkolnych kołach krajoznawczych, których organem jest wydawany w Krakowie miesięcznik „Orli Lot”.

Kuratorium przypomina opiekunom szkolnych kół krajoznawczych obowiązek zgłoszenia swego akcesu do Komisji Kół Krajoznawczych młodzieży szkolnej Polskiego Towarzystwa Krajoznawczego celem rejestracji kół i współpracy. Siedzibą Komisji jak i redakcji „Orlego Lotu” jest Kraków (Oleandry 4, Miejski Dom Wycieczkowy).

Jednocześnie Kuratorium zwraca dyrekcjom i kierownictwom szkół uwagę na potrzebę należytego uwzględnienia ruchu krajoznawczego w planach pracy szkół na najbliższy rok szkolny i lata następne z zastrzeżeniem, aby to nie wpłynęło ujemnie na realizację programu nauki.

Dyrekcje (kierownictwa) szkół, w których istnieją koła krajoznawcze młodzieży, winny niezależnie od zarejestrowania ich w Komisji Kół Krajoznawczych młodzieży szkolnej P. T. K. w Krakowie zgłosić do dnia 1 listopada 1937 r. istnienie koła do Kuratorium, które zamierza powołać do życia Okręgową Sekcję Komisji.

Na przyszłość nowopowstające koła powinny zgłaszać swoje powstanie w Komisji Kół Krajoznawczych w Krakowie i w Sekcji Okręgowej w Brześciu n.B.

Za Kuratora

(—) J. Błoński.

Naczelnik Wydziału.

77.

WYKAZ PRYWATNYCH GIMNAZJÓW OGÓLNOKSZTAŁCĄCYCH NOWEGO USTROJU, które w roku szkolnym 1937/38 posiadają uprawnienia państwowych gimnazjów ogólnokształcących, nadane na podstawie rozporządzenia Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego z dnia 4 grudnia 1936 r. Nr II S-8391/36 (Dz. Urz. Min. W. R. i O. P. Nr 11, poz. 215).

OKRĘG SZKOLNY BRZESKI

Województwo Białostockie

Białystok	— Polskie Prywatne Gimnazjum Koedukacyjne im. Henryka Sienkiewicza,
Białystok	— Prywatne Gimnazjum Koedukacyjne Dawida Druskina,

Białystok	— Prywatne Gimnazjum Koedukacyjne Sary Gutmanowej	Brześć n.Bug.	— Prywatne Gimnazjum Koedukacyjne Humanistyczne im. J. Ursyn Niemcewicza,
Białystok	— Prywatne Gimnazjum Koedukacyjne J. Zeligmana, J. Lebenhafta i J. Dereczyńskiego,	Brześć n.Bug.	— Prywatne Gimnazjum Kodukacyjne z hebrajskim językiem nauczania Stowarzyszenia „Tarbut“
Drohiczyn n.B.	— Prywatne Gimnazjum Męskie Rzymskokatolickiej Diecezji Pińskiej.	Lubieszów	— Prywatne Gimnazjum Męskie OO. Pijarów,
Różanystok	— Prywatne Gimnazjum Męskie Towarzystwa Salezjańskiego.	Pińsk	— Prywatne Gimnazjum Koedukacyjne A. Czeczyk-Golinkierowej.
Województwo Poleskie			
Brześć n.Bug.	— Prywatne Gimnazjum Żeńskie Polskiej Macierzy Szkolnej:		

K O M U N I K A T.

Zezwolenia na otwarcie szkoły.

Kuratorium udzieliło Zgromadzeniu S. S. Misjonarek św. Rodziny w Białymstoku odwołanego zezwolenia na otwarcie i prowadzenie w Białymstoku szkoły pod nazwą: Prywatna Szkoła Krawiecko Bieliżnarska S. S. Misjonarek św. Rodziny w Białymstoku.

* * *

Kuratorium udzieliło Polskiej Macierzy Szkolnej w Ostrołęce odwołanego zezwolenia na otwarcie i prowadzenie w Ostrołęce szkoły pod nazwą „Prywatna Szkoła Mechaniczna P. M. S. w Ostrołęce“.

WYDAWNICTWA DOZWOLONE DO UŻYTKU SZKOLNEGO.

A. Ministerstwo W. R. i O. P. za twierdziło do użytku szkolnego następujące książki dla szkół powszechnych, średnich ogólnokształcących i zakładów kształcenia nauczycieli:

(Pzedruk z „Dziennika Urzędowego Ministerstwa W. R. i O. P.“ Nr 4, poz. 120 i Nr 5, poz. 160 z r. 1937)

I. Książki do bibliotek uczniowskich:

Bieniasz J. Wilki wyją. Powieść. Nakł. Książnicy Polskiej „Leopolia“. Lwów. B. d. — dla młodzieży od lat 14 — 16. (Nr II 14970|37).

Gawiński A. Peregrynacje Andrzeja Wilczka. Powieść. Nakład Państwowego Wydawnictwa Książek Szkolnych. Lwów 1937. Dla młodzieży od 14 — 16. (Nr II Pr. 14858|37).

Górska P. Szary brat. Opowiadania na tle życia brata Alberta. Ilustr. T. Cieślewski. Nakład Verbum. Warszawa 1936 — dla młodzieży od lat 13 do 16. (Nr II. Pr. 14771|36).

Konarski K. Przygody jednej książki. Nakładem Państwowego Wydawnictwa Książek Szkolnych. Lwów 1937 — dla dzieci od lat 9 — 11. (Nr II. Pr. 15029|37).

Morcinek G. Gołębie na dachu. Wydanie II. Nakład Towarzystwa Wydawniczego „Rój“. Warszawa 1937 — dla młodzieży od lat 16. (Nr II. Pr. 14857|36).

Odułok T. Na dalekiej północy. Nakład Wydawnictwa Współczesnego. Warszawa. B. d. dla młodzieży od lat 16. Nr 14712|36).

Salten F. Bambi. Opowieść leśna. Przełożył M. Tarnawski. Ilustrował Charlie. Nakł. Księgarni Powszechnej. Kraków 1937 — dla młodzieży od lat 11 — 16. (Nr II. Pr. 14816|36).

Wańkiewicz M. Szpital w Cichiniczach. Opowiadanie. Drugie wydanie. Nakład Tow. Wyd. „Rój“. Warszawa 1935 — dla młodzieży od lat 16. (Nr II. Pr. 13752|35).

Znatowicz - Szczepańska M. Wacacje w Jaszunach. Nakład Instytutu Wydawniczego „Biblioteka Polska“. Warszawa 1937 — dla młodzieży od lat 14 do 16. (Nr II. Pr. 14855|36).

Goetel F. Pątnik Karapeta. Cyprian Czyż. (B. U. L. 259) Warszawa. (Nr II Pr-15154|37).

Grodecki K., Lepszy K. i Feldman J. Kraków i ziemia krakowska. Nakład Państwowego Wydawnictwa Książek Szkolnych. Lwów 1924. (Licea). (Nr I Pr-3944|34).

Kraszewski J. I. Stara Baśń. Powieść z IX w. Wstępem i objaśnieniami zaopatrzył K. Wojciechowski. Biblioteka Narodowa. Nakład Zakładu Narodowego im. Ossolińskich. Lwów—1934. (Nr II Pr-14854|36).

Łoziński W. Oko Proroka czyli Hanusz Bystry i jego przygody. Wydanie nowe, opatrzone objaśnieniami. Nakład Macierzy Polskiej. Lwów — 1937. (Nr II Pr-14877|37).

Malewska H. Żelazna Korona. Tom I i II. Nakład Książnicy-Atlas. Lwów — Warszawa 1937. (Nr II Pr-15027|37).

Popiołek K. Tragedia Śląska w czasie rewolucji husyckiej (1419 — 1435). Wydanie II, zmienione. Nakład Sekcji Dydaktycznej Śląskiego Polskiego Tow. Historycznego. Katowice 1936 (Licea). (Nr II Pr-14710|36).

Porazińska J. Balbina i Gawron. Nakład wydawnictwa tygodnika dla dzieci „Słonko”. Warszawa 1937. (Nr II Pr-15032|37).

Prus B. Sieroca dola. (B. U. L. 258). Nakład Gebethnera i Wolfa. Warszawa 1937. (Nr II Pr-15153|37).

Smolarski M. Dawna Polska w opisach podróżników. Nakład Książnicy-Atlas. Lwów — Warszawa 1936. (Nr II Pr-14445|36).

Sosnowski J. Polska w wychowaniu harcerskim. Warszawa 1934. (Nr II Pr-13943|35).

Stańczyk K. Śląsk przedmórzem Polski (963 — 1138). Wydanie II zmienione. Nakład Sekcji Dydaktycznej Oddziału Śląskiego Tow. Historycznego. Katowice 1936. (Nr II Pr-14709|36).

Świrszczyńska A. i Ziomkówna B. Psotny Morus. Przygoda pieska. Nakład wydawnictwa tygodnika dla dzieci „Słonko”. Warszawa 1936. (Nr II Pr-15030|37).

Zawadzka St. Gaptuś i Kruczek. Nakład wydawnictwa tygodnika dla dzieci „Słonko”. Warszawa 1936. (Nr II Pr-15031|37).

Zieliński T. Klechdy attyckie (Irezyona) Tom I, II, III, IV. Nakład Towarzystwa Wydawniczego J. Mortkowicza. Warszawa. (Nr II Pr-14869|37).

II. Książki do bibliotek nauczycielskich.

Kot St. Historia Wychowania. Zarys podręcznikowy. Wydanie II. 2 tomy. Nakład Państwowego Wydawnictwa Książek Szkolnych. Lwów 1934. (I, Pr-4113|34).

Baden Powell of Gilwell. Moje przygody i przeżycia. Przełożył z oryg. angielskiego i zaopatrzył przedmową K. Rychłowski. Nakład Tow. Szkoły Ludowej. Lwów 1937. (Nr II Pr-15021|37).

Hausman W. Nasz Świat. Jedenaście piosenek na trzygłosowy chór dziecięcy. Słowa J. Gillowej. Nakł. G. Seyfartha. Lwów. (Nr II Pr-14715|36).

Kazuro. Pieśni trzygłosowe na sopran, alt, tenor lub baryton. Op. 50. Zeszyt 1. (Nr II Pr-2801|36).

Kellerman B. Przyjaźń. Powieść. Tom I i II. Wydawnictwo Książnicy - Atlas. Lwów — Warszawa. (Nr II Pr-143|36).

Mayzner T. Z piosenką. 10 pieśni na 3 głosy równe. Nakład „Naszej Księgarni”. Warszawa 1936. (Nr II Pr-14872|37).

Mayzner T. Nasze piosenki. 20 pieśni na jeden głos. Nakładem „Naszej Księgarni”. Warszawa 1936. (Nr II Pr-14871|36).

Sławoj-Składkowski F. Beniaminów. Nakład Instytutu Józefa Piłsudskiego. Warszawa 1935. (Nr II Pr 14744|36).

Sokolnicki M. Czternaście lat. Nakład Instytutu Badania Najnowszej Historii Polskiej. Warszawa 1936. (Nr II Pr-14742|36).

Struve H. O najwyższej zasadzie postępowania etycznego. Skład Główny w Książnicy - Atlas. Lwów — Warszawa 1934. (Nr II Pr-43|35).

Wańkiewicz M. Strzępy epopei. Wydanie trzecie, powiększone. Nakład „Roju”. Warszawa 1936. (Nr II Pr-14732|36).

III. Pomoce szkolne do użytku zbiorowego:

Fronczyk W. Zeszyt do nut. Skład Główny w „Naszym Sklepie”. Warszawa. (Nr. II Pr-14299|36).

Limba-Gardecki A. Liczydło szkolne Nr. II Pr-15066|37).

Sadzewiczowa M. i Baszyńska St. Tabela mnożenia. (Szkoły powszechne). Nr. I Pr-13718|35).

Semkowicz W. Polska za Kazimierza Wielkiego. Stan z r. 1370. Mapa. (Nr. II Pr-14430|36).

IV. Lektura z języka francuskiego.

Bazin René. Contes de Bonne Perrette. Opracowała W. Helmanowa. Biblioteka Francuska. Z. 10. Wydawnictwo Książnicy - Atlas. Lwów — Warszawa 1936 — jako książkę dozwoloną do bibliotek uczniowskich gimnazjum i liceum. (Nr II 14485|36).

Romains Jules. Knock ou le triomphe de la médecine. Opracowała St. Borkowska. Biblioteczka Francuska. Z. 12. Wydawnictwo Książnicy-Atlas. Lwów — Warszawa 1936 — jako książka dozwolona do bibliotek uczniowskich w gimnazjach oraz jako lekturę dla uczniów liceów. (Nr II Pr-14499|36).

Flaubert G. La légende de Saint-Julien l'Hospitalier. Annotations et lexique franco-polonais établis par Omer Neveux. Petite Collection de Classiques Français à l'Usage des Lycées de Pologne. Editions Eos, Gniezno 1935. (Nr I Pr-3845/34).

La Chanson de Roland. Annotations et lexique franco-polonais établis par Omer Neveux. Petites Collections de Classiques Français à l'Usage des Lycées de Pologne. Editions Eos. Gniezno. 1935 r. (Nr. I Pr-3845/34).

Michelet Jules. Jeanned'Arct. Annotations et lexique franco-polonais établis par Omer Neveux. Petite Collection de Classiques Français à l'Usage des Lycées de Pologne. Editions Eos. Gniezno. 1935. (Nr. I Pr-3845/34).

Romain Rolland. Le Jeu de L'Amour et de la Mort. Oprac. H. Landy. Biblioteczka francuska. Z. 11. Wydawnictwo Książnicy-Atlas. Lwów — Warszawa. 1936. (Nr. II Pr-14497/36).

Romais Jules. Le Trésor de Louis Bastide (Les Humbles). Opracował A. Zarach. Bibl. Francuska Z. 7. Wydawnictwo Książnicy-Atlas. Lwów—Warszawa. 1936. Nr. II Pr.-14162/36).

V. Lektura z dziedziny języka niemieckiego:

Müller Fritz. Partenkirchen. Schulgeschichten. Biblioteczka Niemiecka. Seria II, Tomik 54. Opracował Alfred Jesionowski. Wydawnictwo Książnicy-Atlas. Lwów—Warszawa. 1936 — dla uczniów kl. IV gimnazjum. L. II. Pr. 14407/36).

VI. Czasopisma do bibliotek nauczycielskich

Kwartalnik nauczycielski. Stryj. I Gimnazjum Państwowe. (Nr II Pr-15026/37).

B. Ministerstwo W. R. i O. P. za twierdziło następujące książki dla szkół zawodowych:

Górski M. dr. Nawozy i nawożenie

(Krótki podręcznik nawożenia). Warszawa. Wydawnictwo Tow. Oświaty Rolniczej — Księgarnia Rolnicza. 1934. Cena 1 zł. — jako książkę do bibliotek szkół rolniczych. Nr. III. PU — 3/36).

Hankowski Henryk. Wykład buchalterii podwójnej (włoskiej). T. II. Nakład Fundacji Wieczystej im. H. J. Chankowskiego. Warszawa. Wyd. IX — jako książkę pomocniczą dla nauczycieli w szkołach handlowych. (Nr II PU-132/36).

Rojewski Tadeusz. „Okno wystawowe sklepu detalicznego“. Biblioteka Kupca-Detalisty Izby Przemysłowo-Handlowej w Warszawie. Książnica-Atlas. Lwów — Warszawa 1937 — jako książka pomocnicza dla uczniów szkół przysposobienia kupieckiego pierwszego stopnia gimnazjów kupieckich oraz szkół dokształcających. (Nr III PU-162/37).

Sierakowski Józef. Podręcznik kroju damskiego. Warszawa 1936. Nakładem autora — jako książkę pomocniczą dla nauczycieli szkół podgrupy krawieckiej. (Nr III PU-127/36).

Szczepański Stefan. Drapanie tkanin bawełnianych. Podręcznik do użytku fabrycznego z 96 rysunkami. Wydanie subsydiowane przez Izbę Przemysłowo-Handlową w Łodzi. 1934 — jako książkę pomocniczą dla nauczycieli szkół przemysłowych. (Nr III PU-2/36).

Weber J. inż. Zarys kowalstwa i obróbki termicznej. Skład gł. w Księgarni Technicznej, Warszawa, ul. Czackiego 3/5. Wydane z zasiłku Izby Przemysłowo-Handlowej w Łodzi, Łódź, 1935 — jako książkę pomocniczą dla ucznia i nauczyciela na wydziałach metalowych średnich szkół technicznych i w szkołach mechanicznych stopnia gimnazjalnego i licealnego oraz jako książkę pomocniczą dla nauczyciela w szkołach rzemieślniczo - przemysłowych, metalowych, w szkołach mechanicznych stopnia niższego i w szkołach dokształcających metalowych. (Nr. III. PU — 34/36).

CZĘŚĆ NIEURZĘDOWA

POŚWIĘCONA PRACY NAUCZYCIELSTWA W SZKOLE I POZA SZKOŁĄ.

SŁOWO OD REDAKCJI.

Początek roku szkolnego — to okres planowania pracy wychowawczej i pracy dydaktycznej w szkole.

Dziennik Urzędowy naszego Kuratorium, zwłaszcza treścią swej części nieurzędowej, wiąże się mocno z życiem szkoły i stawia sobie za zadanie ułatwiać Czytelnikom realizację pracy w obu tych dziedzinach. W bieżącym roku szkolnym mamy zamiar poruszyć i omówić na łamach Dziennika szereg takich zwłaszcza zagadnień, które acz ważne — nie znalazły w nim jeszcze dotychczas dostatecznego uwzględnienia. W związku z tym Redakcja prosi Czytelników o dzielenie się z Kolegami za pośrednictwem Dziennika swymi spostrzeżeniami i doświadczeniami z pracy szkolnej, zwłaszcza w zakresie niżej wymienionych zagadnień.

W następnym, październikowym numerze zostanie omówione zagadnienie, p o m o c y n a u k o w y c h : sprawozdanie z dotychczasowej akcji zaopatrywania publ. szkół powsz. w Okręgu w pomoce naukowe — plan dalszej akcji w tej dziedzinie — sposoby właściwej konserwacji pomocy — należały ich wykorzystywanie i t. d.

Dalsze zeszyty Dziennika będą poświęcone tak ważnym zagadnieniom, jak w spół-

praca szkoły z domem rodzicielskim, wychowanie fizyczne, uspołecznienie młodzieży, wycieczki szkolne, oraz pewnym zagadnieniom natury dydaktycznej (m. in. nauczaniu historii w szkole średniej, pracy domowej ucznia, pracom piśmiennym w szkole, roli lektury w nauczaniu poszczególnych przedmiotów nauczania).

Ale — co każdy nauczyciel dobrze rozumie — praca nad młodzieżą musi iść w parze z pracą nad sobą. Nauczyciel, który przestaje pracować nad rozszerzaniem swego horyzontu umysłowego i nad pogłębianiem swej kultury duchowej, wyjaławia się coraz bardziej, wpada w rutynę, kostnieje — i tym samym stawia pod znakiem zapytania wartość i skuteczność swej pracy nad młodzieżą.

Doceniając ważność dokształcania się nauczycielstwa, Redakcja poświęca temu właśnie zagadnieniu część nieurzędową niniejszego zeszytu Dziennika, mając na uwadze tym razem głównie tych nauczycieli, którzy w drodze samokształcenia pragną przygotować się do egzaminu z zakresu W. K. W. Jeden z artykułów omawia pomoc, jaką Kuratorium organizuje dla tej kategorii nauczycieli przez dostarczanie im odpowiedniej lektury. Rady zaś i wskazówki, które znajdują oni w pozostałych artykułach, niewątpliwie ułatwią im w dużej mierze korzystanie z tej lektury i osiągnięcie zamierzonego celu.

JAN T. NOWAKOWSKI.

Samokształcenie nauczycieli.

W poszukiwaniu zasad samokształcenia natykamy się przede wszystkim na książkę Spasowskiego¹⁾. Nie w niej jednakowoż znajdziemy przewodnika; inne ogólniejsze są założenia książki, sama zaś ona odepchnie chaosem niezmiernym cytatów, wśród których przelewa się powolnym nurtem myśl autora. Nie troskliwego i spokojnego nauczyciela znajdziemy w autorze, lecz prawiącego podniesionym tonem kaznodzieję. Ów ton podniesiony wynika niezaprzeczenie z najgłębszego przekonania o słuszności tezy: konieczności samokształcenia się nauczycielstwa. To głębokie przeświadczenie i upór, z jakim je w myśl i serce czytelnika książka wymienia włączy — mogą jej pomóc pełnić misję apostołską wśród nieprzekonanych. Przekonani jednak poszukają podpory bardziej przydatnej.

Trudno o nią. Wynika to pewnie z natury zagadnienia.

Tak trudno stworzyć ogólnie przydatne „dziesięcioro przykazań” samokształcenia, jak trudno w jakiejś jednolitej metodzie zamknąć zasady i metody pracy indywidualnej ludzkiej, jak trudno — w dalszym rzędzie — w jakimś jednolitym wzorze pomieścić różnorodność i bogactwo psychiki człowieczej. Si duo faciunt idem, non est idem. I to samo na sposób iście przeróżny czynić będzie dwóch ludzi. Spróbujmy narzucić jakąś metodę niechby to była określona metoda notatek, — a przekonamy się, że jednemu będzie ona nieocenioną pomocą, gdy innemu — kamieniem u szyi tonącego w powodzi materiału naukowego.

Trudno o coś bardziej indywidualnego, niż sposób pracy człowieka, zwłaszcza pracy nie ujętej w ramy nieosobistego prawa czy zwyczaju, a już najwięcej — pracy nad samym sobą.

Stąd pierwszy aksjomat: nie należy bezkrytycznie stosować do siebie wyczytanych czy usłyszanych dobrych rad w zakresie metod samokształcenia, lecz rozważyć je i wypróbować osobiście. Chciałbym wspomnieć o innym, zdaniem moim również ważnym: iż sposoby najprostsze są najlepsze. Mówię o tym dlatego, że często zbyt skomplikowana i w tym skomplikowaniu niemal artystyczna metoda może tak zaabsorbować człowieka, iż zasłoni sobą cel, którym jest, po prostu, rozszerzenie horyzontu intelektualnego i powiększenie wiedzy. Do sprawy tej jeszcze wrócę.

W poszukiwaniu stałych punktów oparcia

dla budowy samokształcenia nauczycielskiego, musimy się zgodzić na jedno: iż wykształcenie nauczyciela szkoły powszechnej, jakie wyniósł z zakładu kształcenia (seminarium) jest niedostateczne. Zbyt ogólnikowe, zanadto przy tym streszczone, często niemal do granic banalnego komunału, zbyt mało utrwalone i indywidualnie przeżyte i przemyślane — nie może być wystarczającym bagażem intelektualnym na całą drogę pedagogicznego żywota. Wytrze się po jego ścieżynach i gościńcach do kształtu jakiejś kuli bez własnego charakteru. Rodzaj pracy, wymagający skupienia uwagi głównie na momentach formalnych, na metodzie, przy elementarnym zakresie treści podawanej wiedzy, sprzyja jej zacieśnianiu, wzmagając natomiast apodyktyczny dogmatyzm. Zresztą nie można, rzecz prosta, zapomnieć o bardzo złych warunkach pracy nauczyciela na polskiej prowincji i o częstym jego przeciążeniu, wprost proporcjonalnym zazwyczaj do wartości osobistej.

Ważność problemu niewystarczającego ładunku intelektualnego i braku możliwości dokończenia się indywidualnego w rzeczywistych warunkach większości nauczycielstwa, zwłaszcza na wsi, znalazła dziś zrozumienie powszechne. W zakresie pracy zawodowej nauczycielskiej, pedagogicznej i dydaktycznej, ciągle dokształcanie, zmierzające do wydoskonalenia metod działania, znalazło swoje formy stałe lub sporadyczne, stworzone bądź przez władze szkolne, bądź przez samo nauczycielstwo (konferencje i t. p.). Samokształcenie w zakresie wiedzy ogólnej na razie pozostawione było wyłącznie wysiłkowi indywidualnemu, który nawet nie zawsze spotykał się z właściwym zrozumieniem wagi i znaczenia. Dziś problem nabrał krwi żywej, znajdując swój wyraz choćby w wysuwanych przez sfery nauczycielskie postulacie podwyższenia cenzusu naukowego nauczyciela — upowszechnienia pedagogów czy studium uniwersyteckiego. Od dłuższego również czasu istnieją specjalne instytucje wyższego kształcenia czynnych nauczycieli (Wyższe Kursy Nauczycielskie, Instytuty i t. p.).

Z kolei narzuca się problem nauczyciela, który nie korzysta z bezpośredniej pomocy instytucji wymienionych, rzucony na głęboką pustynię prowincji, chce jednak pracować nad sobą, broniąc się przed śmiercią intelektualną; szuka pomocy i napotyka na coraz większe trudności. Rozważmy elementy zasadnicze, które warunkują indywidualne samokształcenie.

Podstawowy czynnik każdej pracy umysłowej to — atmosfera. W środowiskach żywych, w których rodzą się żywotne prądy duchowe

¹⁾ Dr Władysław Spasowski: Zasady samokształcenia. Warszawa. 1923.

i zaznacza nurt postępu naukowego powstaje charakterystyczne ciśnienie i wysoka temperatura, sprzyjające wynurzaniu się problemów i ich rozwiązywaniu. Nawet umysły leniwe, szturmowane przez bodźce, płynące z otoczenia, zmuszone są niemal do intensywniejszego działania. Co innego głęboka prowincja polska: jej leniwy nurt usypia. Nauczyciel skazany jest na samotność. Ta jest „mędrców mistrzynią”, prawda. Ale właśnie — mędrców, ludzi zbliżających się do dojrzałej syntezy wiedzy i życia. Dla średnio wykształconego i młodego nauczyciela jest ona często synonimem застоju i ośpienia. Zresztą mowa tu tylko o samotności intelektualnej — gdy jakże absorbuje nurt życia w gromadzie, której się jest często organizatorem i duszą, absorbuje właśnie kosztem osobistego życia i rozwoju.

To bodaj problem podstawowy. Ale nie rozwiążemy go łatwo ani jednostronnie. Nasuwa się zagadnienie drugie: warsztatu pracy. Tu pierwszym i często jedynym jest sprawa książki i jej krążenia. Faktem jest niezwykle trudny dostęp do książki, zwłaszcza naukowej, a przede wszystkim nowszej, gdy chodzi o nauczyciela na wsi. Nieco tylko lepsza jest tu pozycja ziemi białostockiej od Polesia.

Fakt ten znalazł całkowite zrozumienie zwłaszcza władz szkolnych i czynników oświatowych. Dzięki uzyskaniu odpowiednich dotacyj z Kuratorium wzmogła się intensywność działania Centralnej Biblioteki Pedagogicznej, której książki docierają dziś do setek czytelników — nauczycieli na głuchej nieraz wsi. Coraz żywszą działalność rozwijają utworzone czy tworzone biblioteki w obwodach szkolnych. Tu — wydaje mi się — leży oś zagadnienia. Każdy nauczyciel może być przekonany, że jeżeli zechce, może znaleźć drogę do książki, która nań czeka w księgozbiornie centralnym czy obwodowym. Rozwiązanie problemu krążenia książki naukowej będzie rozwiązaniem połowy całości problemu samokształcenia. Zwracam uwagę na mało wyzyskaną formę — organizowania bibliotek koleżeńskich, niejako spółdzielczych, opartych o zasadę wspólnego, składkowego zakupu, wspólnego wyzyskania i rozłosowania lub kompletowania.

Sprawa organizacji pracy. Potrzeba organizacji jest dziś zupełnie oczywista; plan musi istnieć zarówno w życiu społecznym, jak w indywidualnym. I tu musi nastąpić dość istotne i zasadnicze przegrupowanie w świadomości, a w rezultacie — w układzie zajęć. Samokształcenie winno doznać uznania za ogniwo podstawowe w układzie prac i obowiązków nauczyciela. Obok pracy dydaktycznej i pedagogicznej, obok prac społeczno-oświatowych — nie kątem tylko i wstydliwie, lecz świadomie, jasno, wyraźnie winno się znaleźć miejsce dla pracy nauczy-

ciela nad samym sobą. Jest to kwestia odnowienia organizmu psychicznego, lecz kwestia zarówno osobista, jak społeczna. Dla skupienia się w sobie i dla dopełniania wiedzy własnej nauczyciela niechaj znajdzie się odpowiedni odsetek czasu w budzecie dnia, tygodnia i roku. Skoro rozumiemy iż nie o luksus osobisty rzecz idzie, lecz o artykuł pierwszej potrzeby społecznej. Niewątpliwie dziś jest to na ogół tylko postulatem, ale dość częste osiągnięcia faktyczne wśród nauczycielstwa mogą wskazywać, iż postulat ten faktem stać się może. Zresztą przy powszechności dążenia nauczycielstwa ku samokształceniu pewna powstała stąd moralna presja mogłaby może wywołać i pewne zmiany organizacyjne.

Te wydają mi się istnieć problemy podstawowe, o charakterze ogólnym, z jednej strony indywidualnym, z drugiej — społecznym. Przejdźmy do tych, które należą do osobistych.

Bodajże pierwszym tu będzie postulat skupienia się. Zainteresowania nasze, wykraczające poza ramy spraw zawodowych lub codziennych i najbliższych praktycznych są najczęściej zbyt ogólne i różnorodne. Nie skupione dookoła żadnego określonego centrum, rozpraszają się, rozdrabniają, zużywają — nieproduktywnie. Stąd płynie brak postępu intelektualnego. Czynność często jest dość znaczna, rezultat — żaden. Chaotyczne sięganie po coraz inne książki i z coraz innej dziedziny, pożeranie artykułów, będących często wyrazem nieprzetrawienia strzępów wiedzy przez ich autorów (jak osławione „dodatki” niektórych popularnych pism), nieplanowe czytanie popularyzacji, nie zawsze najlepszy: wiodą na bezdroża półinteligencji. Dążenie do rozszerzenia horyzontów jest zjawiskiem bardzo zdrowym. Jednakowoż należy pamiętać, że cechą narodową jest powierzchowność i obawa wysiłku istotnego. A tego rodzaju chaotyczna i zbyt wielostronna lektura nie jest wyrazem pracowitości produktywnej, lecz ucieczką przed zorganizowanym dniem roboczym. Grozi zaś zaśmieceniem pamięci i spłyceciem myślenia. Jeśli chcemy istotnego postępu, musimy zadać sobie gwałt i kosztem pozornej szerokości wprowadzić ograniczenie. Zdobędziemy tym pierwszy warunek istotnej wiedzy — pogłębienie.

Należy pośród bogactwa możliwości dokończyć wybór. Ustaliwszy kierunek, nie przechodźmy odeń zbyt łatwo do innych, lecz w skupieniu i z wysiłkiem wkopujmy się i wdzierajmy w twarde grunto, choćby i bardzo oporne. Zarzućmy łatwiznę, gdyż tylko pokonanie istotnych trudności daje satysfakcję. Odrzućmy popularną nlekompetencję na rzecz kompetencji gruntownej. Szukajmy dzieł, za którymi stoi prawdziwy autorytet wiedzy.

Niewątpliwie wymaga to siły charakteru.

Dlatego dobrze jest znaleźć jeszcze jakieś oparcie poza sobą, oparcie w jakieś krępujące formy organizacyjne, które przyjąwszy raz dobrowolnie, należy do końca uszanować! Bądź lenistwo, bądź przemęczenie i znużenie, szukają ucieczki od zobowiązań. Praktyka życia każe jednak pamiętać, że złamawszy przyjęte względem siebie zobowiązanie, można w ogóle nie móc się potem przełamać.

Stąd gdy idzie o praktyczne wnioski dla nauczycielstwa, ogromnie korzystną może się wydawać forma jakieś związanie np. z W. K. N., choćby w formie przygotowania się do określonych egzaminów w charakterze eksternów. Wybór przedmiotów i przyjęcie terminu — to właściwe koryto, w jakim zamkniemy swój pęd do pomnożenia wiedzy.

Teraz występuje zagadnienie techniki pracy. Tu, jak wyżej stwierdziłem, spotykamy się z dużymi trudnościami. Problemów praktycznych nie mało, należą tu zwłaszcza: organizacja pracy w czasie i przestrzeni (budżet czasu, zasady organizacji warsztatu pracy), umiejętność obchodzenia się z narzędziami pracy (umiejętne słuchanie, technika pracy w zespołach, umiejętność czytania, technika umiejętnego notowania). Trudnoby roztrząsać tu wszystkie. Polecam zwłaszcza lekturę doskonale wprowadzającej książki Rudniańskiego²⁾, który wszystkie te sprawy ogromnie szczegółowo i dobrze rozważa.

Uważając, że każdy mający zamiar przystąpić do samokształcenia, z tą książką zapoznaćby się powinien, jednocześnie ostrzegam przed nią czytelników. Wymaga ona stosunku krytycznego do siebie, gdyż zbytnia szczegółowość, — skrupulatność i obszerność traktowania zagadnień ściśle technicznych (zgodnie z tytułem) grozi czytelnikowi zbytnim wciągnięciem w otchłań samej techniki, nieraz kunsztownej i bardzo rozbudowanej — kosztem treści. Rudniański — gdyby szło o praktyczną potrzebę — radzi zbyt wiele. Zwłaszcza gdy uwzględnić fakt, iż wielu ludzi obchodzi się doskonale bardzo prostymi środkami technicznymi pracy. Zależy to od pamięci i typu: analitycznego czy syntetycznego lub i t. p. Należy zapoznać się

z całością książki Rudniańskiego, by wypróbować i rozważyć możliwości, wybrać drogę własną.

Do zasadniczych wskazań należy konieczność umiejętnego czytania i układania poznanego materiału. Niezależnie od chwytów technicznych dążyć trzeba do układania materiału w całości syntetyczne, unikając rozproszenia się i zagubienia w nadmiarze szczegółowych faktów. Stąd raczej lepszą od innych jest metoda pierwszego czytania konkursowego, by potem powrócić dla dokonania notatek (nie za szczegółowych). Tu moment odpowiedni dla pierwszego utrwalenia. W związku z tym ogromnie pożądane jest przedyskutowanie pensum materiału z kolegami. Stąd dobrze jest w razie możliwości tworzyć grupy 2 — 3-osobowe, nie tyle dla pracy ciągłej, ile dla zespołowych zebrań periodycznych (wszyscy przychodzą z przerobionym oznaczonym zakresem materiału; — następuje sprawdzenie wzajemne i przedyskutowanie).

Po powtórnych utrwaleniach przystępujemy do następnego ośrodka. Ważnym jest wiązanie następnych etapów z wcześniej przebytymi, celem zarówno utrwalenia, jak dążenia do syntezy.

Jednakowoż nie będę dłużej rozważał spraw technicznych. Chcę tylko, w związku z tym co już powiedziałem wcześniej, zwrócić uwagę na konieczność wyznaczenia sobie terminów ścisłych i przestrzegania ich z pedantyczną skrupulatnością. Zarówno termin ostatecznego przygotowania się z pewnego przedmiotu, jak terminy szczegółowe opanowania poszczególnych partii materiału trzeba wobec siebie uznać za wiążące. Wszelkie tu zaniedbania prowadzą do niebezpiecznych zakątków lenistwa i niechlujstwa i złamania linii wytyczonej.

Systematyczne i celowe prowadzenie dzieła samokształcenia da nam radość poznania. Dzięki pogłębieniu otrzymamy dar — rozszerzenie horyzontu myślowego. Uparte przestudiowanie jednego zakresu wiedzy da nam metodę, która pozwoli nam wówczas przenieść się do innych problemów.

Koło Brześcian (Słuchacze W. K. N.) w Warszawie.

Informacje dla Koleżanek i Kolegów przygotowujących się do egzaminów w charakterze eksternów na W. K. N. w Warszawie.

Rok rocznie spora ilość nauczycieli pracujących na terenie Kuratorium Brzeskiego, dążąc do pogłębienia swych wiadomości ogólnych

i zawodowych, składa jako eksterni egzaminy z poszczególnych przedmiotów na W.K.N., przeważnie w Warszawie, by uzyskać świadectwo ukończenia Kursu, będące owocem czasem kilkuletniej pracy.

²⁾ Stefan Rudniański: Technologia pracy umysłowej. Warszawa. Nasza Księgarnia. 1930.

Nauka ta, zdala od bibliotek i najmniej-

szej choćby pracowni fizycznej, a nie rzadko i bez dokładnych wiadomości dotyczących programu W.K.N. i wymagań przy egzaminach, nie zawsze daje pozytywne rezultaty w postaci pomyslnego wyniku egzaminu.

Niektórzy z Kol. opracowują materiał przy pomocy tzw. korespondencyjnych W.K.N. prowadzonych przez Związek N. P., skąd otrzymują programy, wskazówki i t.d. Ale spora liczba osób opiera się w kształceniu na własnych siłach, pracując samodzielnie. Ci napotykają w pracy na największe trudności w postaci braku podręczników, lektury, programu i t.p.

Z myślą o przyjsciu z pomocą uczącemu się nauczycielstwu Pan Kurator Okręgu Brzeskiego zainicjował i wprowadza w czyn akcję, która ma ułatwić pracę samokształceniową. Akcja ta obejmuje stworzenie w siedzibie każdego obwodu szkolnego biblioteki składającej się z książek i podręczników potrzebnych do studiów na W.K.N. oraz podania w Dzienniku Urzędowym Kuratorium wiadomości i wskazówek dotyczących sposobu opracowywania materiału naukowego poszczególnych przedmiotów W.K.N.

Program W.K.N. jest podany w Dzienniku Urzędowym M. W. R. i O. P. z 1928 r., a informacje poniższe są tylko jego uzupełnieniem lub wyjaśnieniem, na które partie materiału w tym czy innym przedmiocie należy zwrócić uwagę, jak do opracowania przystąpić, jakie jest minimum potrzebnej wiedzy by złożyć egzamin.

Do otrzymania świadectwa ukończenia W.K.N. należy złożyć egzaminy z przedmiotów grupy A i B, przy czym złożenie egzaminu z gr. A (pedagogika z psychologią i nauka o Polsce współczesnej) obowiązuje wszystkich zdających, w skład zaś grupy B wchodzi dwa przedmioty dowolnie obrane przez zdającego np. literatura (wraz z gramatyką) i historia, matematyka i fizyka, przyroda i geografia, względnie wymienione tu przedmioty w dowolnej kombinacji, np. historia i matematyka.

Ze względu na dość obszerny materiał przedmiotów lepiej jest zdawać je partiami, np. najpierw przedmioty grupy A, innym razem grupy B. i to też nie oba odrazu, gdyż próby te, rzadko kiedy, jak tego dowodzi praktyka, kończą się pomyslnie.

Może mniej dogodnie, ale za to pewniej jest zdawać po jednym przedmiocie, w odstępach mniej więcej rocznych, gdyż można wtedy gruntowniej opanować materiał.

Przy przerabianiu materiału wymagającego pamięciowego opanowania należy robić przejrzyste, ale niezbyt szczegółowe notatki, które służą do utrwalenia i powtarzania przerobionej treści, bez ciągłego odwoływania się do podręczników. Materiał z fizyki należy oprzeć na pracy w pracowni, gdyż nawet najlepsze opanowanie

teorii, nieoparte umiejętnością praktycznego wykonania doświadczenia, może się okazać niewystarczającym.

Lekcje praktyczne przeprowadzane przez zdających po egzaminie piśmiennym (przeważnie w klasie V — VII) mają być nie tyle popisem wzorowanym na tym czy innym wzorze zagranicznym, ale mają wykazać, o ile zdający potrafi wykorzystać w praktyce szkolnej zdobyte własną pracą wiadomości tak z dziedziny pedagogiki i znajomości dziecka, jak i materiał danego przedmiotu oraz programu szkolnego.

Ramy artykułu nie pozwalają na bardzo szczegółowe opracowanie wszystkich zagadnień związanych z programem W.K.N., to też Kol., którzyby w nauce potrzebowali szczegółowych informacji czy wskazówek, mogą zawsze zgłaszać się po nie piśmiennie do Koła Brześcian (Państw. Instytut Naucz., Warszawa, Aleje Ujazdowskie 20), a każdorazowo je otrzymają.

ZAGADNIENIA PEDAGOGICZNE.

Program W.K.N. wymaga przerobienia szeregu zagadnień z dziedziny pedagogiki i psychologii w zakresie pozwalającym pogłębić wiadomości wyniesione przez naucz. z Seminarium i zapoznania się z nowymi zdobyczami na tym polu.

Wskazówki niniejsze zawierają pewne najistotniejsze rzeczy, na które należy zwrócić uwagę przy opracowywaniu przedmiotu.

Literatura:

Lektura: Hessen: „Podstawy pedagogiki”,

Nawroczyński: „Zasady Nauczania”, oraz niektóre rozdziały z niżej podanych książek, dotyczące omawianego zagadnienia:

Szuman: Osobowość i charakter z punktu widzenia biologii.

Kerschensteiner: Charakter, jego pojęcie i wychowanie.

Baley: Zarys Psychologii.

Na wstępie należy zapoznać się z pojęciem pedagogiki jako nauki, jej celami i zadaniami.

Przy opracowywaniu zagadnienia kultury należy zwrócić uwagę na, 1) istotę kultury, 2) rozwój, 3) warunki niezbędne do jej rozwoju, 4) rodzaje kultury. Niezbędnym jest zapoznanie się z określeniami, co to jest kultura (wg. Hessena, Nawroczyńskiego, Bujaka). Gruntownie należy opracować dział dotyczący zagadnienia osobowości i jej wychowania.

Po zapoznaniu się z definicją osobowości (Hessen, Nawroczyński) zwrócić należy uwagę na czynniki kształtujące ją (wrodzone i zewnętrzne) i na czym polegają ich wpływ, oraz na cechy osobowości. Zwrócić specjalną uwagę na związki zachodzące między a) osobowością, b) indywidualnością, c) charakterem i d) temperamentem.

Na podstawie rozdz. II. Hessena „Podstawy Pedagogiki” przerobić gruntownie zagadnienie karności, wol-

ności i ich rolę w tworzeniu osobowości, zapoznać się z określeniami determinizmu i indeterminizmu, anonii, heteronomii i autonomii oraz kształtowania się osobowości w tych trzech fazach rozwojowych dziecka.

Przy opracowywaniu zagadnienia temperamentu należy zaznajomić się z typami Wundta, Junga, Spran-gera, Heymansa, Kretschmera oraz odróżniać zasadnicze cechy będące podstawą podziału (np. fizyczne i psychiczne). W związku z osobowością zapoznać się definicjami: jaźni, talentu, geniuszu, inteligencji.

Niezbędnym jest również poznanie kilku definicji charakteru wg. (Kretschmera, Kerschenszteinera, Witwic-kiego, Kanta, Ribota, Nawroczyńskiego). Rozwój charak-teru najlepiej opracować na podstawie odpow. rozdzia-łu książki Szumana, przy czym należy zapoznać się z eta-pami tego rodzaju: 1) charakter wrodzony. 2) biernie nabyty, 3) automatyczny, 4) idealny. Należy zdać sobie sprawę na czym polega kształcenie charakteru w po-szczególnych okresach rozwoju dziecka (anomia, hete-ronomia, autonomia), zapoznać się z klasyfikacją cha-rakterów (np. Ribota i Fouill'ego) oraz Szumana.

Przy opracowywaniu zagadnienia wychowania oso-bowości należy znaleźć odpowiedzi na pytania:

Jakie są cele wychowania

Co należy rozumieć przez wychowanie moralno-społeczne, estetyczne, fizyczne.

Rola zabawy i pracy w wychowaniu,

Zagadnienie oświaty pozaszkolnej w wychowaniu osobowości.

Związku z tymi tematami należy poznać, na czym polega różnica między szkołą tradycyjną a szkołą pracy; zaznajomić się z zasadniczymi cechami poszczególnych kierunków wychowawczych, jak np. systemu Winetki, Daltońskiego, Decrol'wego i in. Nie chodzi tu o studio-wanie szczegółowych programów tych kierunków. lecz o uchwycenie istotnych i charakterystycznych cech, róż-niących jeden system od drugiego. Materiał do opraco-wania tych zagadnień można znaleźć w książkach;

Nawroczyński. Zasady nauczania.

Zimnowicz: Problemy wychowania współczesnego (rozd. VII, VIII).

C. Waschburne: „Przystawanie szkoły do dziecka”.

H. Parkhurst: Wychowanie wg. planu daltoń-skiego.

Dla poznania ważniejszych zagadnień szkoły pol-skiej należy zapoznać się z ustawą z dn. 11 marca 1932 r. o zmianie ustroju szkolnictwa w Polsce, oraz przestu-diować programy szkoły powszechnej ze specjalnym uwzględnieniem programów tych przedmiotów, które ma się zamiar studiować na W.K.N. (np. język polski i hi-storia, matematyka i przyroda lub t.p.)

Ponadto z zakresu pedagogiki:

Teoria kształcenia intelektualnego. Środki naucza-nia. Koncentracja i korelacja w nauczaniu. Budowa lekcji. Przegląd metod nauczania. Organizacje uczniow-skie i samorząd szkolny. Wychowanie państwowe. Oświa-ta pozaszkolna,

Z zakresu psychologii:

Przegląd współczesnych kierunków psychologii, psychologia tradycyjna, głębi, obiektywna, strukturalna. Znaczenie psychologii indywidualnej Adlera dla wycho-wania, Rozwój fizyczny dzieci i młodzieży. Okresy roz-woju psychicznego. Rozwój zmysłów, pamięci i zdolno-ści ruchowych. Mowa i jej znaczenie dla rozwoju dziec-ka. Uwaga i zainteresowanie. Badanie inteligencji. Okres przed dojrzałością i okres dojrzałości płciowej.

NAUKA O POLSCE WSPÓŁCZESNEJ.

Opracowanie zagadnień wchodzących w skład przedmiotu noszącego nazwę Nauka o Polsce Współ-czesnej, ma dać absolwentom W.K.N. te wybrane wia-domości z dziejów kultury i gospodarstwa polskiego, które przyczynią się do wytworzenia sobie wyraźnego obrazu naszej rzeczywistości państwowej od czasu odzyskania niepodległości aż po dzień dzisiejszy. To też nau-ki tej nie można oprzeć tylko na podręczniku—należy interesować się zagadnieniami życia kulturalno-gospo-darczego Polski, czy to w bezpośrednim zetknięciu się z nimi w pracy społeczno - organizacyjnej, czy przez sięganie do różnych czasopism gospodarczych i nau-kowych. Ujęcie stanu posiadania polskiego musi być i jakościowe i ilościowe — prócz materiału podręczni-kowego obowiązuje orientowanie się w pewnej ilości cyfr (o znaczeniu zasadniczym, zaczerpniętych z ostat-niego rocznika statystycznego), dotyczących różnych dziedzin życia gospodarczego kraju. Zbytek przelado-wywanie umysłu cyframi jest nie wskazane, natomiast niedopuszczalnym jest mylenie się n. p. w wiadomo-ściach, czy budżet państwowy wynosi 2 miliardy zł., czy 2 miliony zł., albo że nasz bilans handlowy zamiast np. 60 milj. wynosi 60 miliardów zł. rocznie. Przy opraco-waniu materiału należy dążyć do koncentrowania wiadomości wokół pewnych zagadnień n. p.

Granice Polski i sąsiedzi. (literatura: Wasilewski: „Granice Polski“.) Tu należy zwrócić uwagę na momenty:

1) rola granic w Państwie pod wzg.: a) gospodar-czym, b) militarnym, c) historycznym, d) stosunek na-szych granic do granic innych państw;

2) długość granic ogólna i z poszczególnymi są-siadami (cyfry);

3) kształtowanie się naszych granic: a) zachodniej b) wschodniej, c) z Czechosłowacją, d) z Litwą, e) z Ru-munią, f) z Łotwą.

Literatura: Kutrzeba: „Polska Odrodzona“,

Lipiński: „Walka zbrojna o niepod-ległość”.

UKŁAD STOSUNKÓW SPOŁECZNO - POLITYCZNYCH W EUROPIE PO WIELKIEJ WOJNIE ŚWIATOWEJ.

Liga Narodów — Traktat Wersalski (główniejsze postanowienia) Mała Ententa — układy, pakty o niea-gresji, sojusze zaczepno-odporne między państwami europejskimi (Rapallo, Locarno), próba „Anschlussu”, sojusz polsko-francuski, franc.-rosyjski i t. d. Przyczyny tworzenia się różnych orientacyj politycznych. Materiał opanować tak, by zdający zdawał sobie sprawę np. ze

stosunków polsko-rosyjskich na przestrzeni lat 1918-37, lub niemiecko-francuskich i t.p.

Ludność (Rocznik statystyczny):

Ludność Polski i najważniejszych kilku państw europejskich (cyfrowo), gęstość zaludnienia w Polsce i kilku innych państwach. Gęstość zaludnienia na 1 km.² w poszczególnych województwach i przyczyny (położenie geograficzne, bogactwa naturalne i t.p.), podział ludności Polski pod względem narodowościowym, religijnym (procentowo).

Miasta liczące ponad 100 tys. mieszkańców (wyliczyć).

Skład zawodowy ludności w Polsce (tylko ważniejsze zawody procentowo) w porównaniu z innymi państwami (np. w Polsce rolników 72%, w Anglii 6%).

Polacy poza granicami (gdzie i ile).

Przyrost naturalny w Polsce w porównaniu z kilkoma państwami europejskimi.

Emigracja i imigracja na przestrzeni kilku lat (1928-37).

Budżet państwa: (suma) (Rocznik statystyczny).

Co to jest budżet i jak powstaje. Warunki dobrego budżetu (powszechny, realny, specjalizacja). Sesja budżetowa sejm — kiedy. Ważniejsze pozycje budżetu, np. resort oświaty, M. S. Wojsk. (wydatki jednego resortu opracować nieco szczegółowiej, n.p. M. W. R. i O. P.), dochody przedsiębiorstw państwowych (sumy poszczególnych przedsiębiorstw). Literatura „Świat i Życie” czasop. tom I, zeszyt 7.

Przemysł krajowy (Rocznik statystyczny):

Rozwój przemysłu jednej gałęzi opracować szczegółowiej z liczbami, np. przemysł cukrowniczy (ilość cukrowni i gdzie, wytwórczość roczna, eksport, spożycie krajowe cukru).

W związku z zagadnieniem przemysłu opracować zagadnienia: rozmieszczenie centrów przemysłu polskiego i przyczyny, rodzaje przemysłu (metalowy, włókienniczy, chemiczny i t.d.).

Uprzemysłowanie Polski a sprawa wsi.

Handel zagraniczny Polski:

Bilans handlowy i płatniczy (definicje), cła (ich rola). Obecne tendencje w handlu światowym — autarkia — liberalizm gospodarczy.

W związku z tym zagadnieniem opracować: kartele, dumping, trusty, interwencjonizm (literatura: „Wiedza i życie” r. 1934, zeszyt 1). Na podstawie rocznika statystycznego opracować cyfrowo główne pozycje naszego importu ważniejszych produktów i surowców, udział naszych portów morskich w przewozie towarowym, z kim handlujemy, jakie są tendencje w handlu zagranicznym polskim.

Zagadnienia ustrojowe Polski:

Rozwój parlamentaryzmu polskiego od najdawniejszych czasów do chwili obecnej. (Kutrzeba „Sejm Walny”).

Wpływ parlamentaryzmu angielskiego na polski. (Peretiatkowicz: Dzieje parlamentaryzmu angielskiego).

Wpływ parlamentaryzmu francus. na polski (Rousseau), np. na konstytucję z 19 marca 1921 r.

Dokładna znajomość konstytucji z 1935 r.

Ordynacja wyborcza do sejm i senatu.

Prądy polityczne europejskie:

Faszyzm (Peretiatkowicz: Państwo faszystowskie).

Hitleryzm, bolszewizm.

Należy orientować się w istotnych cechach tych prądów i różnicach.

Samorząd: (Ustawa z 29 marca 1933 r. o samorządzie).

Gromada—samorząd gminny, powiatowy, wojewódzki, instytucje samorządu gospodarczego.

Należy orientować się w celach i zadaniach samorządu, ustroju i organizacji władz oraz ich kompetencji—zapoznać się z budżetem swojej gminy (cyfrowo).

Polskie zagadnienia morskie:

Literatura: Kutrzeba: „Gdańsk w przeszłości i teraźniejszości”.

Sławiński: „Gdańsk, Niemcy a Polska”.

Strasburger: „Sprawa Gdańska”.

Czasopismo: „Morze”.

Opracować: stosunek Gdańska do Polski—udział Gdańska w naszym eksporcie i t. d.

Gdynia—jej rozwój oraz znaczenie jej jako portu.

Nasza marynarka handlowa i wojenna (cyfrowo).

Rybołówstwo morskie.

Co nam daje morze?

Spółdzielczość.

Geneza spółdzielczości i ideologia—krótki rys historyczny rozwoju spółdzielczości światowej i polskiej—pionierzy spółdzielczości—socjalizm utopijny i marksistowski (różnice).

Orientować się w zagadnieniu spółdzielczości spóżywców w Polsce (cyfrowo), w rozwoju spółdzielczości rolniczej (kasy Stefczyka, spółdzielnie mleczarskie i in.).

Związki Spółdzielni i ich rola. Należy zdawać sobie dokładnie sprawę z rodzajów spółdzielczości, stanu posiadania w Polsce (cyfrowo tylko najważniejsze dane, np. ilość spółdzielni spóżywców i członków, ilość spółdzielni mleczarskich i członków i t.d.).

Literatura: St. Wojciechowski: „Ruch Spółdzielczy”.

K. Gide: „O Kooperatywach Spóżywczych”.

oraz czasopisma, jak np.: „Spółdzielczy przegląd naukowy”.

Bogactwa naturalne Polski:

Kopalnie (jakie i gdzie). Węgiel kamienny (zagłębia, produkcja, eksport, zatrudnienie robotników, zapasy, zastosowanie węgla w gospodarce (cyfrowo).

Ropa naftowa (produkcja, eksport, przetwory). rudy: żelaza, cynku, srebra i in. (cyfrowo produkcję i eksport).

Sól kamienna, minerały: gdzie jakie, i ile produkujemy.

Znaczenie Górnego Śląska dla Polski.

O s w i a t a: Stan szkolnictwa—rodzaje szkół—liczba uczniów w szkołach średnich, powszechnych, zawodowych.

Rolnictwo: Kultura rolna—kryzys rolniczy—ingerencja państwa i pomoc rolnictwu—organizacje rolnicze i ich rola.

HISTORIA.

Historia jest przedmiotem wymagającym wiele pracy, gdyż tak pod względem objętości przedmiotu, jak i konieczności opanowania całego szeregu dat o zasadniczym znaczeniu, wymaga jeszcze wyrobienia w sobie zdolności systematycznego ujmowania zjawisk czy to społecznych, czy politycznych danego narodu i porównania ich ze zjawiskami w dziejach innych państw na płaszczyźnie jakiegoś okresu czasu. Materiał, jaki eksternista ma przerobić, jest duży, gdyż obejmuje: a) historię starożytną, b) historię powszechną, c) historię Polski (tę oczywiście zupełnie dokładnie).

Oprócz materiału podręcznikowego, należy prześledzić kilka dzieł historycznych, np. monografii, w ilości 6—10, których spis podany jest niżej, dla szerszego opracowania kilku zagadnień przede wszystkim z historii Polski (np. sprawa reformacji, powstanie i rozwój sejmu polskiego i t.d.).

Historia starożytna:

Podręczniki: Zakrzewski, Dąbrowski, Lewicki (do wyboru).

Tatarkiewicz: Historia filozofii t. I, II.

Zieliński: Historia kultury antycznej.

Wiele trudności sprawia opanowanie zagadnień filozofii starożytnej, to też należy temu zagadnieniu poświęcić wiele czasu i wynotować ważniejsze rzeczy dla pamięciowego ich opanowania. Należy tu zwrócić specjalną uwagę na: a) podział filozofii greckiej na okresy i ich charakterystykę (wg. Tatarkiewicza), b) szkoły filozoficzne i ich przedstawicieli oraz charakterystykę głoszonych idei (np. szkoła Eleatów Pitagorasa, sofizm, Platon, Arystoteles, stoicyzm, epikureizm i t.d.), c) okresy, w których dane prądy filozoficzne szerzyły się (wiek).

W odniesieniu do dziejów Grecji i Rzymu należy szczegółowiej opracować zagadnienia ustrojowe tych państw, dając im pierwszeństwo przed politycznymi. Trzeba dokładnie zdawać sobie sprawę, na czym polegał demokratyzm grecki i jak się w ciągu wieków rozwijał, jakie są zasadnicze cechy ustroju państw greckich, jakie były urzędy w Grecji i jakim ulegały ewolucjom ze zmianą ustroju państwa greckiego.

Podobnie trzeba orientować się w ustroju państwa rzymskiego w okresie: a) królestwa, b) republiki, c) cesarstwa, jak tutaj kształtował się np. rozwój demokracji czy absolutyzmu i co było przyczyną jego upadku, na czym polegały różne reformy socjalno-polityczne np. Grakchów, Mariusza, Sulli i t. d., na czym polegała

zmiana ustroju po wprowadzeniu w państwie rzymskim cesarstwa i t. p. Z zagadnień politycznych obu państw należy szczegółowiej opracować tylko te, które przyczyniły się bądź do rozkwitu tych państw, bądź do upadku. Dla przykładu: należy opracować dokładnie wojny puniczne, perskie, okres Aleksandra Wielkiego i t. p. lub z dziejów Rzymu: walki z Kartaginą, wojny domowe, triumwiraty, rozwój chrześcijaństwa i t. d. Obowiązuje tu też orientowanie się w wiekach, a w stosunku do ważniejszych wydarzeń, jak np. upadek państwa greckiego, śmierć Cezara, Edykt tolerancyjny i in. i w bliższym określeniu, t. zn. w latach.

W dziejach starożytnego wschodu należy się o tyle orientować, żeby zdawać sobie sprawę, na czym polega wartość cywilizacji egipskiej czy chaldejsko-asyryjskiej, jak rozwijał się monoteizm i t.p.

Historia średniowiecza:

Tu należy już wyodrębnić dwa działy: 1) historia Polski, 2) historia innych państw, przy czym więcej uwagi należy poświęcić dziejom Polski, a fakty z historii innych państw należy o tyle uwzględnić, o ile mają one związek z dziejami ojczystymi, lub wywarły decydujący wpływ na bieg dziejów średniowiecza, nie wdając się w bardzo szczegółowe opracowywanie dziejów politycznych tych państw.

Podręczniki: Nanke, Lewicki, Dąbrowski (do wyboru).

Kutrzeba: Historia Ustroju Polski T. I.

Rutkowski: Zarys dziejów gosp. Polski w cz. przedrozbiorowych.

Teksty źródłowe do nauki historii w szkole średniej.

(Zeszyty do historii średniowiecznej),

Smoleński: Historia Polski.

Z zagadnień dziejów ojczystych na plan pierwszy należy wysunąć zagadnienia ustrojowe, np. rząd i zarząd państwem, włościaństwo w okresie od X—XV w. (stosunki społeczne, polit. moralne i t.d.), geneza i rozwój miast polskich, sądownictwo, skarbowość, wojsko, handel i przemysł, sejm i t. d. Z dziejów politycznych obowiązuje dokładna znajomość czasów Mieszka, Bolesława Chrobrego, Łokietka, Kazimierza Wielkiego, Wł. Jagielly i t. d. Mniej szczegółowo można opracowywać dzieje okresu dzielnicowego, obowiązuje jednak orientowanie się w dziejach konsolidacyjnych, np. za Łokietka, Kazimierza Wielkiego, Wł. Jagielly i t. d. Okres panowania Kazimierza Wielkiego należy opracować bardzo dokładnie, by zdawać sobie sprawę np. z jego polityki wewn. i zagranicznej, reform i t. d.

Przy zaznajamianiu się z dziejami średniowiecznymi innych państw należy zwrócić uwagę na takie państwa jak Francja (feudalizm, wzrost władzy królewskiej, rozwój miast), Anglia (rozwój parlamentaryzmu), państwo papieskie, Włochy, Niemcy (rzesza państw, upadek władzy cesarskiej), Moskwa (organizowanie się państwa, Tatarzy).

W związku z dziejami Polski należy zwrócić uwagę na ówczesne stosunki Polski z Krzyżakami, Moskwą, Ces. Niemieckim, Węgrami, Czechami i Litwą. (Unie, ugody międzynarodowe, polityka dynastyczna i t. d.).

Należy zaznajomić się także z zagadnieniem kultury średniowiecznej, jej istotą i charakterystyką, rolą kościoła, stanem oświaty, światopoglądem i t. d. dla łatwiejszego zorientowania się w różnicach między tym okresem dziejów a dziejami nowożytnymi.

Okres Historii Nowożytnej:

Podręczniki: Lewicki, Zakrzewski, Nanke (do wyboru).

Smoleński: Historia Polski.

Teksty źródłowe do nauki w szkole średniej (do historii nowożytnej)

oraz poniższe monografie:

Śliwiński: Powstanie Kościuszkowskie, Listopadowe, Styczniowe.

Sobieski: Pamiętny Sejm (1606 r.),

Smoleński: Przewrót umysłowy w Polsce w XVIII w.,

Askenazy: Księżę J. Poniatowski, Napoleon a Polska.

W. Łukasieński.

Kutrzeba: Sejm walny dawnej Rzplitej.

Rutkowski: Sprawa włościańska w Polsce w XVIII i XIX.

Chodynicki: Reformacja w Polsce.

Balcer: Konstytucja 3-go Maja

Paretiatkowicz: Rozwój parlamentaryzmu angielskiego.

Okres dziejów nowożytnych jest jednym z największych i najpoważniejszych z całego kursu nauki historii, to też najwięcej pracy należy poświęcić na opracowanie zagadnień występujących w tym okresie. Pracę najlepiej rozłożyć sobie w ten sposób, że opracowuje się dzieje różnych państw, ze szczególnym uwzględnieniem historii Polski w przekroju jednego lub dwu wieków, np. w. XVI, XVIII i t. p., szczegółowiej należy zapoznać z zagadnieniami:

- a) odkryć geograficznych i ich znaczenia w dziejach narodów,
- b) reformacji i ruchów religijnych w Europie w XVI—XVII w.,
- c) zagadnień kulturalnych, oświatowych i społecznych,
- d) stosunków międzynarodowych na przełomie XV—XIX w., (np. stosunki polsko-rosyjskie, polsko-tureckie, polsko-szwedzkie, polsko-francuskie, niemiecko-francuskie i t. d.).

Przy opracowywaniu dziejów Polski tego okresu należy, tak jak i w poprzednim okresie, opracować zagadnienia ustrojowo-społeczne:

- a) włościaństwo, b) miasta i mieszczaństwo, c) skarbowość, d) sądownictwo, e) urzędy i zarząd państwem, f) oświata i wychowanie: g) sprawy religijne.

Dzieje polityczne Polski należy opracować dokładnie, najlepiej wg. poręcznika Smoleńskiego lub Dąbrowskiego, z uzupełnieniem wyżej wymienioną lekturą. Należy również dokładnie poznać treść Konstytucji 3-go Maja, Konstytucji Księżstwa Warszawskiego i w 1815 r. dla możliwości porównania ich. Znajomość dziejów walki o Niepodległość (powstania) oraz czasów pod zaborami

mi najlepiej oprzeć na przestudiowaniu lektury uzupełniającej, podanej powyżej.

Opracowując dzieje innych państw, szczególnie europejskich, nie należy ograniczać ich tylko do wypadków politycznych, wojen, panujących i t. d., ale należy je wiązać z dziejami kulturalnymi danego okresu, wiązać przyczynowo stan kulturalny państwa z jego sytuacją polityczną, (np. Francja za Ludwika XIV i wpływ kultury francuskiej na kulturę europejską, rewolucja francuska i rozwój myśli demokratycznej w Europie i t. d.), gdyż tylko takie ujęcie materiału historycznego pozwoli dokładnie orientować się w labiryncie dziejów historycznych ostatnich wieków.

Podręcznikiem najbardziej odpowiadającym temu celowi jest Zakrzewskidgo. „Historia Nowożytna” oraz „Źródła Historyczne”. Po opracowaniu tego materiału należy orientować się dobrze w dziejach nowożytnych: Francji, Niemiec, Austrii, Prus, Rosji, Turcji, Angli i Włoch. Niezbędnym jest również orientowanie się w prądach społeczno-politycznych europejskich XIX w. jak: socjalizm, liberalizm, demokratyzm, nacjonalizm.

Dzieje Nowożytne należy zamknąć okresem wielkiej wojny światowej i znajomością układu stosunków międzynarodowych po wojnie, ze specjalnym uwzględnieniem dziejów Polski i jej pozycji w polityce światowej (Lipiński: Walka zbrojna o Niepodległość Polski i Kutrzeba: Polska Odrodzona).

JĘZYK POLSKI.

Nauka języka polskiego na W. K. N., ma za zadanie pogłębić wiadomości w zakresie literatury ojczystej na tle nurtujących prądów literackich europejskich, oraz wykazywać, jak w różnych epokach twórczość artystyczna wpływała na ukształtowanie się życia społecznego i politycznego, i odwrotnie, jak życie i warunki politycznego bytu wpłynęły na rozwój i kierunek twórczości.

Przygotowując się do egzaminu w zakresie W. K. N., najlepiej jest traktować literaturę wg. gatunków literackich poszczególnych utworów (dramat, epika, powieść i liryka).

Niżej wymienione są zagadnienia na jakie głównie należy zwrócić uwagę.

I. D r a m a t. Z dramatu starożytnego przerobić po jednym utworze Sofoklesa, Eurypidesa i Ejschylosa. W ogólnych rysach umieć streścić rozwój dramatu starożytnego oraz wiedzieć, że istotnym rysem dramatu w ogóle jest element walki, element ścierania się (człowiek w działaniu, w akcji na skutek swej woli) W okresie średniowiecza literatura prawie że nie zna dramatu, dopiero w końcowej jego fazie przerobiono utwory starożytne, celem dostosowania ich do poglądów chrześcijańskiego życia (misteria kościelne, moralitety o tendencyjnym podłożu bez wyrazu artystycznego w przeciwieństwie do dramatu greckiego)

Na schyłek renesansu XVI i początek XVII w. dopiero przypada wspaniały rozwój dramatu europejskiego. „Odprawę posłów greckich” przerobić w porównaniu z dramatem starożytnym. Poznać po jednym utworze: Corneille'a „Cyd”, Calderona „Księżę Niezłomny” i Szekspira „Hamlet”. Z dramatu romantycznego po-

znać Goethego „Fausta„ oraz z polskich: Krasińskiego: „Nieboską Komedję“, — Słowackiego „Lillę Wenedę“, „Balladyne“, Mickiewicza, „Dziady“ I, IV i III cz., Fredry — „Śluby Panieńskie“. Zdawać sobie sprawę z różnicy dramatu starożytnego i klasycznego a dramatu romantycznego, (np. dramant romant. cechuje luźność budowy, niedbałość o formę ściśle dramatyczną, czasem niesceniczność i t. p.

Przy przerabianiu dramatu z okresu „Młodej Polski“ zwrócić uwagę na następujące zagadnienie: Inteligencja i chłop wobec zagadnienia niepodległości na przełomie XIX i XX wieku w „Weselu“ St. Wyspiańskiego; Świat mitologiczny i jego stosunek do świata rzeczywistego w „Nocy Listopadowej“ — oraz, co symbolizuje ten świat mitologiczny. Przerabiając utwór Żeromskiego p. t. „Uciekła mi przepióreczka“, omówić szczegółowo problem społeczno-etyczny w tym utworze. Zdąć sobie sprawę, w czym tkwi tragizm miłości Smugonowej i Przełęckiego — (zagadnienie moralne).

Po przerobieniu wymienionych utworów zastanowić się nad rozwojem dramatu polskiego. Pomocne tu będą podręczniki: Literat. niepodl. Polski — I. Chrzanowskiego i Literatura Polski XIX — M. Kridla na podstawie których można dokonać przeglądu rozwoju twórczości dramatycznej polskiej. — Ibsena przerobić „Wroga Ludu“, zwracając uwagę na zagadnienie stosunku jednostki do społeczeństwa.

II. Epika. Z eposu klasycznego znać „Iliadę i Odysseję“, Zwrócić uwagę na charakter tej epiki, która, jest wyraźnie dworską, gdzie chodzi o piękno artystyczne jako formę zewnętrzną utworu. Rzymska epika naśladuje grecką (Eneida Wergilego), chcąc być dziełem narodowym, odtwarzającym moment ważny przełomu z dziejów swego narodu. Metamorfozy z Owidjusza znane w wyjątkach. Średniowieczna epika ma również jak dramat charakter religijny, opierała się na: 1) Mitologii, podaniach o bogach, 2) na fantastyczności i na 3) bajkach rycerskich w okresie wiekowych walk. „Roland Szalony“ Ariosta w XIII wieku, „Nibelunghi“ jako epos staro-germański. Rozwój epiki nowożytnej zapoczątkowany we Włoszech („Boska Komedja“ Dantego), dał jej nową klasyczną formę, chociaż tematami epos tego okresu tkwi jeszcze w średniowieczu. Od XV w. datuje się rozkwit eposu nowożytnego (Tasso „Jerozolima Wyzwolona“), który wywiera wpływ na twórczość całej Europy, aż do Mickiewicza. Zwrócić uwagę na rozwój powieści epickiej w XVIII i początkach XIX wieku: „Herman i Dorota“ Goethego, „Konrad Wallenrod“ Mickiewicza, „Maria“ Malczewskiego, Byron, Walter Scott i t. d.

Polską epikę wierszowaną reprezentuje „Pan Tadeusz“ oraz „Król Duch“; w XIX wieku przeżywa się ona tracąc swe kształty, co zresztą było zgodne z założeniami romantyzmu.

W okresie renesansu, który pod tym względem był ubogi w literaturze polskiej, mamy Klonowicza „Worek Judasza“ oraz sielanki epickie Szymonowicza: „Kołacze“ i „Żeńcy“ jako obrazki obyczajowe.

III. Powieść. Jeżeli chodzi o powieść polską i europejską, należy w sposób szczegółowy przerobić okres pozytywizmu i modernizmu [Młodej Polski].

W twórczości Orzeszkowej zwrócić uwagę na znaczenie utworu p. t. „Nad Niemnem“, na podstawie którego należy umieć scharakteryzować zaścianek i jego mieszkańców w historycznym jego rozwoju (od przyścia na ziemi wschodnie Jana i Cecylii), określić główne postacie tej powieści, zdać sobie sprawę z tego, co one reprezentują, jakie idee, prądy, jakich ludzi charakteryzują i t.p. Głównie zastanowić się nad rolą Benedykta Korczyńskiego, brata jego Andrzeja, syna Witolda i Justyny, z jednej a Anzelma i Janka z drugiej strony.

W powieści „Cham“ rozpatrzeć problem moralny dwojga osób (Paweł i Franka). Zwrócić uwagę, z jakiego środowiska wychodzą ci ludzie i jakie wartości reprezentują.

W „Lalce“ Prusa, oprócz szeregu zagadnień, jak kwestia żydowska, społeczeństwo a Wokulski, arystokracja w stosunku do innych warstw i t.p., poświęcić główną uwagę zagadnieniu dwoistości duszy głównego bohatera powieści, t.j; Wokulskiego, Ścieranie się pozytywisty z romantykiem uczynić ośrodkiem zagadnienia tej powieści. Umieć również wykazać różnice pomiędzy trzema pokoleniami występującymi w „Lalce“.

W „Faraonie“ rozpatrzeć problem władzy państwowej i przeprowadzić porównanie czołowych bohaterów tej powieści: Ramzesa młodszego i Herhora. Czyje idee zwyciężyły i dlaczego. W „Emancypantkach“ zwrócić uwagę na główną postać Madzię oraz na karykatury fałszywej pojętej emancypacji kobiet.

Z powieści H. Sienkiewicza przerobić „Rodzinę Połanieckich“, gdzie należy zastanowić się nad postacią Połanieckiego jako pozytywisty. Znać również utwory przerabiane w szkole średniej jak: „Trylogię“, „Quo Vadis“ i „Bez dogmatu“.

Po przerobieniu tych utworów i poruszonych w nich zagadnień należy umieć scharakteryzować twórczość okresu pozytywistycznego, do czego posłuży V cz. Literatury polskiej XIX w. Kridla, oraz X zeszyt Encyklopedii pedagogicznej, który poświęcony jest pozytywizmowi polskiemu pióra A. Drogoszewskiego.

Okresowi „Młodej Polski“ poświęcić więcej czasu, by w sposób wyczerpujący poznać zagadnienia poruszane w utworach i charakter twórczości pisarzy. W „Ludziach bezdomnych“ omówić dwoistość duszy Judyma (sprawa społeczna i osobista, t. j. miłość do Joasi). Ośrodkiem omawiania „Przedwiośnia“ czynić postać Cezarego Baryki, umieć wskazać, jakie problemy widzi on w powstającej Polsce.

Na podstawie „Placówki“ Prusa i „Chłopców“ Reymonta umieć oświetlić psychikę chłopca polskiego. Z utworów współczesnych należy znać „Granicę“ Z. Nałkowskiej, „Noce i dnie“ M. Dąbrowskiej.

Umieć scharakteryzować i podać główne różnice okresu Młodej Polski i pozytywizmu.

IV. Liryka. Jeśli chodzi o ten rodzaj literacki, wystarczy umiejętność rozróżniania utworów lirycznych od innych, Zaznajomić się z niektórymi utworami Asnyka, Kasprówicza i innych.

Wymienione wyżej utwory i zagadnienie związane z nimi dotyczą głównie lektury obowiązkowej, którą w normalnych warunkach przerabia się na W.K.N. Trze-

ba zaznaczyć, że oprócz wymienionych, należy zapoznać się z lekturą uzupełniającą przy przerabianiu odpowiednich autorów, zagadnień czy epok.

Niżej podaję jej spis:

Chrzanowski I.—Literatura niepodl. Polski

Kochanowski J.—Treny—Pieśni

Pasek—Pamiętniki

Niemcewicz—Powrót Posła

Kridl M.—Literatura polska XIX w.

Słowacki J.—Anelli—Beniowski—5 pieśni

Krasiński Z.—Irydion

Fredro A.—Zemsta

Orzeszkowa—Dziurdziowie, Gloria victis

Kraszewski—Morituri, Dziecię Starego Miasta

Asnyk—Nad Głębiami

Wyspiański—Warszawianka

Żeromski—Syzyfowe prace, Siłaczka, Wierna rzeka

Przybyszewski—Dla szczęścia, Nasi współcześni

Tetmajer—Na skalnym Podhalu

Sieroszewski—Na kresach lasów

Boy Żeleński—Znasz li ten kraj

Tuwim—Wybór poezji

Wittlin—Hymny

Morcinek G.—Wyrąbany Chodnik

Nalkowska—Niedobra miłość

Gojawicyńska P.—Ziemia E żbiety

Bandrowski Kaden—Miasto mojej matki—Czarne skrzydła

Jalu Kurek—Grypą szaleje w Naprawie

Kruczkowski—Kordian i Cham, Pawie pióra

Strug—Klucz otchłani

Molier—Skąpiec

Byron—Korsarz, Giaur.

Powieść europejską uwzględnić w jej najwybitniejszych przedstawicielach z XIX wieku. Wystarczy znać po jednym utworze Dostojewskiego „Zbrodnia i Kara” Tolstoja „Zmartwychwstanie” lub „Anna Karenina”, Gogola „Martwe dusze”, Zoli „Ziemia”, Kiplinga „Księga dżungli”, Dickensa „Dawid Copperfield”, lub „Klub Pickwicka”, Balzac’a jedną powieść z cyklu „Komedia ludzka” np. „Ojciec Gorio”.

Ponadto umieć zaliczyć do odpowiedniego gatunku literackiego dany utwór, znać główne cechy realizmu i innych kierunków literackich, określić na czym polega różnica lub wspólność cech.

GRAMATYKA.

W zakresie fonetyki należy umieć opisać szczegółowo poszczególne głoski, dokonać ich podziału na podstawie fizjologicznej. Upodobnienie spółgłosek i rodzaje asymilacji, wymiana funkcjonalna (formalna) i oboczności samogłoskowe i spółgłoskowe.

Słowo twórstwo: zasadnicze kategorie wyrazów (cz. mowy) rozróżnianie rdzenia, przyrostka i przedrostka.

Fleksja. Temat i końcówka, zmienność tematu w szeregu fleksyjnym, popularny podział na deklinacje, wspólność niektórych form fleksyjnych.

Koniugacja—rozróżnianie osób, czasów, trybów i stron, postaci; bezokoliczniki i imiesłowy.

Składnia. Zdanie, części zdania ze względu na znaczenie, (podmiot, orzeczenie i określenia) i na formę (związki rzędu, zgody, przynależności i współrzędności).

Rodzaje zdań współrzędnych i podrzędnych. Naukę gramatyki oprzeć na podręczniku Szobera (t. zw. dużym) lub innym, np. Pizlo Tad. Gramatyka języka polskiego, H. Gaertner—Gramatyka języka polskiego i inne.

PROGRAM NAUCZANIA

GRUPY MATEMATYCZNO - PRZYRODNICZEJ:

P.W.K.N. obejmuje w zakresie matematyki: 1) algebrę, 2) geometrię, 3) trygonometrię oraz elementy z geometrii analitycznej, które traktowane są w ogólnych bardzo zarysach w związku z rozważaniem i dyskusją równań kwadratowych.

Zakres materiału w poszczególnych działach matematyki jest zasadniczo określony programem nauczania W.K.N., zawartym w Dzienniku Urzędowym Ministerstwa W. R. i O. P. z r. 1928

Zestawienie podręczników, zawierających materiał nauczania, określony wyżej wspomnianym programem, podany jest poniżej. Jest to minimum konieczne do należytego opanowania materiału. Na tym miejscu natomiast pragnę zwrócić uwagę na pewne działy, które wymagają szczególnie gruntownego opracowania.

W zakresie algebry będą to następujące zagadnienia: Równania stopnia I-go. Układ równań I-go stopnia. Pojęcie funkcji, ogólna postać i dyskusja funkcji I-go stopnia. Wykres funkcji I-go stopnia. Równanie prostej. Równanie kwadratowe. Pierwiastki i wyróżnik równania kwadratowego, Trójmian kwadratowy. Dyskusja równania stopnia II-go. Dyskusja trójmianu. Wykres trójmianu. Równanie paraboli, koła, hiperboli, elipsy. Rozwiązywanie prostych nierówności I i II stopnia. Postęp arytmetyczny i geometryczny. Logarytmy.

Z geometrii: O równości i symetrii figur płaskich (księga I geometrii Wł. Wójtowicza). Podstawowe twierdzenia i zadania o wielokątach równoramiennych. Twierdzenie Pitagorasa i uogólnienie. O prostych, płaszczyznach równoległych i prostopadłych. O kątach między prostymi i płaszczyznami. O proporcjach między odcinkami. O podobieństwie. O podziale harmonicznym. Pola i objętości brył. Wzór na objętość pnia ostrosłupa i stożka ściętego. Zadania konstrukcyjne.

Z trygonometrii: Funkcje trygonometryczne; sinus, cosinus, tangens, cotanges, i ich przebieg od 0° do 360° . Kąty posiadające ten sam sinus, cosinus, tangens. Pole trójkąta. Wzór sinusów, cosinusów; wzory Newtona, Herona, wzór połówkowy. Rozwiązywanie trójkąta dowolnego. Wzory na $\sin(a+B)$, $(\sin a - B)$, $\cos(a+B)$ i $\cos(a-B)$, $\sin 2a$ i $\cos 2a$. Zmiana sum i różnic funkcji trygonometrycznych na iloczyn ($\sin a + \sin b$, $\cos a + \cos B$, $\sin a - \sin B$, $\cos a - \cos B$).

Podane wyżej zestawienie—jak to już zaznaczyłem nie obejmuje całego zakresu materiału, który należy opracować, lecz zawiera jedynie najbardziej istotne zagadnienia, na które szczególnie należy położyć nacisk. Nie znaczy to, by pozostały materiał był mniej ważny, gdyż stanowi on częstokroć podbudowę względnie uzupełnienie tych głównych zagadnień. Praca nad opanowaniem materiału winna pójść w kierunku: 1) opanowania definicji pojęć, treści 2) twierdzeń 3) dowodów twierdzeń oraz 4) nabycia wprawy w rozwiązywaniu zagadnień na zastosowanie poznanych prawd matematycznych. W tym celu należy więc, biorąc za podstawę zasadniczy podręcznik, kolejno przepracowywać zawarte w nim zagadnienia, uzupełniając wiadomości tą drogą zdobyte lekturą odnośnych rozdziałów w podręcznikach pomocniczych, przy czym, jeżeli chodzi o dowody twierdzeń, wystarczy zapamiętanie jednego z nich. Po teoretycznym opanowaniu jednego zagadnienia należy się starać o utrwalenie materiału przez przepracowanie przykładów, zawartych w podręcznikach, oraz możliwie największej liczby ćwiczeń i zadań. Materiał musi być opracowany stopniowo i systematycznie ze szczególnym naciskiem na ćwiczenia i zadania. Warunkiem przejścia do następnego zagadnienia winno być należyte przepracowanie poprzedniego; sprawdzianem zaś opanowania materiału ma być umiejętność rozwiązania najtrudniejszego zagadnienia ze zbioru ćwiczeń i z zadań w zakresie danego działu. Rolę innych pomocy, jak np. zbiorników zawierających gotowe rozwiązania zadań, należy ograniczyć do minimum, przy czym traktować je należy, jeżeli ktoś z nich pragnie korzystać, raczej jako sprawdzian samodzielnej pracy, ewentualnie jako drogowskaz w sytuacjach trudniejszych, a nie jako podstawę pracy.

Podręczniki Algebra — Michulowicz — Algebra dla kl. IV—VII. Zbiorniki zadań: Kranza, Feldbluma, Okulicza, Bóbr lub Straszewski — Trójmian kwadratowy.

Geometria—Wł. Wójtowicz — Zarys geometrii elementarnej dla użytku szkół średnich. W. A. Łomnicki Geometria. J. Zydler—Geometria w zakresie szkoły średniej.

Trygonometria—Wł. Wójtowicz—Trygonometria płaska do użytku szkół średnich. Wł. Wójtowicz—Tablice matematyczne 4-cyfrowe. W. A. Łomnicki—Trygonometria.

F I Z Y K A.

Podręczniki: St. Kalinowski—Nauka Fizyki

Wł. Natanson, K. Zakrzewski—Nauka Fizyki

W. Żłobicki, K. Adwemowski kl. V, VI, VII

A. Dmochowski, St. Ziemecki, kl. V, VI, VII.

St. Ziemecki, A. Dmochowski — Przyroda nieożywiona: Wskazówki Wojnicz, Sianożęcki — Fizyka (Elektr.)

M a t e r i a ł:

Magnetyzm: Magnes w kształcie igły. Oddziaływanie kompasu na opiłki i przedmioty żelazne. Wza-

jemne oddziaływanie dwóch igieł. Stały kierunek igły w kompasie, bieguny. Inne kształty magnesów.

Elektryczność. Prąd galwaniczny. Elektromagnes. Praktyczne poznanie budowy dzwonka elektrycznego za pomocą magnesu. Ogniwko Leklanchego. Obwód prądu. Widmo elektro-magnetyczne. Różne rodzaje uzwojeń w elektromagnesach. Schemat instalacji dzwonekowej o jednym dzwonku dla kilku pomieszczeń. Schemat telegrafu elektromagnetycznego. Galwanoskop. Latarka elektryczna i praktyczne zaznajomienie się z jej budową. Żarówka jako sygnalizator prądu. Wprowadzenie do obwodu prądu przewodników o różnych długościach i grubościach i z różnych materiałów. Posługiwanie się baterią zamiast pojedynczego ogniwa. O oporze stawianym prądom przez opornik. Mierzenie oporów. Dwa zasadnicze schematy rozmieszczenia oporów: szeregowy i równoległy. Chemiczne działanie prądu. Prąd redukowany i jego zastosowanie. Sposoby otrzymywania prądu redukowanego. Model prądnicy, model motoru. Stałe i zmienne pole elektromagnetyczne, Schemat prądnicy na prąd o kierunku stałym. Schemat prądnicy na prąd o kierunku zmiennym. Schemat motoru na prąd o kierunku stałym. Schemat instalacji telefonicznej nadawczo-odbiorczej. Schemat odbiornika radiowego. Zjawiska elektryczne w atmosferze: błyskawica. Iskra z maszyny elektrycznej jej działanie. Gromnik. Środki ostrożności przy obchodzeniu się z prądem, środki ratownicze w wypadku porażenia prądem. Pole elektryczne—potencjał. Pojemność elektryczna.

Mechanika. O pracy, tarciu i środku ciężkości. Przykłady prac wykonywanych przez ludzi, zwierzęta, wodę i wiatr z określeniem wykonywanej czynności i zwróceniem uwagi na to, że dla wykonania pracy mechanicznej są konieczne: siła i przesunięcie. Przykłady przyrządów narzędzi, prostych maszyn używanych przez człowieka do wykonania pracy ze stopniowym wyodrębnieniem dźwigni i równi pochyłej. Doświadczenia z dźwignią, kołowrotem, równią pochyłą, w celu wykazania, że one ułatwiają wykonanie pracy. O sile. Pewne proste wypadki równowagi dwóch, trzech i kilku sił. Trzy ściany równowagi, środek ciężkości. Równoległobok sił. Uzasadnienie działania prostych maszyn. O ruchu. Pewne proste przykłady ruchu zmiennego. Rzuty—poziomy i ukośny. Przykłady tarcia w działaniu poznanych maszyn, przyrządów i narzędzi. Przykłady celowego wzmocnienia i osłabiania tarcia.

Optyka. O świetle. Smuga światła, cienia. Obrazy przedmiotów wytworzone przy pomocy małych otworów. O cieniu. Zwierciadło—odbicie światła i obrazy w zwierciadle. Periskop. Załamanie światła o barwach tęczy. Rozszerzanie światła białego. Najważniejsze przyrządy optyczne. Soczewka, lupa, okulary. Krótko i dalekowzroczność. Geometryczna optyka. Kąty padania—odbicia. Zwierciadło płaskie—wklęsłe. Wykreślanie obrazów w zwierciadle wklęsłym. Załamanie światła, Współczynnik załamania. Soczewka dwuwypukła. Wykreślanie obrazów w soczewce dwuwypukłej. Widmo—ciągłe, przerwane, emisyjne, absorbcyjne.

Fizyka ogólna: Nauka o ciepłe. Przemiany energii mechanicznej. Pion, poziomnica. Waga, waż-

nie. Zmiany objętości przy zmienianiu temperatury, zmiany objętości wody, powietrza, metalu przy zmianach temperatury.

Obsadzanie obręczy żelaznej na koło u wozu. Zachowanie się słupa rtęci w termometrze wstawionym w topniejący lód, w parze wrzącej wody.

Skala: Odczytywanie stopni 0° — 100° . Odczytywanie temperatury mieszaniny. Termometr pokojowy i lekarski. Wyznaczanie współczynnika rozszerzalności powietrza, wody miedzi. Wyjątkowa rozszerzalność wody. Stany skupienia wody. Para wodna. Parowanie i jego znaczenie w życiu praktycznym. Suszenie bielizny, siana, zboża. Opady atmosferyczne, wrzenie wody, jej destylacja. Zamarzanie wody, zmiana objętości przy zamarzaniu wody.

Kalorymetria: Ciepło topnienia lodu, Ciepło skraplania pary wrzącej wody. Ciepło właściwe ołowiu, nafty, powietrza. Właściwości powietrza, jego ciśnienie. Wykazanie przy pomocy wagi, że powietrze posiada ciężar, ciśnienie powietrza i jego rozprężliwość. Stwierdzenie, że ogrzane powietrze jest lżejsze od zimnego. Zastosowanie ciśnienia powietrza, lewar prosty, pompa ssąca, rozpylacz, sikawka pożarowa. Prawo Archimedeasa dla wody i powietrza. Areometr, balon. Zasady czynnego porywania. Samolot.

Zależność między objętością powietrza a jego ciśnieniem. Prawo gazów. O energii ukrytej i o energii ruchu. Silniki. Główne zasady budowy i obracania wiatraków, maszyny parowej, turbiny wodnej. Przykłady zastosowania silników. Przykłady przemiany energii mechanicznej.

Ponadto obowiązuje dokładne przestudiowanie programu na III-ci stopień.

C H E M I A.

- Podręcznik: 1) Michalski—Przyroda martwa cz. II. zes. 1.
2) Jeden z podręczników, chemia na kl. III gimn. Duchowicza, Szellera Turkiewicza.
3) Jeden z podręczników dla dawnego gimnazjum, np. Tołłoczko.

Materiał do przerobienia.

Zachowanie się metali w temperaturze zwykłej i podwyższonej a) w powietrzu, b) bez dostępu powietrza. Składniki powietrza. Synteza, analiza. Związek chemiczny a mieszanina. Temperatura zapalności. Reakcja egzotermiczna i endotermiczna. Płomień. Płomień odwrócony. Metale lekkie, ich tlenki, odczyn alkaliczny Siarka, fosfor, ich tlenki. Odczyn kwaśny. Węgiel (pierwiastek). Bezwodnik kwasu węglowego, jego własności. Natura oddychania, Powietrze czyste i zanieczyszczone. Węgiel w gospodarstwie domowym i przemyśle. Znaczenie węgla jako bogactwa naturalnego Polski. Chlor, woda chlorowa, chlorki, Produkcja soli kuchennej w Polsce.

Bromki, jodki, fluorki. Chlorowcowe sole w fotografii. Solanki pod względem gospodarczym i leczniczym. Atom. Częsteczkowa. Prawo stałości składu. Ciężar atomowy i cząsteczkowy. Symbole, wzory. Wartości-

wość. Równania chemiczne. Reakcje rugowania przy pomocy metali, wodoru i węgla. Otrzymywanie wodoru z wilgotnego proszku żelaza. Metalurgia żelaza. Rudy, ich występowanie. Wielkie piece. Produkty spalania. Gatunki żelaza. Siarczki metali, otrzymywanie metali z siarczków. Polski przemysł metalurgiczny. Otrzymywanie chlorków, siarczków przy pomocy podwójnej wymiany. Zasady. Woda wapienna. Kwasy. Sole, sposoby otrzymywania. Amoniak i sole amonowe. Laboratoryjne sposoby otrzymywania tlenu, dwutlenku węgla i wodoru. Opracowanie najprostszycy metali do wytwarzania i zbierania gazów. Węglany. Występowanie, własności, zastosowanie. Wapienie. Węglan wapnia obojętny i kwaśny. Woda twarda i miękka. Zmiękczenie wody. Cement, beton, siarczany. Azotany. Przemysł kwasu azotowego. Mościcie. Chorzów. Nawozy sztuczne.

O krzemieniach. Gлина, własności surowej gliny. Wypalanie gliny. Zastosowanie.

Elementy chemii organicznej (na tle VII kl. szk. powsz.).

Przetwory ze zbóż, ziemniaków. buraków. Przetwory z mleka. Jaja. Tłuszcze.

Sucha destylacja węgla kamiennego. Gaz świetlny. Smoła pogazowa. Koks. Części składowe palnika gazowego i kuchenki gazowej.

Ropa naftowa i jej przetwory.

MATERIAŁ GRUPY GEOGRAFICZNO-PRZYRODNICZEJ. GEOGRAFIA.

Mapa. Informacje o Państwowym Instytucie Geologicznym. Podziałka, kierunek. Sieć geograficzna, Siatka Kirchoffa, Flemsteda, Merkatora, Mollweidego, globularna. Ukształtowanie pionowe. Sposoby oznaczania urozmaiceń pionowych w terenie. Profile. Krzywa hipsograficzna. Ukształtowanie pionowe kuli ziemskiej, Wielkość ziemi. Wnętrze ziemi. Formy zaburzeń w skorupie. Wulkanizm, trzęsienia ziemi. Wietrzenie mechaniczne i chemiczne. Wenudacja. Erozja, Skąy osadowe. Podstawy chronologii. Lodowce. Less. Zagadnienie wycieczek w nauczaniu geografii. Użycie ilustracji. Epidiaskop, Modelowanie. Piaskownica. Klimat. Służba meteorologiczna. P. I. M. Mapy opadów, temperatur, ciśnień. Strefy klimatyczne. Ruchy powietrza na ziemi. Prądy morskie. Gnomon. Globus, Mapa. Atlas. Mapy indukcyjne. Geografia Polski. Analiza mapy fizycznej. Hydrografia. Położenie Polski w Europie. Ludność Polski. Analiza mapy gęstości zaludnienia. Podole. Małopolska, Beskidy. Program geografii dla szkół powszechnych. Geografia Europy. Ukształtowanie poziome. Niemcy, Norwegia, Szwajcaria. Geografia krajów pozaeuropejskich. Ogólne wiadomości z Azji. Japonia. Palestyna. Egipt. Sahara. Zw. Pd. Afryki. Stany Zjednoczone A Pn. Australia. Antarktyda. Przegląd światowej produkcji pszenicy, ryżu, bawełny, kauczuku. Światowa produkcja węgla kamiennego, ropy naftowej, żelaza i stali, miedzi, cyny, złota i platyny. Przedstawienia graficzne.

Podręczniki: W. Nałkowski—Geografia fizyczna
De Martonne—Zarys geologii
Dr W. Friedberg—Zasady geologii

Lektura uzupełniająca: A. B. Dobrowolski—Wyprawy polarne. Szafer Wl.—Jellowstone. Witkiewicz St.—Na przełęczy. Morcinek—Śląsk. Sokolowski—Ochrona przyrody w szkole. Bystrzeń—Polacy w ziemi Świętej, Syrii i Egipcie. Łubieński—Między wschodem a zachodem. Goethel—Egipt.

B I O L O G I A.

Warunki życia w środowisku wodnym; rośliny kwiatowe wodne.

Plankton roślinny i zwierzęcy. Obieg substancji w środowisku słodkowodnym. Znajomość drzew i różnicowanie po korze i liściach.

Zależność pokroju drzew od warunków zewnętrznych. Współżycie roślin w lesie. Spoczynek okresowy roślin. Opadanie liści. Budowa pąka.

Morfologia owoców. Sposoby rozsiewania. Rozważania metodyczne dotyczące opracowania tych zagadnień w szkole powszechnej. Budowa nasienia. Kielkowanie, gleba. Korzeń—jego budowa zewnętrzna i wewnętrzna. Czynności korzenia: pobieranie wody i soli mineralnych. Nawożenie gleby. Opracowanie książki p. t. „Historia jednego pierwotniaka” J. Dembowskiego, jako wstęp do zoologii. Przemiana materii u zwierząt. Zastosowanie w szkole powszechnej. Zagadnienia z zoologii i opracowanie tych zagadnień: Ryby, płazy, gady, ptaki, ssaki. Przemiana materii u zwierząt—rozszerzenie. Zagadnienia zoologiczne na gruncie szkoły powszechnej. Asymilacja węgla. Przemiana materii u roślin kwiatowych samożywnych. Rośliny kwiatowe mięsożerne, pasożytnicze i grzybożywne. Budowa wewnętrzna roślin. Systematyka roślin bezkwiatowych: glony, bakterie, grzyby, porosty, mchy, paprocie. Zjawiska sezonowe w świecie roślinnym. Kilka przykładów na bezkregowce. Świat ośw. (w zakresie elementarnym). Program przyrody ożywionej na terenie szkoły powszechnej.

Podręcznik: Arct—Golczewska, Kolodziejczykowie Botanika, Rostafiński—Przewodnik do oznaczenia roślin w Polsce dziko rosnących, Wychowski Wl. Dr.—„Człowiek”, Nussbaum i Wiśniewski—Zoologia dla klas niższych, Nussbaum Hilarowicz—Zoologia dla klas wyższych szkół średnich, Dyakowski—Z naszej przyrody.

C H E M I A.

Zachowanie się metali w temperaturze zwykłej i podwyższonej: 1) w powietrzu, 2) bez dostępu powietrza. Składniki powietrza. „Gorzenie” metali w powietrzu. Spalanie świecy na wadze. Synteza, analiza. Ciało proste i złożone. Historia poglądów na palenie się ciał. Synteza wody. Związek chemiczny a mieszanina. Temperatura zapalności. Reakcja egzo— i endotermiczna. Płomień. Płomień odwrócony. Metale lekkie i ich tlenki. Odczyn alkaliczny. Siarka, fosfor—ich tlenki. Odczyn kwaśny. Węgiel. Dwutlenek węgla—jego własności. Powietrze czyste a zanieczyszczone. Węgiel—materiał opałowy w gospodarstwie domowym i przemyśle. Znaczenie węgla jako bogactwa naturalnego Polski. Piec pokojowy i kuchenny. Spalanie w różnych warunkach. Produkty spalania w piecu.

Chlor, woda chlorowa, chlorki. Produkcja soli kuchennej. Bromki, jodki, fluorki. Chlorowcowe sole w fo-

tografii. Solanki pod względem gospodarczym i leczniczym. Atom. Częsteczkowa. Prawo stałości składu. Ciężar atomowy i częsteczkowy. Symbol. Wzór. Wartościowość. Równanie chemiczne. Reakcja rugowania przy pomocy węgla, wodoru i metalu. Otrzymywanie wodoru z wilgotnego proszku żelaza. Metalurgia żelaza. Rudy, ich występowanie. Wielki piec. Gatunki żelaza. Siarczki metali. Otrzymywanie metali z siarczków. Polski przemysł metalurgiczny. Otrzymywanie chlorku, siarczku w drodze podwójnej wymiany. Zasady. Woda wapienna. Kwasy. Sole—sposoby otrzymywania. Amoniak i sole amonowe. Laboratoryjne sposoby otrzymywania tlenu, dwutlenku węgla i wodoru. Najprostsze przyrządy do wytwarzania i zbierania gazów.

Węglany. Występowanie, własności, zastosowanie. Wapień. Węglan wapnia obojętny i kwaśny. Woda twarda i miękka. Zmiękczenie wody. Cement, beton. Siarczany. Azotany. Przemysł kwasu azotowego. Mościcie i Chorzów. Nawozy sztuczne. Krzemiany. Gлина. Wypalanie gliny. Zastosowanie gliny.

Elementy chemii organicznej. Przetwory ze zbóż, ziemniaków, buraków. Przetwory z mleka. Jaja. Tłuszcz. Sucha destylacja węgla kamiennego. Gaz świetlny. Smoła pogazowa. Koks. Części składowe palnika gazowego oraz kucharki gazowej. Ropa naftowa i jej przetwory.

Podręczniki: Przyroda martwa—Wl. Michalski cz. II zeszyt I. jeden z pośród podręczników chemii na III kl. gimnazjum—Szellera, Duchowicz, Turkiewicz. Bruner i Tolłoczko—Chemia nieorganiczna. Bruner i Tolłoczko Chemia organiczna.

F I Z Y K A.

Magnetyzm. Oddziaływanie na żelazo. Stały kierunek igły na kompasie. Bieguny. Kształty magnesów. Elektryczność. Prąd galwaniczny. Elektromagnes. Ezwonek elektryczny. Ogniwo Leklanche'a. Obwód prądu. Widmo elektromagnetyczne. Różne sposoby użyczeń w elektromagnesach. Schemat telegrafu. Galwanoskop. Latarka elektryczna. Żarówka jako sygnalizator prądu. Ogniwo i bateria. Przewodzenie prądu po różnych przewodnikach. Opór przewodnika. Mierzenie oporów. Układ szeregowy i równoległy. Chemiczne działanie prądu. Prąd zredukowany i jego zastosowanie. Prądnicą. Model motoru. Instalacja oświetleniowa w mieszkaniu. Telefon. Radioodbiornik. Pole elektro-magnetyczne. Prąd stały i zmienny. Maszyna elektrostatyczna—jej działanie. Pojemność elektrostatyczna.

Mechanika. O pracy, tarcu i środku ciężkości. Siła. Dźwignia i równia pochyła. Równoważenie sił. Trzy stany równowagi. Równoległobok sił. Ruch. Rzut poziomy i ukośny, Tarcie.

Optyka. O świetle. Smuga światła i cienia. Zwierciadło. Odbicie światła. Obrazy w świetle. Peryskop. Załamanie światła. Tęcza. Soczewka. lupa, okulary; krótko i dalekowzroczność. Kąty padania i odbicia. Zwierciadła. Współczynnik załamania. Widma—ciągłe, przerywane, emisyjne i absorbcyjne.

Nauka o ciepłe. Wpływ temperatury na stany skupienia ciał. Termometry. Współczynnik rozszerzalności. Temperatura mieszanin. Stany skupienia wody.

Kalorymetria. Ciepło topnienia lodu i skraplania pary wrzącej. Ciepło właściwe ciał stałych, płynnych i gazowych. Właściwości powietrza, lewar prosty, pompy. Prawo Archimedesesa dla wody i powietrza. Areometr. Balon. Samolot. Ciśnienie powietrza. Energia ukryta i energia ruchu. Prawo gazów, silniki. Wiatrak. Parowa maszyna, turbina wodna. Przemiana energii mechanicznej.

Podręczniki; St. Kalinowski—Nauka fizyki
W. Natanson, K. Zakrzewski—Nauka fizyki
Wojnicz—Sianożęcki—Fizyka
Malec, Werner—Fizyka
Gowecki—Fizyka.

R. MLYŃSKI.

Akcja dostarczania lektury

nauczycielstwu przygotowującemu się w charakterze eksternów do egzaminów z W. K. N-ów.

W każdym obwodzie szkolnym znajdują się nauczyciele, którzy, nie mając możliwości kształcenia się na rocznych W. K. N-ach, starają się zdobyć to wykształcenie w charakterze eksternistów drogą samodzielnej pracy, prowadzonej obok codziennych zajęć szkolnych.

Zjawisko doksztalcania się nauczycielstwa jest bardzo pożądane dla pomyślnego rozwoju szkolnictwa. Doksztalcający się bowiem nauczyciel stwarza nie tylko dla siebie, ale także i dla swojego warsztatu pracy oraz swojego otoczenia pożądane walory życia intelektualnego i moralnego.

Sprawa samokształcenia nauczycielstwa jest w ciągu ostatnich lat otoczona w naszym Okręgu Szkolnym szczególniejszą troską, o czym świadczy pomyślny rozwój bibliotek nauczycielskich: Centralnej Pedagogicznej w Brześciu n.B., powiatowych, rejonowych i innych w poszczególnych obwodach szkolnych.

Kuratorium chcąc ułatwić nauczycielstwu pracę samokształceniową w zakresie W. K. N-ów, podjęło dodatkowo akcję zaopatrzenia wszystkich Inspektoratów Szkolnych w Okręgu w odpowiednie komplety biblioteczne.

W planie zaopatrywania Inspektoratów w komplety biblioteczne została uwzględniona lektura z zakresu pedagogiki wraz z psychologią, nauki o Polsce współczesnej, literatury wraz z nauką o jęz. polskim, historii, geografii, przyrody oraz matematyki.

Plan tej akcji przewiduje współdziałanie Kuratorium z Centr. Biblioteką Pedagogiczną w Brześciu n.B. oraz Inspektoratów z bibliotekami nauczycielskimi.

Kuratorium przy pomocy C. B. K. zaopatrzy wszystkie inspektoraty Szkolne w komplety biblioteczne, składające się z lektury w zakresie pedagogiki i psychologii w całości oraz z lektury podstawowej w zakresie nauki o Polsce współczesnej, historii, literatury polskiej wraz z nauką o jęz. polskim, geografii, przyrody i matematyki.

Inspektoraty zaś przy pomocy miejscowych bibliotek nauczycielskich będą miały za zadanie skompletować lekturę uzupełniającą.

Realizacja tego planu jest przewidziana w ciągu dwóch lat. W b. r. szkolnym zostaną zaopatrzone wszystkie Inspektoraty w lekturę z pedagogiki wraz z psychologią, nauki o Polsce współczesnej, literatury wraz z nauką o jęz. polskim, i historii zaś w przyszłym roku szk. w literaturę z geografii, przyrody żywej i martwej oraz matematyki.

Komplety biblioteczne dostarczone Inspektoratom Szkolnym przez Kuratorium mają charakter depozytów stanowiących własność Centralnej Biblioteki Pedagogicznej w Brześciu n.B.

W celu ułatwienia zainteresowanemu nauczycielstwu orientowania się w lekturze potrzebnej do studiów na W. K. N. oraz ułatwienia uzupełnienia omawianych księgozbiorów bibliotecznych zostaje podany poniżej wykaz odpowiedniej lektury.

WYKAZ LEKTURY

potrzebnej nauczycielstwu, przygotowującemu się w charakterze eksternistów do egzaminów z W. K. N.

PEDAGOGIKA i PSYCHOLOGIA.

A LEKTURA PODSTAWOWA.

	Ceny kat.
1. Nawroczyński B. Zasady nauczania	zł 12,—
2. Skowron S. Dziedziczność i wychowanie (odbitka z Ruchu Pedagogicznego 1930 r.)	„ 0,80
3. Dybowski W. Podstawy fizjologiczne wychowania (odbitka z Encyklopedii Wych. I—III)	„ 4,—
4. Krentz M. Rozwój psychiczny młodzieży	„ 2,90
5. Ziemnowicz M. Problemy wychowania społecznego	„ 9,—
6. Hessen S. Podstawy pedagogiki	„ 10,—
7. Dawid J. Wł. O duszy nauczycielstwa	„ 4,—

- 8) Grzywak-Kaczyński. Testy i normy dla użytku szkoły powszechnej . . . „ 3,60
- 9) Kerschensteiner. Charakter, jego pojęcie i wychowanie . . . „ 5,—
10. Szuman S. Rozwój psychiczny dzieci i młodzieży. (Encyklopedia Wych. t. I zeszyt IV i V) zeszyt po 4 zł . . . „ 8,—
11. Szuman S. Osobowość i charakter człowieka z punktu widzenia biologii (Chowanna r. 1934, zeszyt I) . . . „ —,—
12. — Statut publicznych szkół powszechnych siedmioletnich . . . „ 0,40
13. — Ustawa o ustroju szkolnictwa z dnia 11 marca 1932 r. . . „ 1,—
14. — Ustawa o stosunkach służbowych nauczycieli (pragmatyka) . . . „ —,—

B. LEKTURA UZUPELNIAJĄCA BARDZO POŻĄDANA.

1. Boveť P. Instynkt walki . . . zł 5,—
2. Colvin i Bagley. Postępowanie człowieka (wyczerpane) . . . „ 7,—
3. Nawroczyński B. Swoboda i przymus w wychowaniu . . . „ 6,—
4. Foerster. Szkoła i charakter . . . „ 2,25
5. Hessen S. O pojęciu i celu wychowania moralnego (Ruch Pedagog. w 1934|35, Nr 3) . . . „ —,—
6. Sośnicki. Podstawy wychowania państwowego . . . „ 6,—
7. Suchodolski S. Wychowanie moralno-społeczne (odbitka z Encyklopedii Wychowania t. I, zeszyt 14 i 15) . . . „ 4,—
8. Przanowski, Szczawiński, Wójcik Samorząd w szkole powszechnej (wyczerpane) . . . „ —,—
9. Jeleńska. Sztuka wychowania (wyczerpane) . . . „ —,—
10. Praca zbiorowa. Poznajmy warunki życia dziecka . . . „ 2,50
11. Praca zbiorowa. Zamierzenia dziecięce „ 3,—
12. Rybiński. Środowisko jako punkt wyjścia w nauczaniu przyrody i geografii w szkole powszechnej . . . „ 1,50
13. Okarmus. Planowanie pracy w szkole (Praca Szkolna r. 1934/35 Nr 7) . . . „ —,—

C. LEKTURA UZUPELNIAJĄCA POŻĄDANA.

1. Saxby. Kształcenie postępowania . . . zł 5,—
2. Librachowa—Studencki. Dziecko wsi polskiej . . . „ 7,—
3. Döring. Główne kierunki współczesnej psychologii . . . „ —,—
4. Dobrowolski. Nauczyciel jako główny czynnik rozwoju szkoły powszechnej . . . „ 0,90
5. Dzierzbicka. O uzdolnieniach zawodowych nauczyciela—wychowawcy . . . „ —,—
6. Mac Cunn. Kształcenie charakteru . . . „ 5,60
7. Rowid. Teoria osobowości w Ch. w. Trentowskiego w świetle współczesnej pedagogiki (Chowanna r. 1934, zeszyt I) . . . „ —,—

8. Jaźwierski. O wartości człowieka (Ognisko Naucz. 1934, zeszyt Nr 7 i 8) . . . „ —,—
9. Jaźwierski. Pogląd na świat, a osobowość (Ognisko Naucz. 1934, zeszyt 9 i 10) . . . „ —,—
10. Czerwiński Sł. O nowy ideał wychowawczy . . . „ 9,—
11. Mysłakowski. Pedagogika ogólna (Encyklopedia Wych., t. I. zeszyt 11, 12 i 13) . . . „ —,—
12. Dąbrowski. Wychowanie w różnych okrasach rozwoju (Encyklop. Wych. t. I, zeszyt 13) „ —,—
13. Pohoska H. Wychowanie obywatelsko-państwowe (Encykl. Wych. t. I, zeszyt 15) . . . „ 4,—
14. Mirski Współdziałanie młodzieży w pracy wychowawczej szkoły . . . „ 2,20
15. Ferniere. Samorząd uczniowski . . . „ 5,60
16. Zieleńczyk A. Samorząd uczniowski w Polsce (Oświata i Wychowanie 1932 r.) . . . „ —,—
17. Dąbrowski. Współdziałanie uczniowskie „ 3,20
18. Baden Povell. Wskazówki dla skautni-strzów . . . „ 4,—
19. Buchingham. Praca badawcza na terenie szkoły . . . „ 8,40
20. Pietew. Nowe sposoby egzaminowania „ 3,50
21. Zwolakiewicz. Przewodnik nauczyciela ludozawcy . . . „ 1,50

NAUKA O POLSCE WSPÓŁCZESNEJ.

A. LEKTURA PODSTAWOWA.

1. Pawłowski, Bystroń, Peretiakowicz. Polska Współczesna wydanie z r. 1928 . . . „ 4,50
2. Bujak, Pazdro, Próchnicki, Sobiński. — Polska Współczesna . . . „ 6,70
3. Wereszczyński, Kucharski. Wiadomości o Polsce Współczesnej, wyd. z r: 1929 . . . „ 5,—
4. Srokowski St. Geografia gospodarcza Polski . . . „ 10,—
5. Cezak J. Geografia gospodarcza . . . „ 1,—
6. „ Mały rocznik statystyczny (ostatni rocznik) . . . „ 1,—
7. Romer E. Atlas Polski współczesnej . . . „ 7,—
8. Przybylski A. Wojna polska (1918—1921, wyd. 1930 r.) . . . „ 5,—
9. Kutrzeba St. Polska Odrodzona . . . „ 6,—
10. Lipiński W. Wojna polska 1918—1920 „ 1,—
11. Kwiatkowski E. Polska na morzu „ 1,—
12. Zawadzki, Skibiński. Nauka o Polsce Współczesnej . . . „ —,—
13. — Tekst Konstytucji z 1921 r. bez poprawek 1926 . . . „ —,—
14. — Tekst ustawy z dn. 2 sierpnia 1926 r. zmiana konstytucji . . . „ —,—
15. — Tekst Konstytucji z dnia 23 kwietnia 1935 r. . . „ —,30
16. — Ustawa samorządowa (Dz. U. P. Nr 35/1933 r. poz. 234) opracował Birkenmaier . . . „ 3,—

17. — Budżet „Świat i życie” t. I, zeszyt 7
18. — Kartel jako forma działalności gospodarczej „Wiedza i życie” r. 1934, zeszyt 1 „ 2,50

B. LEKTURA UZUPEŁNIAJĄCA BARDZO POŻĄDANA.

1. Peretiatkowicz. Reforma konstytucji polskiej
2. Peretiatkowicz. Państwo faszystowskie
3. Borowik S. Obrona Pomorza „ 20,—
4. Bagiński. Zagadnienie dostępu do morza
5. Wojciechowski St. Kooperacja w rozwoju historycznym „ 5,—
6. Radwan Wł. Postulaty w sprawie ustroju szkolnictwa w Rzeczypospolitej Polskiej
7. Wasilewski L. Granice Rzeczypospolitej Polskiej wyd. 1926
8. Czasopismo; Morze (organ L.M. i K.)
9. „ Spółdzielni rolniczych
10. „ Przewodnik pracy społecznej
11. „ Wiedza i życie (Odpowiednie artykuły)

C. LEKTURA UZUPEŁNIAJĄCA POŻĄDANA.

1. Bagiński. Wolność Polski na morzu zł 2,—
2. Rummel J. Morskie zagadnienia Polski „ —,—
3. Thugutt St. Spółdzielczość. Zarys ideologii „ —,—

LITERATURA POLSKA.

A. LEKTURA PODSTAWOWA

Podręczniki:

1. Feldman W. Współczesna literatura polska. Okres 1919—1930. Uzupełn. S. Kołaczkowski „ 24,—
2. Chrzanowski J. Historia literatury niepodległej Polski „ 18,—
3. Kridl M. Literatura polska XIX wieku (wyd. skrócone) wyczerpane „ 8,80

B. LEKTURA UZUPEŁNIAJĄCA WYMAGANA.

a) Opracowania:

1. Windakiewicz. Jan Kochanowski zł 0,20
2. Kot St. Komisja Edukacji Narodowej „ 0,20
3. Wojciechowski. Ignacy Krasicki „ 1,—
4. Pigoń St. Pan Tadeusz „ 10,—
5. Tretiak. Kto jest Mickiewicz? „ 0,20
6. Drogoszewski. Pozytywizm polski „ 1,—
7. „ Eliza Orzeszkowa „ 2,50
8. Wojciechowski. Henryk Sienkiewicz „ 2,—
9. „ Bolesław Prus „ 1'60
10. Boy-Żeleński Ludzie żywi „ 3,—
11. „ Znasz—li ten kraj? „ 4,—
12. Przybyszewski. Moi współcześni t. II „ 1,40

13. Bronowicz. Stefana Żeromskiego tragedia pomyłek „ 4,—

b) Teksty:

1. Kochanowski. Pieśni (Bibl. Narod.) zł 2,20
2. „ Treny (Bibl. Narod.) „ 0,70
3. „ Odprawa posłów greckich (Bibl. Narod.) „ 0,70
4. Szymonowicz Sz. Żeńcy, Kołaczki (Bibl. Narod. Sielanka polska XVII wieku) „ 1,80
5. Pasek. Pamiętniki (Fragmenty Bibl. Narod.) „ 2,50
6. Niemcewicz. Powrót posła „ 1,30
7. Naruszewicz. Satyry „ 0,50
8. Krasicki. Satyry (Do króla, Żona wodza, Świat zepsuty) „ 1,50
9. „ Mikołaja Doświadczyńskiego przypadki (cz. I. Bibl. Narod.) Pan Podstoli (fragmenty) „ 1,80
10. Mickiewicz. Oda do młodości. Wiersze filomackie. Ballady i romanse (Bibl. Narod.) „ 1,50
11. „ Grażyna (Bibl. Wielka przypisy J. Saloniego) „ 0,90
12. „ Konrad Wallenrod (Bibl. Narod.) „ 1,—
13. „ Dziady (cz. II, IV, III, Bibl. Narod.) „ 3,20
14. „ Pan Tadeusz (Bibl. Narod.) „ 2,50
15. Słowacki. Anelli (Bibl. Narod.) „ 0,50
16. „ Balladyna (Bibl. Narod.) „ 2,—
17. „ Beniowski (5 pieśni Bibl. Narod.) „ 1,60
18. „ Liryki (Bibl. Uniwersyt. Lud) „ 1,50
19. Krasieński. Nieboska komedia (Bibl. Wielka przypisy B. Sucho-dolskiego) „ 1,—
20. „ Irydion (Bibl. Narod.) „ 2,20
21. Malczewski. Maria (Bibl. Narod.) „ 1,—
22. Fredro. Zemsta (Bibl. Narod.) „ 1,20
23. Prus. Placówka „ 6,—
24. „ Lalka „ 20,—
25. Orzeszkowa. Nad Niemnem „ 5,50
26. „ Dziurdziowie (wyczerpane) „ —,—
27. „ Gloria victis „ 0,70
28. Sienkiewicz. Trylogia „ 20,80
29. „ Quo vadis „ 6,—
30. Kraszewski. Morituri „ 3,—
31. „ Dziecię Starego Miasta „ 1,60
32. Prus. Emancypantki „ 24,—
33. Sienkiewicz. Szkice węglem „ 6,—
34. „ Rodzina Połanieckich „ 18,—
35. „ Nowele „ 6,—
36. Asnyk. Nad głębiami (oddzielnie nie wydano)

37. Konopnicka. Nowele, obrazki	zł —,80
38. Wypiański. Wesele (Bibl. Wielka—przypisy L. Płoszewskiego)	„ 3,—
39. „ Warszawańska (Bibl. Wielka przypisy Saloniego)	„ 1,60
40. Kasproicz. Wybór poezji (Bibl. Narod.) „	2,50
41. „ Hymny (Święty Boże, Moja pieśń wieczorna (w całości) „	1,50
42. Żeromski. Syzyfowe prace	„ 3,50
43. „ Siłaczka	„ 0,60
44. „ Ludzie bezdomni	„ 10,—
45. „ Przedwiośnie	„ 7,50
46. „ Uciekła mi przepióreczka	„ 3,50
47. Reymont. Chłopi	„ 10,50
48. Wypiański. Noc listopadowa (Bibl. Wielka. Przypisy J. Saloniego)	„ 3,40
49. Przybyszewski. Złote runo. Dla szczęścia (wyczerpane)	„ —,—
50. Kisielewski. W sieci. Karykatury	„ —,40
51. Tetmajer. Na skalnym Podhalu	„ 4,—
52. Weyssenhoff. Soból i panna	„ 8,—
53. Sieroszewski. Na kresach lasów (wyczerpane)	„ —,—
54. Orkan. W Roztokach	„ 8,—
55. „ Drzewiej	„ 4,—
56. Staff. Sny o potędze	„ 5,—

c. LITERATURA WSPÓŁCZESNA.

Poezja:

1. Staff. Wysokie drzewa	zł. 4,—
2. „ Ucho igielne	„ 4,—
3. Słonimski. Wybór poezji (wiersze zebrane)	„ 3,—
4. Tuwim. Wybór poezji (wiersze zebrane) „	3,—
5. Wittlin. Hymny	„ 3,—

Powieści:

1. Morcinek. Wyrabany chodnik	„ 16,—
2. „ Chleb na kamieniu (wyczerp.) „	„ —,—
3. Nałkowska. Ściany świata	„ 7,50
4. „ Niedobra miłość	„ 5,—
5. „ Granica	„ 9,—
6. Gojawiczyńska. Ziemia Elżbiety	„ 3,—
7. „ Dzień powszedni	„ 5,—
8. „ Dziewczęta z Nowolipiek	„ 14,—
9. Kaden-Bandrowski. Miasto mojej matki	„ 2,50
10. „ Czarne skrzydła (2 tomy)	„ 10,—
11. „ W cieniu zapomnianej olszyny	„ 2,60
12. „ Mateusz Bigda (3 tomy)	„ 10,—
13. Dąbrowska. Ludzie stamtąd	„ 4,50

14. Dąbrowska. U północnych sąsiadów	zł 2,50
15. „ Noce i dni (4 tomy)	„ 59,—
16. Strug. Klucz otchłani	„ 7,—
17. „ Żółty Krzyż	„ 27,—

d. LITERATURA OBCA.

1. Sofokles. Antygona	„ —,80
2. „ Edyp-Król	„ —,80
3. Moliere. Skąpiec	„ 1,20
4. „ Mizantrop	„ —,80
5. Szekspir. Macbet	„ 1,80
6. „ Hamlet	„ 1,80
7. „ Król Lear	„ 1,60
8. Dante. Boska komedia (komplet)	„ 5,—
9. Byron. Giaur (w przekładzie Mickiewicza), Korsarz. Opowieści poetyckie	„ 2,60

C. LEKTURA UZUPEŁNIAJĄCA POŻĄDANA.

1. Dygasiński. Wilk, psy i ludzie (wyczerpane)	zł. —,—
2. Lechoń. Srebrne i czarne	„ 2,—
3. „ Karmazynowy poemat	„ 2,—
4. Leśmian. Łąka (wyczerpane)	„ —,—
5. Liebert. Kołysanka jodłowa	„ 3,—
6. Bąk W. Brzemie niebieskie	„ 3,—
7. Boguszewska. Świat po niewiedome-mu (wyczerpane)	„ —,—
8. „ Ci ludzie (wyczerpane)	„ —,—
9. „ Całe życie Sabiny	„ 6,—
10. Choromański. Biali bracia	„ 4,80
11. „ Zazdrość i medycyna	„ 8,—
12. Jalu Kurek. Grypa szaleje w Naprawie	„ 6,—
13. Szelburg-Zarębina. Wędrowka Joanny	„ 7,—
14. Kruczkowski. Kordian i cham	„ 5,—
15. Krzywicka. Pierwsza krew (wyczerpane)	„ —,—
16. Kuncewiczowa. Przymierze z dzieckiem. „	„ —,—
17. „ Twarz mężczyzny	„ 2,—
18. Goetel. Serce Iodów	„ 10,—
19. „ Kar-Chat	„ 5,—
20. Zespół literacki. Przedmieście	„ 3,—
21. Parandowski. Dysk olimpijski	„ 5,—
22. „ Król życia	„ 6,—
23. Małaszewski. Koń na wzgórzu	„ 5,50
24. Schiller. Zbójcy.	„ 1,50
25. Goethe. Faust.	„ 2,80
26. Stendhal. Czerwone i czarne	„ 16,—

NAUKA O JĘZYKU:

A. PODRĘCZNIKI OBOWIĄZKOWE:

1. Szober St. Podręcznik do nauki języka polskiego w seminariach nauczycielskich cz. (I i II)	zł. 2,20

2. Nitsch K. Głosownia języka polskiego. Il. zł —,50

B. PODRĘCZNIKI UZUPEŁNIAJĄCE:

1. Albiński M. Obrazy głosek polskich (wyczerpane) „ —,—
2. Benni. Ortografia polska (wyczerpane) „ —,—
3. Klemensiewicz. Metodyka nauczania głosowni opisowej. Prawidła poprawnej wymowy. „ —,50
4. Rozwadowski. Głosownia języka polskiego (Ogólne zasady głosowni). Bibl. Tow. Mił. Jęz. Polskiego Nr. 6 „ 0,50
5. Gaertner. Nauka o języku polskim. Wskazówki do samokształcenia „ 2,80
6. Krasnowski. Systematyczna składnia języka polskiego (wyczerpane) „ —,—
7. Pizło. Gramatyka języka polskiego „ 11,—
8. Nitsch K. Mowa Ludu polskiego „ 0,50
9. „ Wybór polskich tekstów gwarowych „ 14,—
10. „ O języku polskim. Bibl. Tow. Mił. Jęz. Polskiego Nr. 1 „ 0,50

HISTORIA.

A. LEKTURA PODSTAWOWA.

1. Serejski. Historia starożytna (2 części) „ 8,—
2. Zakrzewski „ „ „ 4,50
3. Dąbrowski „ „ „ 2,60
(Jeden z tych 3-ch podręczników do wyboru)
4. Nanke. Historia średniowieczna (wyczerpane) „ —,—
5. Dąbrowski. Historia średniowieczna „ 2,60
6. Lewicki. „ „ „ —,—
(wyczerpane)
- Jeden z tych 3-ch podręczników do wyboru
7. Lewicki. Historia nowożytna „ 8,—
8. Zakrzewski. „ „ „ 4,—
9. Nanke. Z dziejów historii nowożytnej (wyczerpane) „ —,—
(Jeden z tych 3-ch podręczników do wyboru)
10. Smoleński. Dzieje narodu polskiego (wyczerpana) „ 8,—
11. Dąbrowski. Wiadomości z dziejów Polski (3 części) Jeden z tych 2-ch podręczników do wyboru „ 8,10
12. Sobieski M. Walka o Pomorze (wyczerpane) „ —,—
13. Śliwiński A. Powstanie Kościuszkowskie (wyczerpane) „ 3,40
14. „ Powstanie Listopadowe „ 5,—
15. „ „ Styczniowe „ 7,—

B. LEKTURA UZUPEŁNIAJĄCA.

1. Zakrzewski St. Bolesław Chrobry Wielki zł 6,—
2. Wojciechowski T. Szkice historyczne XI wieku (wyczerpane)

3. Hupert. Zarys historii wojskowości (2 tomy) zł 5,—

4. Halecki C. Dzieje Unii Jagiellońskiej (wyczerpane) „ —,—
5. Sobieski W. Pamiętny Sejm 1606 r (wyczerpane) „ —,—
6. Konieczny, Tadeusz Kościuszko „ 9,—
7. Balcer O. Konstytucja 3-go Maja (wyczerpane) „ —,—
8. Askenazy Sz. Książę Józef Poniatowski (wyczerpane) „ —,—
9. „ Napoleon a Polska t. II i III (wyczerpane) „ —,—
10. „ Walerian Łukasiński „ 15,—
11. Grabiec. Powstanie Styczniowe „ 2,—
12. Lipiński W. Walka zbrojna o niepodległość Polski (1905—1918) „ 15,—
13. Zieliński T. Historia kultury antycznej (odpowiednie rozdziały) dowolny podręcznik z historii starożytnej. Cz. I wyczerpana. Cz. II 5,50
14. Kutrzeba. Historia ustroju Polski t. I „ 6,—
15. „ Sejm Walny dawnej Rzeczypospolitej Polskiej „ 3,30
16. Rutkowski J. Zarys gospodarczych dziejów Polski w czasach przedrozbiorowych „ 5,—
17. Rutkowski J. Sprawa włościańska w Polsce w XVIII i XIX „ 1,60
18. Handelsman. Napoleon a Polska „ 10,—
19. „ Zjednoczenie Włoch „ 1,50
20. Chodynicki K. Reformacja w Polsce „ 1,70
21. Tatarkiewicz W. Historia filozofii t. I i II „ 36,—
22. Feldman W. Dzieje polskiej myśli politycznej „ 10,—
23. Górski A. Ku czemu Polska szła „ 0,60
24. Grabski Wł. Historia wsi „ 6,—
25. Orsi P. Włochy nowoczesne (wyczerpane) „ —,—
26. „ Teksty źródłowe do nauki historii w szkole średniej (zeszyty do historii starożytnej, średniowiecznej i nowożytnej). „ —,—

GEOGRAFIA.

A. LEKTURA PODSTAWOWA.

1. Nalkowski W. i Sawicki L. Geografia fizyczna. (wyczerpane) „ —,—
2. De Martonne. Geografia fizyczna „ 6,—
3. E. Romer. Atlas geograficzny dla kl. III gimnazjum „ 4,40
4. Mały rocznik statystyczny (ostatni rocznik) „ 1,—
5. Jakubowski. W krainach słońca „ 3,—
6. Tewzadre. Kaukaz (Tom 12 Biblioteka Służby Geograficznej Warszawa) „ 4,50
7. Korczakowski-Woyna. Abisynia (Tom 13 Biblioteka Geograf. Warszawa) „ 4,50

8. B. Lepecki. Podróż do Egiptu . . .	12,—
9. Gordziałkowski. Carny sen (Książnica Atlas, Lwów) . . .	3,—
10. T. Milewski i J. Meissner. Przez ergi i hammedy Sachary (Książnica-Atlas, Lwów) . . .	3,40
11. St. Pawłowski. Francja. Kraj i ludzie (Książnica-Atlas, Lwów) . . .	1,40
12. Targowski. Biali i kolorowi (M. Arct, Warszawa) . . .	1,20
13. Informator wycieczkowy Min. W. R. i O. P. r. 1935 i 1936 . . .	1,60
14. T. Szumański. O najważniejszych projektach kartograficznych, używanych w szkole (Książnica—Atlas, Lwów) . . .	1,80
15. Wąsowicz-Zierhoffer. Świat w cyfrach. Rok 1935 . . .	3,80
16. Podręcznik geografii Polski . . .	2,10

B. LEKTURA UZUPEŁNIAJĄCA:

Czasopisma: 1) „Ziemia“, 2) „Lud“, 3) „Wiśła“, 4) „Wiedza i Życie“

BIOLOGIA (grupa geogr.-przyrodnicza)

A. LEKTURA PODSTAWOWA:

1. Domaniecki. Zoologia cz. I i II . . .	7,50
2. Kołodziejczyk. Botanika cz. I i II . . .	—
3. Dembowski. Historia jednego pierwotniaka . . .	3,—
4. Sosnowski Jan. Anatomia człowieka . . .	5,—

B. LEKTURA UZUPEŁNIAJĄCA:

1. Tolwińska. Człowiek . . .	—,—
2. Szuman i Manczarski. Genetyka zwierząt . . .	—,—
3. Malinowski. Dziedziczność i zmienność . . .	13,—
4. Szymkiewicz. Ekologia roślin . . .	—,—
5. Pawłowski, Szafer, Kulczycki. Klucz do oznaczania roślin . . .	—,—
6. Poradnik w sprawach nauczania. Zeszyt I i II . . .	3,70
7. Simm. Muzeum przyrodnicze . . .	4,—
8. Hassenpflug. Obcowanie z przyrodą. Podręcznik metodyczny . . .	9,—
9. Gartkowski. Ćwiczenia z anatomii roślin . . .	40,—
10. Czartkowski. Doświadczenia z fizjologii roślin . . .	40,—
11. Strassburger. Krótki przewodnik do zajęć praktycznych z botaniki mikr. . .	12,—
12. Gemborek. O prowadzeniu ćwiczeń przyrodniczych w pracowni szkolnej . . .	3,—
13. Gajówna. Organizacja ćwiczeń zoologicznych . . .	1,70
14. Kołodziejczyk. Ćwiczenia z morfologii roślin. Cz. I i II . . .	1,60
15. Sosnowski. Życie w akwarium . . .	2,80

16. Szafer. Ogrody szkolne . . .	—,70
17. Rostafiński. Botanika . . .	1,50
18. Rostafiński. Przewodnik do oznaczania roślin dziko rosnących w Polsce . . .	2,50

BIOLOGIA (grupa matemat.-przyrodnicza)

A. LEKTURA PODSTAWOWA:

1) Arc-Golczewska. Botanika . . .	7,50
2) Kołodziejczykówna. Zoologia dla szkół średnich . . .	1,80
3) Dyakowski — Botanika . . .	—,—

F I Z Y K A.

A. LEKTURA PODSTAWOWA:

1. Kalinowski. Fizyka. Tom I . . .	zł. 8,60
2. „ „ „ Tom II (wyczerp.) . . .	—,—
3. „ „ „ Tom III . . .	10,—
4. Woynicz-Sianożęcki. Fizyka . . .	—,90
5. A. Witkowski. Zakrzewski. Zarys fizyki . . .	5,—
6. K. Zakrzewski. Natanson. Nauka fizyki (3 tomy) . . .	19,20

B. LEKTURA UZUPEŁNIAJĄCA:

1. Poradnik w sprawie nauczania. Rok II Zeszyt 1/2. Warszawa 1930 . . .	zł. 2,50
2. Czasopismo: Fizyka i chemia w szkole M. Rutski (Kwartalnik) . . .	6,—
3. I. Huber. Jak wykonać samemu pomoce naukowe ze szkła i innych materiałów . . .	4,—

C H E M I A.

A. LEKTURA PODSTAWOWA.

1. L. Brunner, S. Tolłoczko. Chemia nieorganiczna (wyczerpana) . . .	zł. —,—
2. Michalski. Przyroda martwa. Książnica Atlas . . .	4,20
4. Moycho-Zienkowski. Chemia . . .	6,—
5. Szeller. Podręcznik do nauki chemii dla kl. III gimn. nowego typu . . .	1,30

B. LEKTURA UZUPEŁNIAJĄCA:

1. S. Pleśniewicz. Podręcznik chemii . . .	zł. 8,—
2. A. Dmochowski, St. Ziemecki. Przyroda nieożywiona dla kl. V szkoły powszechnej . . .	1,—
3. A. Dmochowski, St. Ziemecki. Przyroda nieożywiona dla kl. VI szkoły powszechnej . . .	1,—
4. W. Żłobicki, K. Adwentowski. Wiadomości z fizyki i chemii. Cz. I dla kl. V szkoły powszechnej . . .	1,—
5. Gayówna, Żłobicki, K. Adwentowski. Podręcznik do nauki o przyrodzie żywej i martwej dla kl. VI szkoły powszechnej . . .	2,10
6. A. Dmochowski, St. Ziemecki. Przyroda nieożywiona. Wskazówki metodyczne dla nauczyciela. Cz. I . . .	2,50

7. A. Dmochowski, St. Ziemecki. Przyroda nieożywiona. Wskazówki metodyczne dla nauczycieli. Cz. II zł 2,50

MATEMATYKA.

LEKTURA PODSTAWOWA:

1. Mihułowicz J. Algebra dla kl. IV, V, VI i VII gimnazjum dawnego typu . . . zł 12,20
 2. Wójtowicz. Geometria elementarna. Trygonometria. Tablice logarytmiczne . . . „ 6,50
 3. Zydlar. Geometria elementarna . . . „ —,—
 4. Łomnicki. Trygonometria . . . „ 4,40
 5. „ Geometria analityczna . . . „ 3,20
 6. Bóbr. Badania funkcji liniowej i trójmianu kwadratowego . . . „ —,—
 7. Straszewski. Trójmian kwadratowy . . . „ 3,60
 8. Okulicz. Zbiór zadań algebraicznych . . . „ 3,80

LEKTURA UZUPELNIAJĄCA.

1. Program dla publ. szkół powszechnych zł —,—
 2. Rusiecki—Zarzecki. Matematyka kl. V . . . „ 1,60
 3. „ „ „ „ VI . . . „ 1,50
 4. Bielecki. Krasiński. Arytmetyka i geometria kl. VII . . . „ 1,50
 5. Rusiecki i Zarzecki. Nauczanie matematyki (przewodnik dla nauczycieli szkół powszechnych okr IV) . . . „ 1,50
 6. L. Zarzecki. Nauczanie matematyki początkowej t. I, II i III (wyczerpane) . . . „ —,—
 7. Wójtowiczówna—Wójtowicz. Arytmetyka i geometria kl. V . . . „ 1,60
 8. Banach—Sierpiński—Stożek. Arytmetyka i geometria kl. VI i VII . . . „ 1,60
 9. E. Dudkówna i J. Strzelecka. Jak realizować program matematyki. Tom I i II . . . „ 3,80
 10. Artykuły i czasopisma „Parametr“ Tom I i II . . . „ —,—

Znaczenie ogrodów przy szkołach powszechnych.

Kierownik Publicznej Szkoły Powszechnej w Olblu Ruskim w powiecie Kamień - Koszyrskim p. *Tadeusz Kurzeja* nadesłał obszerny i ciekawy artykuł o znaczeniu ogrodów przy szkołach powszechnych; artykuł ten Redakcja Dziennika podaje niżej w streszczeniu.

Racjonalnie urządzony ogród przy szkole powszechnej oraz należycie prowadzone w nim zajęcia praktyczne z młodzieżą szkolną mogą stać się jednym z bardzo ważnych czynników ścisłego powiązania szkoły ze środowiskiem zwłaszcza wiejskim przez wykorzystanie go dla celów dydaktycznych, wychowawczych oraz poza szkołą w kierunku propagandowym prawidłowej uprawy oraz spożycia warzyw i owoców.

Dla dzieci szkolnych ze środowisk miejskich, nle mających większej styczności z pracą na roli, ogród szkolny jest terenem zbliżenia się do przyrody; przy zajęciach praktycznych w ogrodzie uczą się dzieci szanować pracę, poznają zjawiska zachodzące w rozwoju roślin, uczą się szybciej i więcej aniżeli z najbardziej interesującej książki lub z najlepiej wypowiedzianego wykładu. Poz tym praca w ogrodzie na wolnym powietrzu posiada zwłaszcza dla dzieci miejskich duże znaczenie zdrowotne.

Dla środowisk wiejskich znaczenie ogrodów szkolnych jest bez porównania większe w szczególności dla wsi poleskiej, gdzie przeważnie panuje prymityw kulturalny i gospodarczy.

W takich środowiskach ogród szkolny może stać się ośrodkiem i przykładem umiejętnej uprawy i wykorzystania gleby.

Ogród przy szkołach wiejskich winien być do pewnego stopnia terenem przysposobienia rolniczego dla młodzieży, która winna poznać

warunki najlepszego rozwoju roślin, zaznajomić się z racjonalną uprawą roślin hodowanych w ogródku szkolnym, a drogą porównania powinna sobie uświadomić, że sposób uprawy roli i roślin, stosowany przez ich rodziców jest w wielu wypadkach przestarzały, nierentowny i jak na dzisiejsze czasy głodu ziemi rozrzutny.

W ogrodzie uczą się dzieci dokładności i punktualności w wykonywaniu robót i przez właściwą organizację zajęć ekonomicznego wyzyskania czasu, poznają najniezbędniejsze narzędzia, potrzebne do racjonalnej uprawy ziemi, pielęgnacji roślin a przez należyte utrzymanie narzędzi przyzwyczajają się do porządku i staranności.

W korelacji z zajęciami w ogrodzie można prowadzić częściowo nauczanie rachunków przy wytyczaniu kierunków prostych i prostopadłych, pomiarach prostoliniowych, odmierzaniu powierzchni, obliczaniu i odważaniu ilości potrzebnych na jednostkę powierzchni nasion, nawozów naturalnych i sztucznych, obliczaniu ich ceny kupna, sprzedaży produktów i t. p.; wszystko to uczy i przyzwyczajają dzieci jako przyszłych gospodarzy i gospodynie do prowadzenia gospodarki „z ołówkiem w rękę“.

Ogród szkolny przyczynić się może poza tym do lepszego odżywiania dzieci szkolnych zwłaszcza na Polesiu, gdzie dzieci są w dużej mierze anemiczne. scherlate, skrofuliczne; organizm ich potrzebuje witamin i składników mineralnych, których brak w jednostajnym i niedostatecznym pożywieniu, jakie otrzymują w domu, Zadanie to może spełnić ogród szkolny, z którego dzieci zbierają i spożywają uprawiane przez siebie warzywa, jak marchew, kalarepa, groszek, pomidory oraz owoce jak: truskawki, maliny, porzeczki, agrest i inne owoce.

Nadwyżka produktów po pokryciu własnego zapotrzebowania może być odstąpiona za

opłatą gronu nauczycielskiemu, które również z braku warzyw niedostatecznie się odżywia i niejednokrotnie za drogie pieniądze zakupuje warzywa w miastach.

Zebrane w ten sposób fundusze mogą być obrócone na zakup względnie wykonanie niezbędnych dla szkoły pomocy naukowych, zakupu książek, czasopism, urządzeń higienicznych, apteczki i t. p.

Z obliczeń, których dokonał autor niniejszego artykułu w prowadzonym przez siebie ogrodzie szkolnym, wynika, że dobrze prowadzony ogródek szkolny o powierzchni 8 arów może przynieść w warunkach poleskich ze sprzedaży roślin i nasion około zł 30— czystego dochodu rocznie, a w wypadku uprawy ziół lekarskich dochód ten może wzrosnąć dwukrotnie.

W dziedzinie oświaty pozaszkolnej ogródek szkolny może mieć wybitny wpływ w kierunku propagowania uprawy przez ludność wiejską warzyw, drzew i krzewów owocowych na potrzeby własne i na sprzedaż i przyczynić się przez to do podnoszenia zamożności i kultury wsi.

Autor artykułu podaje, że wielu gospodarzy w miejscowości, w której położona jest szkoła pod wpływem kilkuletniej, prowadzonej przez

niego jako kierownika szkoły działalności, zmieniło dotychczasowy sposób uprawy roli i roślin na lepszy; gospodarze ci początkowo z niechęcią i z niedowierzaniem odnosili się do poczynąń kierownika szkoły, a nawet starali się mu utrudnić pracę, nie pozwalając dzieciom na zajęcia ochotnicze, pozalekcyjne i dyżury w czasie feryj letnich i t. p. — Po paru jednak, latach gdy na urządzanych pokazach przekonali się, że w ogródku szkolnym zbiór roślin przewyższał dwu a nawet trzykrotnie ich plony, zebrane z takiej samej powierzchni ziemi, nie uprawiają już dziś roślin w ziemi piaszczystej na zagonach półmetrowej wysokości i nie popełniają już innych podobnych błędów.

Wielu obecnie gospodarzy zwraca się również z zaufaniem o porady fachowe do szkoły.

Tym sposobem nawiązana została ścisła łączność szkoły ze środowiskiem, na które może ona wydatnie oddziaływać w kierunku podniesienia dobrobytu i kultury ludności wiejskiej.

Powyższy przykład skutecznej działalności szkoły na terenie ogrodu szkolnego jest godny naśladowania przez ogół nauczycielstwa szkół powszechnych pracującego na wsi i w środowiskach miejskich.

Przed IV Tygodniem Szkoły Powszechnej.

Najlepszym miernikiem żywotności danej organizacji są osiągnięte przez nią rezultaty.

Najlepszym argumentem określającym osiągnięcia są liczby.

Zatem niech liczby mówią o wynikach działalności T-wa P.B.P.S.P. na terenie O. S. B.

O B W Ó D	Od początku istnienia T-wa do 31/VII b. r. wynoszą		W latach 1933—1936, oddano do użytku			W roku 1937 jest w budowie					
	wpływy	udzielona pomoc	szkół	izb lekcyj.	izb miesz.	szkół	izb lekcyj.	izb miesz.	W tym na ukończeniu		
									szkół	izb lekcyj.	izb miesz.
Białostocki . . .	137,663	153,100	27	64	19	33	125	105	17	56	44
Bielski . . .	75,363	100,900	23	87	47	17	46	87	7	14	7
Łomżyński . . .	95,371	143,500	31	91	58	25	69	59	15	35	50
Ostrołęcki . . .	85,544	93,200	9	47	8	12	58	26	7	28	8
Sokółski . . .	56,736	53,350	12	20	13	10	19	18	8	12	10
Woj. białostockie .	450,677	544,050	102	309	145	97	317	295	54	145	119
Brzeski . . .	92,415	126,800	17	51	35	16	59	46	11	30	30
Drohicki . . .	39,462	31,000	15	24	11	8	22	34	—	—	—
Koszyrski . . .	22,532	80,500	9	22	18	8	16	27	6	12	18
Kobryński . . .	53,146	65,750	14	40	30	10	20	27	6	11	18
Kosowski . . .	20,680	44,000	12	39	34	7	29	18	4	19	9
Łuniniecki . . .	31,905	80,500	17	42	41	8	25	13	4	6	—
Piński . . .	47,277	61,700	19	40	30	10	33	18	5	18	12
Prużański . . .	31,056	50,000	6	12	8	9	13	19	2	4	3
Stoliński . . .	37,244	176,000	20	80	52	9	25	40	4	12	20
Woj. poleskie . . .	375,717	716,250	129	350	259	85	222	236	42	112	110
O k r a g . . .	826,394	1,260,300	231	659	404	182	539	531	96	257	229

Z powyższego zestawienia wynika, że

- a) na rzecz T-wa wpłynęło w ciągu 4 lat (do 31.VII br.) 826,394 zł.
- b) T-wo udzieliło samorządom pomocy w wysokości 1,260,300 zł bądź w formie bezprocentowej pożyczki, bądź bezzwrotnych zasiłków,
- c) przy tej pomocy wybudowano 231 szkół o 659 izbach lekcyjnych i 404 mieszkalnych.
- d) w roku bieżącym buduje się 182 szkoły o 536 izbach lekcyjnych i 531 mieszkalnych, z czego połowa zostanie oddana do użytku.

W ciągu 4 lat niemal 1000 nauczycieli zyskało lepsze warsztaty pracy, około 350 nauczycieli otrzymało wygodne mieszkania, przeszło 80 000 dzieci daliśmy odpowiednie pomieszczenie.

Nadto trzeba dodać, że na akcję zaopatrzenia szkół w pomoce naukowe wydało T-wo z własnych funduszy kwotę 46.000 zł.

Momentem najbardziej decydującym w akcji T-wa P. B. P. S. P. jest Tydzień Szkoły Powszechnej, bo w ciągu jego trwania najszerszą i najgłębszą strugą płynie grosz publiczny do kasy T-wa.

Dotychczasowa praktyka wykazuje, że efekty finansowe Tygodni Szk. Powsz. stale rosną.

Tydzień I przyniósł 24.000 zł. II dał 39.000 zł, III zaś 54.000 zł

Tydzień IV wykaże niewątpliwie dalsząwyżkę, bo z roku na rok pogłębia i poszerza się zrozumienie wśród społeczeństwa roli i ważności tej placówki oświatowej, jaką jest szkoła powszechna, a równocześnie ulepszają się metody organizacyjne Tygodnia na wszystkich szczeblach.

Zwracając uwagę na artykuły w Dzienniku Urzędowym Kuratorium w sprawie organizowania T. S. P. (Dz. U. K. Nr 9 z r. 1934, strona 354, Nr 7 z r. 1936, strona 296 i 298 oraz Nr 10 z r. 1936 strona 432), Zarząd Okręgowy Komitetu T-wa P. B. P. S. P. w Brześciu n. Bug. prosi o nadsyłanie w miarę możliwości najciekawszych spostrzeżeń charakteryzujących organizację i przebieg Tygodnia, stosunek i udział w jego pracach miejscowego społeczeństwa, oryginalne podejścia propagandowe i t. p. możliwie z dołączeniem zdjęć fotograficznych.

Ew. spostrzeżenia uprasza się nadsyłać na ręce wiceprezesa Z. K. O. p. Mariana Winiarskiego, naczelnika wydziału szkolnictwa powszechnego.

NOWE KSIĄŻKI I CZASOPISMA.

RECENZJE.

PRZYRODA I TECHNIKA czasopismo poświęcone popularyzacji nauk przyrodniczych i technicznych. Redakcja Dr Anna D Abancourt Koczwarowa. Książnica-Atlas. Lwów—Warszawa.

Trzeci zeszyt tegoroczny „Przyrody i Techniki” przynosi szereg bardzo ważnych i zajmujących notatek i artykułów. O ważnym zagadnieniu gleby i chwastów pisze prof. J. Paczowski, dochodząc między innymi do nader ciekawych wniosków że chwasty... mogą być pożyteczne i nie zawsze należy je tępić. Inż. Lindeman w pięknie ilustrowanych artykułach daje wyczerpujący przegląd parków natury w poszczególnych częściach świata i podaje ciekawe wiadomości o wynikach gospodarki łowieckiej na ich obszarze. O bogactwie Polski za czasów Bolesława Chrobrego pisze Prof. Kostrzewski rekonstruując na podstawie znalezionych skarbów, zawierających wyroby złotnicze, nie tylko stan ekonomiczny ówczesnych Polaków ale też i wysoko stojącą sztukę cyzelarską.

Z artykułu St. Kaniowskiego p. t. Czy wirujemy? dowie się czytelnik niezwykle interesujących szczegółów, o ruchu obrotowym ziemi, ziemia bowiem nie wiruje, w dosłownym znaczeniu,

Inż. Hu-keł, kierownik robót portowych w Wielkiej

Wsi donosi o stanie pracy w pierwszym porcie rybackim Polski, który ułatwi rybakom wyjazdy na dalsze łowy.

Działy notatek jak zwykle starannie dobrane. Czytamy tu o wynikach badań nad gatunkami herbaty na rynku Polskim o ich fałszowaniach oraz o sposobach rozpoznawania tychże. Tu dowiadujemy się też jakim niebezpiecznym jest czad pochodzący ze silnika przy łotach ćwiczebnych. Dalsze notatki donoszą o składzie jadu pszczołowego, którego używają czasem do leczenia reumatyzmu, o działaniu haszyszu na organizm; o flotacji, zabieg który wzbogaca w metal rudy i pozwala je eksploatować w hutnictwie i o wielu innych pouczających i praktycznych zdobyczach naukowych.

Nie od rzeczy będzie zaznaczyć, że „Przyroda i Technika” w bieżącym roku otrzymała bardzo pociągającą oko szatę zewnętrzną, estetyczną okładkę, piękną kredowy papier na którym ilustracje doskonale wychodzą.

DIE ERZIEHUNG. Miesięcznik. Verlag von Quelle und Meyer in Leipzig. Rok XII. Nr. 4 (styczeń 1937).

W Niemczech, jak donosiła prasa, został skrócony czas nauki szkolnej (szkoły powszechnej i gimnazjum) z 13 do 12 lat. Równocześnie przedłużono służbę wojskową do 2 lat oraz ustanowiono pół roku obowiąz-

kowej pracy w „Arbeitsdienst-cie” dla wszystkich mężczyzn. To posunięcie było konieczne z punktu widzenia ogólnego położenia gospodarczo-politycznego i populacyjnego Niemiec współczesnych.

PÄDAGOGISCHER FÜHRER. Miesięcznik. Rok LXXXVII. Deutscher Verlag für Jugend und Volk in Wien.

Nr. 3 (marzec 1937).

Prof. G. Budde-Wilhelm von Humboldts Bildungs-ideal. — Autor przypomina ideał wychowawczy Wilhelma Humboldta, znanego reformatora szkolnictwa pruskiego w pierwszej połowie XIX wieku, który chciał, aby całe wychowanie przenikały idee humanistyczne przekazane

nam przez starożytność. Wychowanek ma poznać kulturę i życie Greków i Rzymian. Humboldt był przekonany, że tylko na kulturze i ideałach starożytności zdołamy wychować wolnego, szlachetnego i wszechstronnie wykształconego człowieka.

Pryf. R. Tengler — Kinderspielzeug als Spiegelbild der Kultur. Dziecko bawiąc się, opanowuje swe ruchy, poznaje otoczenie — uczy się. Zabawki robi sobie samo lub też otrzymuje gotowe od dorosłych. Najstarszą zabawką jest lalka. Każda epoka kulturalna ma swoje odzwierciedlenie w zabawkach dziecięcych. Dziecko przez zabawę poznaje kulturę środowiska i dlatego dorośli przy pomocy zabawek starają się ułatwić mu zapoznanie się z dobrami kulturalnymi.

K. Szostak.

K O M U N I K A T Y.

Konkurs na stypendia.

Wzorem lat ubiegłych Książnica-Atlas S. A. ufundowała na rok szkolny 1937/38 dwadzieścia pięć stypendiów dla uczniów szkół średnich w wysokości po zł 100,— każde. W bieżącym roku Spółka wypłaci następujące stypendia:

1. Cztery stypendia uczniom (uczennicom) szkół średnich ogólnokształcących, odznaczających się zamiłowaniem w nauce języka polskiego.

2. Cztery stypendia uczniom (uczennicom) szkół średnich ogólnokształcących, odznaczających się zamiłowaniem do historii.

3. Cztery stypendia uczniom (uczennicom) szkół średnich ogólnokształcących, odznaczających się zamiłowaniem do matematyki.

4. Cztery stypendia uczniom (uczennicom) szkół średnich ogólnokształcących, odznaczających się zamiłowaniem w nauce geografii.

5. Dwa stypendia uczniom (uczennicom) szkół średnich ogólnokształcących, odznaczających się zamiłowaniem w nauce języków nowożytnych.

6. Dwa stypendia uczniom (uczennicom) szkół średnich ogólnokształcących, odznaczających się zamiłowaniem w nauce filologii klasycznej.

7. Pięć stypendiów uczniom (uczennicom) szkół średnich handlowych, odznaczających się dobrymi postępami w nauce przedmiotów handlowych.

Powyższe stypendia będą wypłacone w dniu 11 listopada 1937 r. za pośrednictwem Dyrekcji Zakładu, do którego dany uczeń uczęszcza.

Zarząd Ski Akc. Książnica-Atlas prosi wszystkie dyrekcje szkół średnich ogólnokształcących oraz szkół handlowych, aby raczyły w porozumieniu z Radą Pedagogiczną podać do wiadomości Zarządu Ski w terminie do 10 października 1937 r. imię i nazwisko jednego

ucznia (uczennicy), zasługującego na otrzymanie jednego z wyżej wymienionych stypendiów.

Przyznanie stypendiów nastąpi na posiedzeniu Rady Nadzorczej drogą losowania. Dlatego obok nazwiska ucznia, zakładu do którego uczęszcza, właściwego województwa oraz przedmiotu, w którym uczeń (uczennica) celuje, nie należy podawać żadnego uzasadnienia.

Komunikat Towarzystwa Popierania Ogrodów Szkolnych,

Towarzystwo Popierania Ogrodów Szkolnych przy pomocy Ministerstwa Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego oraz Zarządu Miejskiego m. st. Warszawy założyło na terenie Miejskiego Zakładu Hodowli Roślin przy ul. Chodkiewicza Nr 11 przykładowy ogród szkolny. Ogród ten został zorganizowany w celu przedstawienia przykładu możliwie prostego rozplanowania małego terenu i dostosowania go do potrzeb nauczania w szkole powszechnej zwłaszcza w środowiskach wiejskich i małomiasteczkowych części Polski. Towarzystwo P. O. S. dążąc w pracy swej nad ogrodami szkolnymi do opracowania najbardziej racjonalnych typów ogrodów szkolnych dla określonych okęgów klimatycznych i gospodarczych kraju — uprzejmie prosi P. T. Nauczycielstwo szkół powszechnych oraz osoby interesujące się tym zagadnieniem o odwiedzenie przykładowego ogrodu szkolnego i nadsyłanie swych uwag i spostrzeżeń Towarzystwu (adres Towarzystwa P. O. S. — Warszawa, Al. Szucha 25, gmach Ministerstwa W. R. i O. P.). Otwarcie przykładowego ogrodu szkolnego nastąpiło w środę, dnia 28 lipca r. b. o godz. 13.

Ogród będzie otwarty do dnia 30 września r. b. włącznie codziennie w godz. 14 — 16^{1/2}, w soboty, niedziele i święta od godz. 10 — 12. Dojazd tramwajami Nr Nr 3 i 9 do ostatniego przystanku na ul. Rakowieckiej.

K o m u n i k a t.

Drukarni Państwowej w Poznaniu.

W związku z okólnikiem Ministerstwa W. R. i O. P. Nr 50 z dnia 21.V.1937 r. (II P-4069/37), w sprawie wykazu pomocy i przyborów szkolnych w szkole I stopnia (Dz. Urzęd. Min. W. R. i O. P. Nr 6 z dnia 10.VI.1937 r. poz. 177).

Drukarnia Państwowa P. A. T. w Poznaniu komunikuje, iż posiada następujące pomoce szkolne na składzie:

Godła Państwowe, portrety Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej, portrety Pierwszego Marszałka Polski, portrety Marszałka Śmigłego-Rydza, obrazki i historyjki obrazkowe do nauki języka polskiego, tablice ortograficzne, obrazy z dziejów Polski, portrety Mickiewicza, obrazy zabytków historycznych: kościół Mariacki w Krakowie, Wawel, Zamek Królewski w Warszawie, zbiór pocztówek, tarcze zegarowe z ruchomymi wskazówkami, metry krawieckie z podziałką (papierowe), loteryjki wyrazowe, abecadła ruchome, obrazy ścienne do ćwiczeń w mówieniu, zabytki historyczne: Poznania, Lwowa, Wilna, tablice z pozycyjnym układem numeracji, modele i siatki brył.

Szczegóły—w katalogach Drukarni Państwowej, które rozesłane zostaną wszystkim szkołom w drugiej połowie miesiąca sierpnia r. b.

Staraniem i nakładem Drukarni wydane zostały, również jako środki naukowe dla szkół ogólnokształcących.

T a b l i c e n u t o w e

z ustaloną przez Ministerstwo W.R. i O.P. treścią i melodią następujących pieśni:

„Polski Hymn Państwowy“,

„Boże coś Polskę“,

„Pierwsza Brygada“.

Tablice wykonane zostały na papierze bezdrzewnym o wymiarach 63x95 cm. z wyraźnym i grubym nadrukiem i służą do nauki śpiewu. Hymn Państwowy został zatwierdzony i zalecony do użytku w szkołach pismem Min. W. R. i O. P. Nr. I Pr.-4333/34 — Dz. Urz. Min. W.R. i O.P. nr. 8 1935, str. 176. Pieśni „Boże coś Polskę“ i „Pierwsza Brygada“ ustalone zostały postanowieniem Min. W.R. i O.P. z dnia 23 III. 1937 r.—Nr. Pr. II-2296/37—Dz. Urz. Nr. 4/1937, poz. 92.

Cena każdej poszczególnej tablicy wynosi 50 gr. oraz koszty przesyłki. Szczegóły podane będą w katalogu Drukarni Państwowej w Poznaniu na rok szkolny 1937/38.

„S Ł O N K O”

Tygodnik z kolorowymi obrazkami dla dzieci
pod redakcją JANINY PORAZIŃSKIEJ

„SŁONKO“ pismem Ministerstwa W. R. i O. P. z dnia 27 lutego b. r. za Nr. II Pr-9521/34 zostało zaaprobowane do użytku szkolnego dla dzieci do lat 10-ciu.

Wysokość prenumeraty 80 groszy miesięcznie, dla szkół przy zbiorowej prenumeracie, najmniej 3-ch egzemplarzy, po 60 groszy.

ADRES: Warszawa, plac Józefa Piłsudskiego 1.—Nr. przekazu rozrachunkowego 86.

Adres Redakcji i Administracji: Brześć n/B.
Kuratorium Okręgu Szkolnego Brzeskiego.

Prenumerata roczna Dziennika Urzędowego 5 zł.
Cena pojedynczego numeru 50 groszy.

R e d a k c j a r ę k o p i s ó w n i e z w r a c a

Ogłoszenia na okładce: cała strona 160 zł. 1/2 strony 80 zł. 1/4 strony 40 złotych.

Ogłoszeń w tekście nie umieszczamy.

Konto P. K. O. Nr. 30.527.

Odbito w Polskiej Kresowej Drukarni w Brześciu n/B. z polecenia Kuratora Okręgu Szkolnego Brzeskiego.